

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः

श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय एकाग्निकाण्डः

(मन्त्र प्रश्नः)

Version Notes:

This is now the current Version 1.0 dated Oct 31, 2025.

1. This replaces the earlier version 0.1 dated May 31, 2021.
2. This version has been updated with the errors found and reported till Oct 31, 2025. We have added padams as per availability from other sources.
3. Required convention, style and presentation improvements or standardisations has been done wherever applicable.
4. Notify your corrections / suggestions etc to our email id vedavms@gmail.com

Earlier Versions

1st Version Number	0.0 dated 20th March 2018
2nd Version Number	0.1 dated 31st May 2021

Notes on Ekaagni Kanda Compilation:

Source Reference:

This book is compiled from Ekaagni Kanda book published under the authority of Maharaja of Mysore in 1902 edited by Great Scholar Srinivasa Acharya containing the commentary of Shri Haradatta Mishra printed at Government Branch Press, Mysore.

Structure of the Book:

Ekaagni Khanda has two Prapaatakas, first with 18 Khandas and Second with 22 Khandas. A Khanda is a section with specific set of Statements consisting of Mantras. The Source Book gives the number of Statements as well as the number of Mantras in each Khanda. The Mantra Number reference is given at the end of word/padam or statement where the Mantra ends. The Subject title is also given in the Source book. These are given as titles in Index for reference and we have also indicated the end of specific subjects wherever reference is available. Korvai is given for each Khanda indicated as (K1,K2) etc. as reference with the number of statements in that Khanda. If a Khanda has more than 20 Statements, both 10th and 20th Statement will have a reference as “()”.

A number of short forms of Mantras are given for which the expansion is provided in a Box. “{ }” bracket symbol used here to indicate the Mantras which are to be expanded.

Anushangam also is present for few Mantras and are represented immediately after the corresponding Mantra. “ * ” star symbol has been used to indicate the Mantras which are to be chanted in “anushanga” format.

References of Source Mantras have been indicated where a Mantra is expanded. The symbols or notations used are:

- TS - Taittiriya Samhita**
- TB - Taittiriya Braahamanam**
- TA - Taittiriya Aranyakam**
- EAK - Ekaagni Kaandam**
- RV - Rig Veda Samhita**

In This Edition

We have given padam for majority of the sections. The Books referred for this purpose are “Apasthamba purva payogyam” publised in various languages. Wherever padam is not found , we have indiciated those areas also.

Dedication

Our humble pranams at the holy feet of revered Gurujis,
Veda Brahmashree Acharya Ramesh Dravid Shastrikal - (BHU)
Palghat, Kerala

and

Veda Brahmashree Pranav Swaminatha Ghanapadikal ,
(Ghanapadi in Rigveda and Krishna Yajurveda) – USA.

We dedicate this new version to them for their selfless service in teaching and propagating the sacred Vedas. Their guidance and blessings have been our strength and inspiration.

Also Our pranams to all the Gurujis and Guruparamparas.

Table of Contents

1	कृष्णयजुर्वेदीय एकाग्निकाण्डः – प्रपाठकः 1.....	13
1.1	विवाहे वरप्रेषणाद्यः.....	15
1.1.1.	वरप्रेषणम्.....	15
1.1.2.	स्वयम् दृष्ट्वा जपः.....	16
1.1.3	समीक्षणम्.....	16
1.1.4.	वध्वा म्रुवोरन्तरं संसृज्य प्रतीचीनं निरसनम्.....	16
1.1.5.	कन्यानयनकाले बन्धुजनरोदने जपः.....	17
1.1.6.	जलाहरणाय प्रेषणम्.....	17
1.1.7	वधूशिरसि दर्भेण्वनिधानम्.....	17
1.1.8	तस्मिन्निण्वे उगच्छिद्रप्रतिष्ठापनम्.....	18
1.1.9	छिद्रे सुवर्णनिधानं.....	18
1.2	विवाहे स्नानाद्यः.....	19
1.2.1	स्नानमन्त्राः.....	19
1.2.2.	अहतस्य वाससः परिधानम्.....	21
1.2.3.	योक्त्रबन्धनम्.....	21
1.2.4.	अग्निमभ्यानयनम्.....	21
1.3	आज्यभागान्ते अभिमन्त्रणम्.....	23
1.3.1.	आज्यभागान्ते अभिमन्त्रणम्.....	23
1.3.2.	पाणिग्रहणमन्त्राः.....	23
1.3.3	सप्तपदाभिप्रक्रमणम्.....	25
1.4	विवाहे प्रधानाहुतिमन्त्राः.....	28
1.4.1	प्रधानाहुतिमन्त्राः.....	28
1.5	अश्मास्थापनाद्यः.....	34
1.5.1.	अश्मास्थापनम्.....	34

1.5.2. लाजहोमप्रदक्षिणादि.....	34
1.5.3. योक्त्रविमोचनम्.....	37
1.5.4 अनुगतस्यौपासनाग्नेः समाधान मन्त्राः.....	38
1.6 विवाहे प्रयाणकाले स्थस्योत्तम्भनी.....	39
1.6.1. प्रयाणकाले स्थस्योत्तम्भनी.....	39
1.6.3. आरोहणकालेऽभिमन्त्रणम्.....	40
1.6.4. वर्त्मनोस्सूत्रस्तरणम्.....	41
1.6.5 ततुपरि गमनं.....	41
1.7 विवाहे तीर्थादिव्यतिक्रमजपाद्यः.....	43
1.7.1. तीर्थादिव्यतिक्रमे जपः.....	43
1.7.2. नावोऽनुमन्त्रणम्.....	43
1.7.3. तीर्त्वा जपः.....	43
1.7.4. श्मशानादिव्यतिक्रमे होमः.....	44
1.7.5. क्षीरिवृक्षाद्यतिक्रमे जपः.....	47
1.7.6. नद्याद्यतिक्रमे जपः.....	47
1.7.7. वद्ध्वै गृहप्रदर्शनम्.....	47
1.7.8. वाहयोविमोकः.....	48
1.8 विवाहे चर्मास्तरणाद्यः.....	49
1.8.1. चर्मास्तरणम्.....	49
1.8.2. गृहप्रवेशे वाचनम्.....	49
1.8.3 प्रविश्य होमः.....	49
1.9 विवाहे चर्मोपवेशनाद्यः.....	54
1.9.1. चर्मोपवेशनं.....	54
1.9.2. षालकाय फलदानम्.....	54
1.9.3. गृहप्रवेशे जपः.....	55

1.9.4. ध्रुवारुन्धाति दर्शनम्.....	55
1.9.5 उपकारणसमापनयोः काण्डर्षीणामनन्तरं होमः	56
1.9.6. स्वयम् प्रज्वलितेऽग्नौ समिदाधानम्.....	56
1.10 विवाहे दाण्डोत्थापन मन्त्राद्यः.....	58
1.10.1. दाण्डोत्थापन मन्त्रौ	58
1.10.2 चतुर्थी होमः	58
1.11 विवाहे वधवरयोरन्योन्य समीक्षणाद्यः	63
1.11.1. वधवरयोरन्योन्यं समीक्षणं	63
1.11.2. आज्यशेषेण हृदयदेशे समञ्जनम्.....	63
1.11.3 समञ्जने जपः	64
1.12 विवाहे समावेशन जपः	66
1.12.1.समावेशनकाले जपः.....	66
1.13 गर्भधाने ऋतुसमावेशः.....	68
1.13.1.ऋतुसमावेशनकाले भार्याया अभिमन्त्रणं.....	68
1.14 ऋतुसमावेशनकाले भार्याया अभिमन्त्रणं	71
1.14.1.ऋतुसमावेशनकाले भार्याया अभिमन्त्रणं	71
1.14.2. अर्थप्राध्वस्य परिक्षवपरिकासने जपः	73
1.14.3 चित्रियस्य वनस्पतेरभिमन्त्रणम्.....	73
1.14.4 शकृद्रितेरुपस्थानम्.....	73
1.14.5. सिग्वातस्याभिमन्त्रणम्	73
1.14.6. शकुनेरभिमन्त्रणम्.....	73
1.15 दम्पत्योर्-हृदयविश्लेषे हृदय-संसर्गेऽप्सोर्-होमः	73
1.15.1 दम्पत्योर्-हृदयविश्लेषे हृदय-संसर्गेऽप्सोर्-होमः.....	74
1.16 पत्युर्वशीकरणं कर्म.....	77
1.16.1. पत्युर्वशीकरणं कर्म	77

1.17 सपत्नीबाधनं कर्म.....	79
1.17.1. सपत्नीबाधनं कर्म	79
1.18 वध्वाः यक्ष्मादिहरं कर्म.....	81
1.18.1 वध्वाः यक्ष्मादिहरं कर्म	81
2 कृष्णयजुर्वेदीय एकाग्निकाण्डः – द्वितीयः प्रपाठकः.....	86
2.1 उपनयनमन्त्राः	86
2.1.1 क्षुर कर्म	86
2.2 उपनयनमन्त्राः	89
2.2.1.समिदाधानम्.....	89
2.2.2. अश्मास्थापनम्	89
2.2.3. वासः परिधानम्.....	89
2.2.4. मौञ्ज्यजनि मन्त्राः	92
2.3 उपनयनमन्त्राः	94
2.3.1. अग्रेरुत्तरतोऽवस्थापनम् प्रोक्षणम् हस्तग्रहणम् परिदानम् उपनयनम् कर्ण जपः प्रश्न-प्रतिवचनं च.....	94
2.4 उपनयनमन्त्राः	99
2.4.1.होम मन्त्राः.....	99
2.4.2. कूर्चरोहणम्.....	103
2.4.3. सावित्री.....	103
2.4.4. ओष्टकर्णोपस्पर्शनं	104
2.5 उपनयनमन्त्राः	104
2.5.1. दण्डादानम्.....	105
2.5.2. कुमारवाचनम् उत्थापनम् आदित्योपस्थानम्	105
हस्तग्रहणम् च.....	105
2.6 उपनयनमन्त्राः	109

2.6.1 समिधाधानं.....	109
2.6.2 संशासनं वासस आदानं च.....	112
2.7 समावर्तनमन्त्राः	114
2.7.1. समिधादानं.....	114
2.7.2. क्षुर कर्म.....	114
2.7.3. मेखलाया उपजूहनं.....	117
2.7.4. स्नान मन्त्राः	118
2.7.5. दन्तधावमम् वासः परिधानम् च.	120
2.7.6. देवताभ्यश्चन्दनप्रदानं.....	121
2.7.7. आत्मनोऽनुलेपः.....	121
2.7.8. उदपात्रे सौवर्णमणिपरिप्लावनम्	121
2.7.9. ग्रीवास्वाबन्धनम्.....	122
2.7.10. वाससः परिधानम्.....	122
2.8 समावर्तनमन्त्राः	125
2.8.1. होमः.....	125
2.8.2. स्रग्बन्धनं.....	127
2.8.3. आज्जनमन्त्रः.....	127
2.9 समावर्तनमन्त्राः	127
2.9.1. आज्जनमन्त्रः.....	128
2.9.2. अदर्शवेक्षण उपानद्ग्रहण दण्डादान् दिगुपस्थान नक्षत्रचन्द्रोपस्थानानि.....	128
2.9.3. मधुपर्कमन्त्राः.....	131
2.10 मधुपर्क मन्त्राः.....	133
2.10.1. मधुपर्क मन्त्राः.....	133
2.11 सीमन्तोन्नयनं.....	137

2.11.1. होममन्त्राः.....	137
2.11.2 वीणागानमन्त्रौ.....	141
2.11.3 पुंसवनं.....	142
2.11.4 क्षिप्रं सवनं.....	142
2.11.5 जरायुणाऽवाक्पतने यजुर्भ्यामवोक्षणं.....	142
2.12 जातकर्म.....	148
2.12.1 मूधन्यवघ्नानम्.....	148
2.12.2 दक्षिणे कर्णे जपः.....	148
2.12.3 प्राशनमन्त्राः.....	148
2.12.4 स्नापनमन्त्राः.....	149
2.12.5 पृषदाज्य प्राशनम्.....	151
2.13 जातकर्म.....	152
2.13.1 मातुरङ्गे कुमारमादधाति.....	152
2.13.2 स्तनं धापयति.....	152
2.13.3 पृथिव्यभिमर्शनं.....	152
2.13.4 कुमाराभिमर्शनं.....	153
2.13.5 शिरस्त उदकुम्भनिधानं.....	153
2.13.6 फलीकरणमिश्रसर्षपहोमः.....	153
2.14 जातकर्म.....	156
2.14.1 फलीकरणमिश्रसर्षपहोमः.....	156
2.14.2 पुत्रस्याभिमन्त्रणं.....	157
2.14.3 मूर्धन्यवध्राणं.....	157
2.14.4 दक्षिणे कर्णे जपः.....	157
2.14.5 कुमार्या अभिमन्त्रणम्.....	159
2.14.6 अन्नप्राशन मन्त्राः.....	160

चौळ मन्त्राः	162
2.15 गृहनिर्माण प्रवेशौ	164
2.15.1 गृहनिर्माणप्रवेशौ	164
2.16 स्वग्रगृहीतस्याभिमन्त्रणम्	170
2.16.1 स्वग्रगृहीतस्याभिमन्त्रणम्	170
2.16.2 शङ्खग्रहगृहीतस्याभि-मन्त्रणम्.....	171
2.16.3 सर्पबलिः.....	173
2.17 सर्पबलिः.....	174
2.17.1 सर्पबलिः.....	174
2.18 आग्रयणाद्यः.....	184
2.18.1. आग्रयणं	184
2.18.2 हेमन्तप्रत्यवरोहणं.....	184
2.18.3 ईशान बलिः	186
2.19 मासिश्राद्धं.....	190
2.19.1 मासिश्राद्धं.....	190
2.20 मासिश्राद्धं.....	196
2.20.1 मासिश्राद्धं.....	196
2.20.2 अष्टका	199
2.21 अष्टकाद्यः.....	202
2.21.1 अष्टका.....	202
2.21.2 सनिमित्वा जपः.....	202
2.21.3 रथादिलाभे स्वीकारः	203
2.21.4 सँवादमेध्यतः कर्म	204
2.22 विविधकर्माणि.....	206
2.22.1. क्रोधापनयनार्थं कर्म	206

2.22.2. असम्भवेप्सोः कर्म.....	206
2.22.3. पुण्यव्यवहारसिद्ध्यर्थं कर्म	206
2.22.4. स्नेहाविच्चेदार्थं कर्म.....	206
2.22.5 पलायितदासुदीनां पुनरागमनफलं कर्म.....	207
2.22.6 देहे फलदिपतने प्रक्षालनं.	208
2.22.7 आगारस्थूणाविरोहणादीषु होमः.	208
2.22.8 अमात्यानामाभिमुख्येन निधने परिधिनिधानम्.....	212

=====

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

१ कृष्णयजुर्वेदीय एकाग्निकाण्डः – प्रपाठकः 1

एकाग्निकाण्डः प्रारम्भः

अदि॒तेऽनु॑ म॒न्यस्व॑ । अनु॒मतेऽनु॑ म॒न्यस्व॑ । सर॒स्वतेऽनु॑ म॒न्यस्व॑ ।
दे॒व स॒वि॒तः प्र॒सु॒व ॥

ओं अ॒ग्नये॑ स्वाहा॑ । सो॒माय॑ स्वाहा॑ । वि॒श्वेभ्यो॑ दे॒वेभ्यः॑ स्वाहा॑ ।
ध्रु॒वाय॑ भू॒माय॑ स्वाहा॑ । ध्रु॒वक्षि॑तये॒ स्वाहा॑ ।
अ॒च्यु॒तक्षि॑तये॒ स्वाहा॑ । अ॒ग्नये॑ स्वि॒ष्टकृ॑ते॒ स्वाहा॑ ॥

अदि॒तेऽन्व॑म॒स्थाः । अनु॒मतेऽन्व॑म॒स्थाः । सर॒स्वतेऽन्व॑म॒स्थाः ।
दे॒व स॒वि॒तः प्रा॒सा॒वीः ॥

ध॒र्माय॑ स्वाहा॑ । अध॒र्माय॑ स्वाहा॑ । अ॒द्भ्यः स्वाहा॑ ।
ओष॑धि॒वन॒स्पति॑भ्यः स्वाहा॑ । रक्षो॑दे॒वज॑नेभ्यः स्वाहा॑ ।
गृ॒ह्याभ्यः॑ स्वाहा॑ । अव॑सानेभ्यः स्वाहा॑ । अव॑सान॒पति॑भ्यः स्वाहा॑ ।
सर्व॑भू॒तेभ्यः॑ स्वाहा॑ । का॒माय॑ स्वाहा॑ । अ॒न्तरि॑क्षा॒य स्वाहा॑ ।

यदे॒जति॑ जग॒ति यच्च॑ चेष्ट॒ति ना॒म्नो॑ भा॒गोऽयं॑ ना॒म्ने स्वाहा॑ ।
पृथि॒व्यै स्वाहा॑ । अ॒न्तरि॑क्षाय॒ स्वाहा॑ । दि॒वे स्वाहा॑ । सू॒र्याय॑ स्वाहा॑ ।
च॒न्द्रम॑से स्वाहा॑ । नक्ष॒त्रेभ्यः॑ स्वाहा॑ । इन्द्रा॑य स्वाहा॑ । बृ॒हस्प॑तये स्वाहा॑ ।
प्रजा॑पतये स्वाहा॑ । ब्र॒ह्मणे॑ स्वाहा॑ । स्व॒धा पि॒तृभ्यः॑ स्वाहा॑ ।
नमो॑ रु॒द्राय॑ पशु॒पतये॑ स्वाहा॑ ।
ये भू॒ताः प्र॒चर॑न्ति दि॒वा नक्तं॑ बलि॑-मिच्छन्तो॑ वि॒तुद॑स्य प्रे॒ष्याः ।
तेभ्यो॑ बलिं॑ पु॒ष्टिका॑मो ह॒रामि॑ मयि॒ पुष्टिं॑ पु॒ष्टिप॑तिर् दधातु॒ स्वाहा॑ ॥

=====

विवाहमन्त्राः (1.1 – 1.12)

1.1 विवाहे वरप्रेषणाद्यः

1.1.1 वरप्रेषणम्

हरिः ओं ।

प्र॒सु॒ग॒म॒न्ता॑ धि॒य॒सा॒न॒स्य॑ स॒क्ष॒णि॑ व॒रे॒भिर्व॒रा॑ अ॒भि षु॑ प्र॒सी॒द॒त ।

अ॒स्माक॑मिन्द्र उ॒भयं॑ जु॒जोष॑ति यत्सौ॒म्यस्या॑न्ध॒सो बु॒बो॑धति ॥ 1

अ॒नृ॒क्ष॒रा ऋ॒ज॒वः स॒न्तु प॒न्था॑ ये॒भिः स॒खा॒यो य॒न्ति॑ नो व॒रे॒यम् ।

स॒म॒र्य॒मा सं भ॒गो नो॑ नि॒नी॒यात् सं जा॑स्प॒त्यं सु॒य॒म॒म॒स्तु दे॒वाः ॥ 2

प्र॒सु॒ग॒म॒न्ता॑ - धि॒य॒सा॒न॒स्य॑ - स॒क्ष॒णि॑ - व॒रे॒भिः - व॒रा॑न् - अ॒भि -
सु॒प्र॒सी॒द॒त ।

अ॒स्माकं॑ - इन्द्रः॑ - उ॒भयं॑ - जु॒जोष॑ति - यत् - सौ॒म्य॒स्य॑ -
अ॒न्ध॒सः - बु॒बो॑धति ॥ (1.1.1 -1)

अ॒नृ॒क्ष॒राः - ऋ॒ज॒वः - स॒न्तु - प॒न्थाः - ये॒भिः - स॒खा॒यः -
य॒न्ति॑ नः - व॒रे॒यं ।

स॒म॒र्य॒मा - सं भ॒गो नः॑ - नि॒नी॒यात् - संजा॑स्प॒त्यं - सु॒य॒मं - अ॒स्तु -
दे॒वाः ॥ (1.1.1 - 2)

1.1.2 स्वयम् दृष्ट्वा जपः

अ॒भ्रा॒तृ॒घ्नीं॑ व॒रु॒णा॒प॒ति॒घ्नीं॑ बृ॒ह॒स्प॒ते ।

इ॒न्द्रा॒पु॒त्र॒घ्नीं॑ ल॒क्ष्म्यं॑ ता॒म॒स्यै॑ स॒वि॒तः सु॒व ॥ 3

अ॒भ्रा॒तृ॒घ्नीं॑ – व॒रु॒ण – अ॒प॒ति॒घ्नीं॑ – बृ॒ह॒स्प॒ते ।

इ॒न्द्र – अ॒पु॒त्र॒घ्नीं॑ – ल॒क्ष्म्यं॑ तां – अ॒स्यै॑ – स॒वि॒तस्सु॒व । (1.1.2 – 3)

1.1.3 समीक्षणम्

अ॒घो॒र॒च॒क्षु॒र॒प॒ति॒घ्न्ये॒धि॒ शि॒वा प॒ति॒भ्यः॑ सु॒म॒नाः॑ सु॒व॒र्चाः॑ ।

जी॒व॒सू॒र्दे॒व॒का॒मा स्यो॒ना श॒न्नो भव॑ द्वि॒प॒दे श॒ञ्च॒तु॒ष्प॒दे ॥ 4

अ॒घो॒र॒च॒क्षुः॑ – अ॒प॒ति॒घ्नि – ए॒धि – शि॒वा – प॒ति॒भ्यः॑ – सु॒म॒नाः॑ –
सु॒व॒र्चाः॑ ।

जी॒व॒सूः॑ – दे॒व॒का॒मा – स्यो॒ना – श॒न्नो भव॑ – द्वि॒प॒दे॑ – श॒ञ्च॒तु॒ष्प॒दे ॥

(1.1.3 – 4)

1.1.4 वध्वा म्रुवोरन्तरं संसृज्य प्रतीचीनं निरसनम्

इ॒द॒म॒हं॑ या॒ त्वयि॑ प॒ति॒घ्न्य॒ल॒क्ष्मि॒स्तां॑ नि॒र्दि॒शामि॑ ॥ 5

इ॒द॒म॒हं॑ – या॒ त्वयि॑ – प॒ति॒घ्नी – अ॒ल॒क्ष्मीः॑ – तां – नि॒र्दि॒शामि॑ ।

(1.1.4 – 5)

1.1.5 कन्यानयनकाले बन्धुजनरोदने जपः

जी॒वाꣳ रु॒दन्ति॑ वि॒मय॑न्ते अ॒ध्व॒रे दी॒र्घा॒मनु॑ प्र॒सि॒तिं दी॒धियु॑र्नरः () ।

वा॒मं पि॒तृ॒भ्यो य इ॒दꣳ स॒मे॒रिरे॑ म॒यः पति॑भ्यो ज॒नयः॑ परि॒ष्वजे॑ ॥ 6

जी॒वां - रु॒दन्ति॑ - वि॒मय॑न्ते - अ॒ध्व॒रे - दी॒र्घा - अनु॑ - प्र॒सि॒तिं -
दी॒धियुः॑ - नरः॑ ।

वा॒मं - पि॒तृ॒भ्यः - ये - इ॒दं - स॒मे॒रिरे॑ - म॒यः - पति॑भ्यः - ज॒नयः॑ -
परि॒ष्वजे॑ ॥ (1.1.5 - 6)

1.1.6 जलाहरणाय प्रेषणम्

व्यु॒क्षत् क्रू॒रमु॒दच॑न्त्वाप॒ आऽस्यै॑ ब्रा॒ह्म॒णाः स्न॑प॒नꣳ ह॑रन्तु ।

अ॒वी॒र॒घ्नी॒रु॒दच॑न्त्वापः ॥ 7

व्यु॒क्षत् - क्रू॒रं - उ॒दच॑न्तु - आपः॑ - आऽस्यै॑ - ब्रा॒ह्म॒णाः - स्न॑प॒नं -
ह॑रन्तु ।

अ॒वी॒र॒घ्नीः - रु॒दच॑न्तु - आपः॑ । (1.1.6 - 7)

1.1.7 वधूशिरसि दर्भेण्वनिधानम्

अ॒र्य॒म्णो अ॒ग्निं परि॑ यन्तु क्षि॒प्रं प्र॒तीक्ष॑न्ताꣳ श्व॒श्र्वो दे॒वरा॑श्च ॥ 8

अ॒र्य॒णः - अ॒ग्निं - परि॑ यन्तु - क्षि॒प्रं - प्र॒तीक्ष॑न्तां - श्व॒श्र्वः - दे॒वरा॑श्च ।

(1.1.7 - 8)

1.1.8 तस्मिन्निण्वे उगच्छिद्रप्रतिष्ठापनम्

खे॒ऽनसः॒ खे॒ रथः॒ खे॒ युगस्य॑ शची॒पते॑ ।

अ॒पा॒ला॒मिन्द्र॑ त्रिः॒ पू॒र्त्-व्य॑क॒र॒त् सूर्य॑वर्चसम् ॥ 9

खे - अनसः - खे रथः - खे युगस्य - शचीपते ।

अ॒पा॒लां - इन्द्र॑ - त्रिः - पू॒र्त्वी - अ॒क॒र॒त् - सूर्य॑वर्चसं । (1.1.8 - 9)

1.1.9 छिद्रे सुवर्णनिधानं

शन्ते॑ हि॒र॒ण्यं॑ श॒मु स॒न्त्वापः॑ शन्ते॑ मे॒धी भ॑वतु शं॑ यु॒गस्य॑ तृ॒द्व ।

शन्त॑ आ॒पः श॒तप॑वि॒त्रा भ॑वन्त्व॒था प॒त्या त॒न्व॑ स॒ सृ॒ज॒स्व ॥ 10

शन्ते॑ - हि॒र॒ण्यं - श॒मु स॒न्तु - आ॒पः - शन्ते॑ - मे॒धी - भ॑वतु -

शं॑ यु॒गस्य॑ - तृ॒द्व ।

शन्ते॑ - आ॒पः - श॒तप॑वि॒त्राः - भ॑वन्तु - अ॒था प॒त्या

(अथ॑ - प॒त्या) - त॒न्वं - स॒ सृ॒ज॒स्व । (1.1.9 - 10)

(दी॒धियु॒र्नरो॒ऽष्टौ च॑) (K1) (18)

=====

1.2 विवाहे स्नानाद्यः

1.2.1 स्नानमन्त्राः

हिरण्यवर्णाः शुचयः पावकाः प्रचक्रमुर्. हित्वाऽवद्यमापः ।

शतं पवित्रा वितता ह्यासु ताभिष्ट्वा देवः सविता पुनातु ॥ 1

हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका यासु जातः कश्यपो यास्वग्निः ।

या अग्निं गर्भं दधिरे सुवर्णास्तास्त आपश्शऽ स्योना भवन्तु ॥ 2

यासां राजा वरुणो याति मध्ये सत्यानृते अवपश्यन् जनानाम् ।

या अग्निं गर्भं दधिरे सुवर्णास्तास्त आपश्शऽ स्योना भवन्तु () ॥ 3

यासां देवा दिवि कृण्वन्ति भक्षं या अन्तरिक्षे बहुधा निविष्टाः ।

या अग्निं गर्भं दधिरे सुवर्णास्तास्त आपश्शऽ स्योना भवन्तु ॥ 4

शिवेन त्वा चक्षुषा पश्यन्त्वापः शिवया तन्वोपस्पृशन्तु त्वचं ते ।

घृतश्रुतः शुचयो याः पावकास्तास्त आपश्शऽ स्योना भवन्तु () ॥ 5

हिरण्यवर्णाः - शुचयः - पावकाः - प्रचक्रमुः - हित्वा - अवद्यं -
आपः ।

शतं - पवित्राः - वितताः - ह्यासु - ताभिष्ट्वा - देवः -

सविता - पुनातु ॥ (1.2.1 - 1)

हिर॑ण्यवर्णाः - शुच॑यः - पा॒व॒काः - या॒सु - जा॒तः - क॒श्यपः -
या॒सु - अ॒ग्निः ।

याः - अ॒ग्निं - गर्भं॑ - द॒धिरे - सु॒वर्णाः॑ - तास्ते॑ - आपः॑ - शं -
स्यो॒नाः - भव॑न्तु ॥ (1.2.1 - 2)

यासां॑ - राजा॑ - वरु॑णः - याति॑ - मद्ध्ये॑ - स॒त्यानृ॑ते - अ॒वप॑श्यन् -
जना॑नां ।

याः - अ॒ग्निं - गर्भं॑ - द॒धिरे - सु॒वर्णाः॑ - तास्ते॑ - आपः॑ - शं -
स्यो॒नाः - भव॑न्तु ॥ (1.2.1 - 3)

यासां॑ - दे॒वाः - दि॒वि - कृ॒ण्वन्ति॑ - भ॒क्षं - याः - अ॒न्तरि॑क्षे -
ब॒हुधा॑ - नि॒विष्टाः॑ ।

याः - अ॒ग्निं - गर्भं॑ - द॒धिरे - सु॒वर्णाः॑ - तास्ते॑ - आपः॑ - शं -
स्यो॒नाः - भव॑न्तु ॥ (1.2.1 - 4)

शिवे॑न - त्वा - चक्षु॑षा - प॒श्यन्तु - आपः॑ - शिव॑या -
तन्वा - उप॑स्पृशन्तु - त्वच॑न्ते ।

घृ॒तश्चु॑तः - शुच॑यः - याः - पा॒व॒काः - तास्ते॑ - आपः॑ - शं -
स्यो॒नाः - भव॑न्तु ॥ (1.2.1 - 5)

1.2.2 अहतस्य वाससः परिधानम्

परि॑ त्वा॒ गिर्व॑णो गिर॑ इ॒मा भ॑वन्तु॒ विश्व॑तः ।

वृ॒द्धायु॑मनु॒ वृद्ध॑यो जु॒ष्टा भ॑वन्तु॒ जुष्ट॑यः ॥ 6

परि॑ - त्वा - गिर्व॑णः - गिरः॑ - इ॒माः - भ॑वन्तु - विश्व॑तः ।

वृ॒द्धायुं॑ - अनु॒ - वृद्ध॑यः - जु॒ष्टा - भ॑वन्तु - जुष्ट॑यः ॥ (1.2.2 - 6)

1.2.3 योक्त्रबन्धनम्

आ॒शा॒सा॒नेत्ये॒षा { } ॥ 7

Expansion for - आशासानेत्येषा

आ॒शा॒सा॒ना सौ॒मन॑सं प्र॒जाꣳ सौ॒भा॒ग्यं त॒नूं ।

अ॒ग्नेर॑नुव्र॒ता भू॒त्वा सं न॑ह्ये सु॒कृ॒ताय॑ कं । (Ref TS 1.1.10.1)

आ॒शा॒सा॒ना - सौ॒मन॑सं - प्र॒जां - सौ॒भा॒ग्यं - त॒नूं ।

अ॒ग्नेः - अनु॑व्र॒ता - भू॒त्वा - स॒न्न॑ह्ये - सु॒कृ॒ताय॑ - कं । (1.2.3 - 7)

1.2.4 अग्निमभ्यानयनम्

पू॒षा त्वे॒तो न॑यतु॒ हस्त॑गृ॒ह्याश्वि॑नौ॒ त्वा प्र॑व॒हताꣳ र॑थेन ।

गृ॒हान् ग॑च्छ॒ गृह॑प॒त्नी य॑थाऽसौ॒ व॒शिनी॑ त्वं वि॒दथ॑मा॒वदा॑सि ॥ 8

पू॒षा त्वा॑ – इ॒तो न॑यतु – ह॒स्त॒गृ॒ह्य – अ॒श्वि॒नौ – त्वा प्र॑व॒हतां॑ – र॒थेन॑ ।
गृ॒हान् ग॑च्छ – गृ॒हप॑त्नी – यथाऽ॒सः – व॒शिनी॑ त्वं – वि॒दथं॑ – आ॒वदा॑सि ।

(1.2.4 – 8)

(भ॒वन्तु॑ – प॒ञ्च॑ च) (K2) (15)

=====

1.3 आज्यभागान्ते अभिमन्त्रणम्

1.3.1 आज्यभागान्ते अभिमन्त्रणम्

सोमः॑ प्रथ॒मो वि॒विदे॑ गन्ध॒र्वो वि॒विद॑ उत्त॒रः ।

तृ॒तीयो॑ अ॒ग्नि॒ष्टे पति॑स्तु॒रीय॑स्ते मनु॒ष्यजाः॑ ॥ 1

सोमो॑ ऽददद् गन्ध॒र्वाय॑ गन्ध॒र्वो ऽददद्ग्नये॑ ॥

रयिं॑ च पु॒त्राञ्श्चा॑दाद॒ग्निर् मह्य॑मथो॒ इमाम्॑ ॥ 2

सोमः॑ - प्रथ॒मः - वि॒विदे॑ - गन्ध॒र्वः - वि॒विदे॑ - उत्त॒रः ।

तृ॒तीयः॑ - अ॒ग्नि॒ष्टे - पतिः॑ - तु॒रीय॑स्ते - मनु॒ष्यजाः॑ । (1.3.1 - 1)

सोमः॑ - अ॒ददद् - गन्ध॒र्वाय॑ - गन्ध॒र्वः - अ॒ददद् - अ॒ग्नये॑ ॥

रयिञ्च॑ - पु॒त्राञ्श्च॑ - आ॒दात् - अ॒ग्निः - मह्यं॑ - अथो॒ इमां॑ ॥

(1.3.1 - 2)

1.3.2 पाणिग्रहणमन्त्राः

गृ॒भ्णामि॑ ते सु॒प्रजा॑स्त्वाय ह॒स्तं मया॑ प॒त्या ज॒रद॑ष्टिर् यथा॒ऽसः॑ ।

भगो॑ अ॒र्यमा॑ स॒विता॑ पु॒रन्धि॑र् मह्यं॑ त्वा॒ऽदुर्गार्ह॑पत्याय दे॒वाः ॥ 3

ते ह॒ पूर्वे॑ जना॒सो यत्र॑ पूर्॒वव॑हो हि॒ताः ।

मूर्ध्व॑न्वान् यत्र॑ सौ॒भ्रवः॑ पूर्॒वो दे॒वेभ्य॑ आ॒ऽतप॑त् ॥ 4

सर॒स्वति॑ प्रेद॒मव॑ सु॒भगे॑ वा॒जिनी॑वति ।

तां त्वा विश्व॑स्य भू॒तस्य॑ प्र॒गाया॑मस्यग्रतः () ॥ 5

य एति॑ प्र॒दिशः॑ सर्वा॒ दिशोऽनु॑ पव॒मानः॑ ।

हि॒रण्य॑हस्त ऐ॒रंमः॑ स त्वा मन्म॑नसं कृ॒णोतु॑ ॥ 6

गृ॒भ्णामि॑ ते – सु॒प्र॒जास्त्वाय॑ – ह॒स्तं॑ – मया॑ – प॒त्या॑ – ज॒रद॑ष्टिः –
यथाऽसः॑ ।

भगः॑ – अ॒र्य॒मा – स॒वि॒ता – पु॒रन्धिः॑ – म॒ह्यन्त्वा॑ – अ॒दुः –
गा॒र्ह॒प॒त्याय॑ – दे॒वाः । (1.3.2 – 3)

ते ह॑ – पूर्वे॑ – जना॑सः – यत्र॑ – पूर्व॑वहः – हि॒ताः ।

मूर्ध॑न्वान् – यत्र॑ – सौ॒भ्रवः॑ – पूर्वः॑ – दे॒वेभ्यः॑ – आ॒स्त॑पत् । (1.3.2 – 4)

सर॒स्वति॑ – प्रेद॒मव॑ – सु॒भगे॑ – वा॒जिनी॑वति ।

तान्त्वा॑ – विश्व॑स्य – भू॒तस्य॑ – प्र॒गाया॑मसि – अ॒ग्रतः॑ । (1.3.2 – 5)

य एति॑ – प्र॒दिशः॑ – सर्वाः॑ – दि॒शः॑ – अनु॑ – पव॒मानः॑ ।

हि॒रण्य॑हस्तः – ऐ॒रम्मः॑ – स त्वा॑ – मन्म॑नसं – कृ॒णोतु॑ । (1.3.2 – 6)

1.3.3 सप्तपदाभिप्रक्रमणम्

एक॑मि॒षे वि॒ष्णुस्त्वा॑ऽन्वे॒तु ७,
द्वे ऊ॒र्जे ८*, त्री॑णि व्र॒ताय॑ ९*, च॒त्वारि॑ मा॒योभ॑वाय १०*,
पञ्च॑ प॒शुभ्यः॑ ११*, षड् ऋ॒तुभ्यः॑ १२*,
सप्त॑ सप्त॒भ्यो हो॒त्राभ्यो॑ वि॒ष्णुस्त्वा॑ऽन्वे॒तु ॥ १३

अनुषङ्गः – form 8 to 12

द्वे ऊ॒र्जे वि॒ष्णुस्त्वा॑ऽन्वे॒तु । ८
त्री॑णि व्र॒ताय॑ वि॒ष्णुस्त्वा॑ऽन्वे॒तु । ९
च॒त्वारि॑ मा॒योभ॑वाय वि॒ष्णुस्त्वा॑ऽन्वे॒तु । १०
पञ्च॑ प॒शुभ्यः॑ वि॒ष्णुस्त्वा॑ऽन्वे॒तु । ११
षड् ऋ॒तुभ्यः॑ वि॒ष्णुस्त्वा॑ऽन्वे॒तु । १२

एक॑मि॒षे – वि॒ष्णुस्त्वा – अन्वे॒तु, – ७
द्वे ऊ॒र्जे – वि॒ष्णुस्त्वा – अन्वे॒तु, – ८
त्री॑णि – व्र॒ताय॑ – वि॒ष्णुस्त्वा – अन्वे॒तु, – ९
च॒त्वारि॑ – मा॒योभ॑वाय – वि॒ष्णुस्त्वा – अन्वे॒तु, – १०
पञ्च॑ – प॒शुभ्यः॑ – वि॒ष्णुस्त्वा – अन्वे॒तु, ११

षड् - ऋ॒तु॒भ्यः - वि॒ष्णु॒स्त्वा - अ॒न्वे॒तु, 12

स॒प्त - स॒प्त॒भ्यः - हो॒त्रा॒भ्यः - वि॒ष्णु॒स्त्वा - अ॒न्वे॒तु । 13

(1.3.3 - 7 to 13)

स॒खा स॒प्तप॒दा भव॑ स॒खायौ॑ स॒प्तप॒दा ब॒भूव॑ स॒ख्यं ते॑ ग॒मेय॑
स॒ख्यात् ते॑ मा योष॑ स॒ख्यान् मे॑ मा यो॒ष्ठाः स॒मया॑व स॒ङ्कल्पा॑वहै
संप्रि॑यौ रोचि॒ष्णू सु॒मन॑स्य॒मानौ॑ ।

इ॒षमूर्ज॑म॒भि स॒म्व॑सानौ स॒न्नौ म॒ना॒सि सं व्र॑ता स॒मु॒
चि॒त्तान्या॑करम् । 14

सा त्व॑म॒स्यमू॒ह-म॒मूह॑म॒स्मि सा त्वं द्यौ॒रहं॑ पृथि॒वी त्व॑ रे॒तोऽह॑ रे॒तोभृ॑त्त्वं
म॒नोऽह॑म॒स्मि वाक् त्व॑ सा॒माह॑म॒स्म्यृक्त्व॑ सा मा॒मनु॑व्रता भव पु॒से
पु॒त्राय॑ वे॒त्तवै॑ श्रि॒यै पु॒त्राय॑ वे॒त्तवा॑ एहि॒ सूनृ॑ते ॥ 15

स॒खा - स॒प्तप॒दा - भव॑ - स॒खायौ॑ - स॒प्तप॒दा - ब॒भूव॑ - स॒ख्यन्ते॑ -
ग॒मेयं॑ - स॒ख्यात् ते॑ - मा योषं॑ - स॒ख्यान्मे॑ - मा यो॒ष्ठाः - स॒मया॑व -
स॒ङ्कल्पा॑वहै - संप्रि॑यौ - रोचि॒ष्णू - सु॒मन॑स्य॒मानौ॑ ।
इ॒षमूर्ज॑ - अ॒भि - स॒म्व॑सानौ - स॒न्नौ - म॒ना॒सि - सं व्र॑ता -
स॒मुचि॑त्तानि - आ॒करं॑ । (1.3.3 - 14)

सा त्वमसि - अमूहं - अमूहमस्मि - सा त्वं - द्यौरहं - पृथिवी त्वं -
रेतोऽहं - रेतोभृत्त्वं - मनः - अहमस्मि - वाक्त्वं - साम - अहमस्मि -
ऋक्त्वं ?? - सा मां - अनुव्रता - भव - पुंसे - पुत्राय - वेत्तवै -
श्रियै - पुत्राय - वेत्तवै - एहि - सूनृते ॥ (1.3.3 - 15)

(अग्रतः षट्च) (K3) (16)

=====

1.4 विवाहे प्रधानाहुतिमन्त्राः

1.4.1 प्रधानाहुतिमन्त्राः

सो॒माय॑ ज॒नि॒वि॒दे॒ स्वाहा॑ १,

गन्ध॑र्वाय॑ ज॒नि॒वि॒दे॒ स्वाहा॑ २,

ऽग्नये॑ ज॒नि॒वि॒दे॒ स्वाहा॑ ॥ ३

क॒न्य॒ला पि॒तृ॒भ्यो॑य॒ती प॑तिलो॒कम॑व दी॒क्षाम॑दा॒स्थ स्वाहा॑ ॥ ४

प्रेतो॑ मु॒ञ्चाति॑ ना॒मुतः॑ सु॒ब॒द्धाम॑मु॒तस्कर॑त् ।

यथे॑यमिन्द्र॑ मी॒द्वः सु॒पु॒त्रा सु॒भगा॑ऽसति ॥ ५

इ॒मां त्वमिन्द्र॑ मी॒द्वः सु॒पु॒त्रा सु॒भगां॑ कुरु॒ (कृ॒णु) ।

द॒शास्यां॑ पु॒त्राना॑धेहि॒ पति॑मेकाद॒शं कृ॑धि ॥ ६

अ॒ग्निरै॑तु प्रथ॒मो दे॒वता॑नां॒ सौऽस्यै॑ प्र॒जां मु॒ञ्चतु॑ मृत्युपा॒शात् ।

तदयं॑ रा॒जा वरु॑णोऽनु॒मन्य॑तां यथे॑य स्त्री पौ॒त्रम॑घं न रो॒दात् ॥ ७

इ॒माम॑ग्निस्त्राय॒तां गा॒र्हप॑त्यः प्र॒जाम॑स्यै नयतु दी॒र्घमा॑युः ।

अ॒शू॒न्योप॑स्था जी॒वता॑मस्तु मा॒ता पौ॒त्रमा॑न॒न्दम॑भि प्र॒बुद्ध्य॑तामि॒यम् () ॥ ८

मा ते गृहे निशि घोष उत्थादन्यत्र त्वदुरुदत्यः सँविशन्तु ।
 मा त्वं विकेश्युर आवधिष्ठा जीवपत्नी पतिलोके विराज पश्यन्ती
 प्रजाँ सुमनस्यमानाम् ॥ 9

द्यौस्ते पृष्ठँ रक्षतु वायुरूरू अश्विनौ च स्तनं धयन्तँ
 सविताऽभिरक्षतु । आ वाससः परिधानाद्-बृहस्पतिर् विश्वेदेवा
 अभिरक्षन्तु पश्चात् ॥ 10

अप्रजस्तां पौत्र मृत्युं पाप्मानमुत वाऽघम् ।
 शीर्ष्णः स्रजमिवोन्मुच्य द्विषद्भ्यः प्रति मुञ्चामि पाशम् ॥ 11
 सोमाय - जनिविदे - स्वाहा, - 1
 गन्धर्वाय - जनिविदे - स्वाहा, - 2
 अग्नये - जनिविदे - स्वाहा । 3 (1.4.1 - 1 to 3)
 कन्यला - पितृभ्यः - यती - पतिलोकं - अव दीक्षां - अदास्थ -
 स्वाहा । (1.4.1 - 4)

प्रेतः - मुञ्चाति - नामुतः - सुबद्धां - अमुतः - करत् ।
 यथेयं - इन्द्रमीद्वः - सुपुत्रा - सुभगा - असति । (1.4.1 - 5)

इ॒मान्त्वं - इ॒न्द्रमी॒द्वः - सु॒पु॒त्रां - सु॒भगां - कु॒रु ।

द॒शा॒स्यां - पु॒त्रान् - आ॒धेहि - प॒तिं - ए॒का॒द॒शं - कृ॒धि । (1.4.1 - 6)

अ॒ग्नि॒रै॒तु - प्र॒थ॒मः - दे॒वता॑नां - सो॒ऽस्यै - प्र॒जां - मु॒ञ्च॒तु -
मृ॒त्युपा॒शात् ।

तद॒यं - राजा॑ - वरु॒णः - अनु॑मन्यतां - यथे॒यं - स्त्री पौ॒त्रं -
अ॒घं - न रो॒दात् । (1.4.1 - 7)

इ॒मां - अ॒ग्निः - त्रा॒यतां - गा॒र्ह॒प॒त्यः - प्र॒जां - अ॒स्यै -
न॒य॒तु - दी॒र्घं - आ॒युः ।

अ॒शू॒न्योप॒स्था - जी॒वतां - अ॒स्तु - मा॒ता - पौ॒त्रं - आ॒न॒न्दं - अ॒भि -
प्र बु॒द्ध्यतां - इ॒यं । (1.4.1 - 8)

मा ते॑ - गृ॒हे - नि॒शि - घोषः॑ - उ॒त्थात् - अ॒न्यत्र - त्वद् -
रु॒द॒त्यः - सँ॒वि॒श॒न्तु ।

मा त्वं - वि॒केशी॑ - उरः॑ - आ वधि॑ष्ठाः - जी॒व॒प॒त्नी - प॒ति॒लो॒के -
वि॒राज - प॒श्य॒न्ती - प्र॒जां - सु॒म॒न॒स्य॒मा॒नां । (1.4.1 - 9)

द्वौ॑स्ते॑ - पृ॒ष्ठं - र॒क्षतु॑ - वा॒युः - ऊ॒रू - अ॒श्विनौ॑ च - स्तनं॑ -
 ध॒यन्तं॑ - स॒विता॑ - अ॒भिर॑क्षतु । आ वा॒स॒सः - प॒रि॒धाना॑त् - बृ॒ह॒स्पतिः॑
 - वि॒श्वे॑दे॒वाः - अ॒भिर॑क्षन्तु - प॒श्चात् । (1.4.1 - 10)

अ॒प्र॒ज॒स्तां - पौ॒त्र - मृ॒त्युं - पा॒प्मानं॑ - उ॒तवा॑ऽघं ।
 शी॒र्ष्णः - स्र॒जमि॑व - उ॒न्मु॒च्य - द्वि॒षद्भ्यः॑ - प्र॒ति॒मु॒ञ्चामि॑ - पा॒शं ।
 (1.4.1 - 11)

इ॒मं मे॑ वरु॒ण 12{ }, त॒त्त्वा॑ या॒मि 13{ }, त्व॒न्नो अ॒ग्ने 14{ },
 स त्व॒न्नो अ॒ग्ने 15 { }, त्वम॑ग्ने अ॒याऽस्य॑या 16 स॒न्मन॑सा हि॒तः ।
 अ॒या स॒न् ह॒व्यमू॑हि॒षेऽया॑ नो धे॒हि भे॒षज॑म् ॥ 17

Expansion for - इ॒मं मे॑ वरु॒ण 12, त॒त्त्वा॑ या॒मि 13,

त्व॒न्नो अ॒ग्ने 14, स त्व॒न्नो अ॒ग्ने 15

इ॒मं मे॑ वरु॒ण श्रु॒धी ह॒वम॑द्या च मृ॒डय॑ ।

त्वा॒मव॑स्यु॒रा च॑के ॥ 12 (Ref - TS 2.1.11.6)

त॒त्त्वा॑ या॒मि ब्र॒ह्म॒णा व॑न्द॒मान-स्त॑दा शा॒स्ते य॑ज॒मानो॑ ह॒विर्भिः॑ ।

अ॒हे॒डमा॑नो वरु॒णेह॑ बो॒द्ध्यु॑रु॒शस् मा॑ न आ॒युः प्र॑मो॒षीः ॥ 13

(Ref - TS 2.1.11.6)

त्वं नो॑ अ॒ग्ने॑ वरु॒णस्य॑ वि॒द्वान् दे॒वस्य॑ हे॒डोऽव॑ या॒सि सी॒ष्टाः ।

यजि॑ष्ठो वहि॒ तमः॑ शो॒शु॒चानो॑ वि॒श्वा द्वे॒षाऽसि॑ प्र॒मु॒मु॒ग्ध्यस्मत् ॥ 14

(Ref TS 2.5.12.3)

स त्वं॑ नो॒ अ॒ग्नेऽव॑मो भ॒वोती॑ ने॒दिष्ठो॑ अ॒स्या उ॒षसो॑ व्यु॒ष्टौ ।

अ॒वय॑क्ष्व नो॒ वरु॒णः र॒रा॒णो वी॒हि मृ॒डीक॑ सु॒हवो॑ न ए॒धि ॥ 15

(Ref - TS.2.5.12.3)

त्वम॑ग्ने॒ अ॒याऽसि॑ । अ॒या स॒न्मन॑सा हि॒तः । अ॒या सन्॑ ह॒व्यमू॑हि॒षे ।

अ॒या नो॑ धे॒हि भे॒षज॑म् ॥ 16 (Ref - TB. 2.4.1.9)

इ॒मं मे॑ - वरु॒ण - श्रु॒धी - ह॒वं - अ॒द्याच॑ - मृ॒डय॑ ।

त्वां - अ॒वस्युः॑ - आ॒चके॑ । - (1.4.1 -12)

तत्त्वा॑यामि - ब्र॒ह्म॒णा - व॒न्द॒मानः॑ - तत् - अ॒शास्ते॑ - यज॑मानः -

ह॒विर्भिः॑ ।

अ॒हे॒ड॒मानः॑ - वरु॒ण - इ॒ह॒बो॑धि - उ॒रु॒श॒स्स - मा॒नः - आ॒युः -

प्र॒मो॒षीः । - (1.4.1 - 13)

त्वन्नः - अग्ने - वरुणस्य - विद्वान् - देवस्य - हेडः - अव -
यासिसीष्ठाः ।

यजिष्ठः - वहि तमः - शोशुचानः - विश्वा - द्वेषासि - प्रमुमुग्धि -
अस्मत् । - (1.4.1 - 14)

सत्वन्नः - अग्ने - अवमः - भवोती - नेदिष्ठः - अस्याः -
उषसः - व्युष्टौ ।

अवयक्ष्व नः - वरुणं - रराणः - वीहि - मृडीकं - सुहवः -
न - एधि । - (1.4.1 - 15)

त्वमग्ने - अयाऽसि ।

अया - सन्मनसा - हितः । अया सन् - हव्यमूहिषे ।

अया नः - धेहि - भेषजं ॥ - (1.4.1 -16)

(इयमष्टौ च) (K4) (18)

=====

1.5 अश्मास्थापनाद्यः

1.5.1 अश्मास्थापनम्

आ तिष्ठेममश्मान-मश्मेव त्व७ स्थिरा भव ।

अभितिष्ठ पृतन्यतः सहस्व पृतनायतः ॥ 1

आ तिष्ठेमं - अश्मानं - अश्मेवत्वं - स्थिरा भव ।

अभितिष्ठ - पृतन्यतः - सहस्व - पृतनायतः । (1.5.1 - 1)

1.5.2 लाजहोमप्रदक्षिणादि.

इयं नार्युपब्रूते कुल्पान्यावपत्तिका ।

दीर्घायुरस्तु मे पतिर् जीवातु शरदः शतम् ॥ 2

तुभ्यमग्रे पर्यवहन्त् सूर्याँ वहतुना सह ।

पुनः पतिभ्यो जायां दा अग्ने प्रजया सह ॥ 3

पुनः पत्नीमग्निरदादायुषा सह वर्चसा ।

दीर्घायुरस्या यः पतिः स एतु शरदः शतम् ॥ 4

विश्वा उत त्वया वयं धारा उदन्या इव ।

अतिगाहेमहि द्विषः () ॥ 5

आ तिष्ठेममश्मानम् ॥ 6

अ॒र्य॒म॒णं॒ नु॒ दे॒वं॒ क॒न्या॒ अ॒ग्नि॒म॒य॒क्ष॒त ।

स इ॒मां दे॒वो अ॒ध्व॒रः प्रे॒तो मु॒ञ्चा॒ति ना॒मु॒तः सु॒ब॒द्धा॒म॒मु॒त॒स्कर॑त् ॥ 7

तु॒भ्य॒म॒ग्रे पर्य॑व॒हन् 8, पुनः॑ प॒त्नी॒म॒ग्नि॒रदा॑द् 9,

वि॒श्वा उ॒त त्वया॑ व॒य 10, मा ति॒ष्ठे॒म॒म॒श्मा॒नम् ॥ 11

त्व॒म॒र्य॒मा भ॑व॒सि य॒त्क॒नी॒नां ना॒म स्व॒धाव॑थ्-स्व॒र्यं बि॒भर्षि॑ ।

अ॒ञ्ज॒न्ति वृ॒क्षं सु॒धितं॑ न गो॒भिर्-यद्-द॑म्प॒ती स॒म॒न॒सा कृ॒णोषि॑ ॥ 12

तु॒भ्य॒म॒ग्रे पर्य॑व॒हन् 13 पुनः॑ प॒त्नी॒म॒ग्नि॒रदा॑द् 14

वि॒श्वा उ॒त त्वया॑ व॒यम् ॥ 15

इ॒यं ना॒री - उप॑ब्रू॒ते -कु॒ल्पा॒नि - आ॒व॒प॒न्ति॒का ।

दी॒र्घा॒युः - अ॒स्तु - मे॒ प॒तिः - जी॒वा॒तु - श॒रदः॑ - श॒तं । (1.5.2 - 2)

तु॒भ्य॒म॒ग्रे - पर्य॑व॒हन् - सू॒र्या - व॒ह॒तु॒ना - स॒ह ।

पुनः॑ - प॒ति॒भ्यः - जा॒यां दाः॑ - अ॒ग्ने - प्र॒जया॑ - स॒ह । (1.5.2 - 3)

पुनः॑ - प॒त्नी - अ॒ग्नि॒रदा॑त् - आ॒यु॒षा - स॒ह - वर्च॑सा ।

दी॒र्घा॒युः - अ॒स्याः - यः प॒तिः - स ए॒तु - श॒रदः॑ - श॒तं । (1.5.2 - 4)

वि॒श्वा॒ उ॒त – त्वया॑ व॒यं – धा॒राः – उ॒द॒न्याः – इ॒व ।

अ॒ति॒गा॒हे॒महि॑ – द्वि॒षः । (1.5.2 – 5)

आ॒ति॒ष्ठे॒मं – अ॒श्मा॒नं । (1.5.2 – 6)

अ॒र्य॒म॒णं – नु॒ दे॒वं – क॒न्याः – अ॒ग्निं – अ॒य॒क्ष॒त ।

स इ॒मां – दे॒वः – अ॒ध्व॒रः – प्रे॒तः – मु॒ञ्चा॒ति – ना॒मु॒तः – सु॒ब॒द्धां –
अ॒मु॒त॒स्कर॑त् । (1.5.2 – 7)

तु॒भ्य॒म॒ग्रे – प॒र्य॒व॒ह॒न् । (1.5.2 – 8)

पुनः॑ – प॒त्नीं – अ॒ग्नि॒र॒दा॒त् । (1.5.2 – 9)

वि॒श्वा॒ उ॒त – त्वया॑ व॒यं (1.5.2 – 10)

आ॒ति॒ष्ठे॒मं – अ॒श्मा॒नं । (1.5.2 – 11)

त्व॒म॒र्य॒मा – भ॒व॒सि॑ – य॒त् क॒नी॒नां – ना॒म – स्व॒धा॒व॒त् – स्व॒र्यं –
बि॒भर्॑हि ।

अ॒ञ्ज॒न्ति॑ – वृ॒क्षं – सु॒धि॒तं – न गो॒भिः – यद् दं॒प॒ती – स॒म॒न॒सा –
कृ॒णो॒षि ॥ (1.5.2 – 12)

तुभ्य॑म॒ग्रे – पर्य॑वहन् (1.5.2 – 13)

पुनः॑ – पत्नीं॑ – अ॒ग्निर॑दात् (1.5.2 – 14)

विश्वा॑ उ॒त – त्वया॑ व॒यं ॥ (1.5.2 – 15)

1.5.3 योक्त्रविमोचनम्

प्र त्वा॑ मुञ्चामि॑ वरुण॑स्य पाशा॑द्-येन॑ त्वाऽब॑ध्नात् सवि॑ता सु॒केतः॑ ।

धा॒तुश्च॑ यो॒नौ सु॒कृत॑स्य लो॒के स्यो॒नं ते सह॑ पत्या॑ करोमि (कृ॒णोमि) ॥ 16

इ॒मं वि॑ष्यामि॑ वरुण॑स्य पाशं॑ यम॑ब॒ध्नीत॑ सवि॑ता सु॒शेवः॑ () ।

धा॒तुश्च॑ यो॒नौ सु॒कृत॑स्य लो॒केऽरि॑ष्टां त्वा सह॑ पत्या॑ करोमि (कृ॒णोमि) ॥ 17

प्र त्वा॑ मुञ्चामि॑ – वरुण॑स्य – पाशा॑त् – येन॑ त्वा – अब॑ध्नात् –

सवि॑ता – सु॒केतः॑ ।

धा॒तुश्च॑ – यो॒नौ – सु॒कृत॑स्य – लो॒के – स्यो॒नं ते –

सह॑ पत्या॑ – करोमि॑ । (1.5.3 – 16)

इ॒मं – वि॑ष्यामि॑- वरुण॑स्य- पाशं॑ – यम॑ब॒ध्नीत॑ – सवि॑ता –

सु॒शेवः॑ ।

धा॒तुश्च॑ – यो॒नौ – सु॒कृत॑स्य – लो॒के – अरि॑ष्टां त्वा –

सह॑ पत्या॑ – करोमि॑ ॥ (1.5.3 – 17)

1.5.4 अनुगतस्यौपासनाग्नेः समाधान मन्त्राः

अ॒याश्चा॒ग्ने ऽस्य॑न॒भि॒श॒स्ती॑श्च॒ स॒त्य॒मि॒त्त्व॒म॒या अ॑सि ।

अ॒य॒सा॒ म॒न॒सा॒ धृ॒तो॒ऽय॒सा॒ ह॒व्य॒मू॒हि॒षे॒ऽया॒ नो॑ धेहि॒ भेष॑जम् ॥ 18

अ॒याश्च॑ – अ॒ग्ने॒ऽसि॑ – अ॒न॒भि॒श॒स्ती॑श्च॒ – स॒त्य॒मि॒त्वं – अ॒या अ॑सि ।

अ॒य॒सा॒ – म॒न॒सा॒ – धृ॒तः॑ – अ॒य॒सा॒ – ह॒व्यं॑ – ऊ॒हि॒षे॑ –

अ॒या नः॑ – धे॒हि॒ – भेष॑जं । (1.5.3 – 18)

(द्वि॒षः॑ – सु॒शे॒व – स्त्री॑णि॒ च) (K5) (23)

=====

1.6 विवाहे प्रयाणकाले स्थस्योत्तम्भनी

1.6.1 प्रयाणकाले स्थस्योत्तम्भनी

स॒त्ये॒नो॒त्त॒भि॒ता भू॒मिः॑ सूर्ये॒णो॒त्त॒भि॒ता द्यौः॑ ।

ऋ॒ते॒नाऽऽदि॒त्यास्ति॑ष्ठन्ति दि॒वि सो॒मो अ॒धि श्रि॒तः॑ ॥ 1

स॒त्ये॒न – उ॒त्त॒भि॒ता – भू॒मिः – सूर्ये॒ण – उ॒त्त॒भि॒ता – द्यौः॑ ।

ऋ॒ते॒न – आ॒दि॒त्याः – ति॑ष्ठन्ति – दि॒वि – सो॒मः – अ॒धि॒श्रि॒तः॑ । (1.6.1 – 1)

1.6.2. वाहयोजनम्

यु॒ञ्जन्ति॑ ब्र॒ध्नं 2 { } , यो॒गे॒यो॒गे 3 { } ॥

Expansion for यु॒ञ्जन्ति॑ ब्र॒ध्नं 2, यो॒गे॒यो॒गे 3

यु॒ञ्जन्ति॑ ब्र॒ध्नम॒रुषं॑ चरन्तं॑ परि॒त॒स्थुषः॑ ।

रो॒चन्ते॑ रो॒चना दि॒वि ॥ 2 (Ref - TS 7.4.20.1)

यो॒गे॒यो॒गे तव॑स्तरं॑ वा॒जे॒वा॒जे ह॒वाम॑हे ।

स॒खाय॑ इन्द्र॒मू॒तये॑ ॥ 3 (Ref - TS 4.1.2.1)

यु॒ञ्जन्ति॑ – ब्र॒ध्नं – अ॒रुषं॑ – चरन्तं॑ – परि॑ – त॒स्थुषः॑ ।

रो॒चन्ते – रो॒चना – दि॒वि । (1.6.2 – 2)

योगे॑योगे – तव॑स्तरं – वाजे॑वाजे – ह॒वाम॒हे ।
 सखा॑यः – इन्द्रं॑ – ऊ॒तये॑ । (1.6.2 – 3)

1.6.2 आरोहणकालेऽभिमन्त्रणम्

सु॒कि॒ꣳशु॒कꣳ श॒ल्म॒लिं वि॒श्वरू॒पꣳ हि॒र॒ण्यव॑र्णꣳ सु॒वृ॒तꣳ सु॒च॒क्रम् ।
 आ॒रो॒ह व॒ध्वमृ॑तस्य लो॒कꣳ स्यो॒नं प॒त्ये व॒हतुं कृ॑णुष्व ॥ 4

उ॒दु॒त्तर॑मा॒रोह॑न्ती व्य॒स्यन्ती॑ पृ॒तन्य॑तः ।
 मूर्ध्ना॑नं प॒त्युरा॑रो॒ह प्र॒जया॑ च वि॒राड्भ॑व ॥ 5

स॒म्रा॒ज्ञी श्व॑शु॒रे भ॑व स॒म्रा॒ज्ञी श्व॑श्रु॒वां भ॑व ।
 न॒ना॒न्दरि॑ स॒म्रा॒ज्ञी भ॑व स॒म्रा॒ज्ञी अ॒धि दे॒वृषु॑ ॥ 6

स्नु॒षाणाꣳ श्व॑श्रु॒राणां॑ प्र॒जाया॑श्च ध॒नस्य॑ च () ।
 प॒तीनां॑ च दे॒वृणां॑ च स॒जा॒तानां॑ वि॒राड्भ॑व ॥ 7

सु॒कि॒ꣳशु॒कं – श॒ल्म॒लिं – वि॒श्वरू॒पं – हि॒र॒ण्यव॑र्णं –
 सु॒वृ॒तं – सु॒च॒क्रं ।
 आ॒रो॒ह व॒धु – अ॒मृ॒तस्य॑ – लो॒कं – स्यो॒नं – प॒त्ये – व॒हतुं –
 कृ॒णुष्व॑ । (1.6.3 – 4)

उ॒दु॒त्तरं॑ - आ॒रोह॑न्ती - व्य॒स्यन्ती॑ - पृ॒तन्य॑तः ।

मू॒र्ध्नि॑ - प॒त्युः - आ॒रोह॑ - प्र॒जया॑ च - वि॒राड् भव॑ । (1.6.3 - 5)

स॒म्रा॒ज्ञी - श्व॑शुरे भव - स॒म्रा॒ज्ञी - श्व॑श्रुवां भव ।

न॒ना॒न्दरि॑ - स॒म्रा॒ज्ञी भव॑ - स॒म्रा॒ज्ञी - अधि॑ दे॒वृषु॑ । (1.6.3 - 6)

स्नु॒षाणां॑ - श्व॑शुराणां - प्र॒जाया॑श्च - ध॒नस्य॑ च ।

प॒तीनां॑ च - दे॒वृणां॑ च - स॒जा॒तानां॑ - वि॒राड् भव॑ । (1.6.3 - 7)

1.6.3 वर्त्मनोस्सूत्रस्तरणम्

नी॒ललो॒हिते॑ भवतः कृ॒त्या स॒क्तिर्व्य॑ज्यते ।

ए॒धन्ते॑ऽस्या ज्ञा॒तयः॑ प॒तिर्बन्धे॑षु ब॒द्ध्यते॑ ॥ 8

नी॒ललो॒हिते॑ - भवतः - कृ॒त्या - स॒क्तिः - व्य॑ज्यते ।

ए॒धन्ते॑ - अ॒स्याः - ज्ञा॒तयः॑ - प॒तिः - ब॒न्धेषु॑ - ब॒द्ध्यते॑ । (1.6.4 - 8)

1.6.4 ततुपरि गमनं

ये व॒ध्वश्च॒न्द्रं व॑हतुं य॒क्ष्मा य॒न्ति ज॒नां अनु॑ ।

पुन॒स्तान् य॒ज्ञिया॑ दे॒वा न॑यन्तु यत॒ आ॒गताः॑ ॥ 9

मा वि॒दन्परि॑पन्थिनो य आ॒सीद॑न्ति दम्प॒ती ।

सु॒गेभिर् दु॒र्गम॑तीता - म॒प॒द्रान्त्व॑रातयः ॥ 10

सु॒गं॑ प॒न्था॒न-मा॒रु॒क्ष-म॒रि॒ष्ट॑ स्व॒स्ति॒वा॒ह॒न॒म् ।

यस्मि॑न् वी॒रो न रि॒ष्य॒त्य॒न्ये॒षां॑ वि॒न्द॒ते व॒सु॑ ॥ 11

ये व॒ध्वः - च॒न्द्रं - व॒ह॒तुं - यक्ष॑माः - य॒न्ति॑ - ज॒नान्॑ - अ॒नु॑ ।

पुन॒स्तान् - य॒ज्ञि॒याः - दे॒वाः - न॒य॒न्तु॑ - य॒तः - आ॒ग॒ताः । (1.6.4 - 9)

मा वि॒द॒न् - प॒रि प॒न्थि॑नः - ये - आ॒सी॒द॒न्ति॑ - दं॒प॒ती॑ ।

सु॒गे॒भिः - दु॒र्गं - अ॒ती॒तां - अ॒प॒द्रा॒न्तु॑ - अ॒रा॒त॒यः॑ । (1.6.4 - 10)

सु॒गं - प॒न्था॒नं - आ॒रु॒क्षं - अ॒रि॒ष्टं - स्व॒स्ति॒वा॒ह॒नं॑ ।

यस्मि॑न् वी॒रः - न रि॒ष्य॒ति - अ॒न्ये॒षां॑ - वि॒न्द॒ते॑ - व॒सु॑ । (1.6.4 - 11)

(ध॒न॒स्य॑ च - न॒व च) (K6) (19)

=====

1.7 विवाहे तीर्थादिव्यतिक्रमजपाद्यः

1.7.1 तीर्थादिव्यतिक्रमे जपः

ता॑ म॒न्द॒सा॒ना म॒नु॒षो दु॒रो॒ण आ॒ध॒त्त॒ र॒यिं द॒श॒वी॒रं व॑च॒स्य॒वे ॥
कृ॒तं ती॒र्थं सु॒प्र॒पा॒णं शु॒भ॒स्प॒ती स्था॒णुं प॒थे॒ष्ठा॒मप॑ दु॒र्म॒तिं ह॑तम् ॥ 1
ता॑ म॒न्द॒सा॒ना - म॒नु॒षः - दु॒रो॒णे - आ॒ध॒त्तं - र॒यिं - द॒श॒वी॒रं -
व॑च॒स्य॒वे ॥
कृ॒तं- ती॒र्थं - सु॒प्र॒पा॒णं - शु॒भ॒स्प॒ती - स्था॒णुं - प॒थे॒ष्ठां - अप॑ -
दु॒र्म॒तिं - ह॑तं । (1.7.1 - 1)

1.7.2 नावोऽनुमन्त्रणम्

अ॒य॒न्नो म॒ह्यः पा॒रं स्व॒स्ति नै॒षद्-व॒न॒स्प॒तिः ।
सी॒रा नः सु॒तरा॑ भ॒व दी॒र्घा॒यु॒त्वाय॑ व॒र्च॒से ॥ 2
अ॒यं नः॑ - म॒ह्यः - पा॒रं - स्व॒स्ति नै॒षद् - व॒न॒स्प॒तिः ।
सी॒रा नः॑ - सु॒तरा॑ भ॒व - दी॒र्घा॒यु॒त्वाय॑ - व॒र्च॒से । (1.7.2 - 2)

1.7.3 तीर्त्वा जपः

अ॒स्य पा॒रे नि॒र्ऋ॒थस्य॑ जी॒वा ज्यो॑ति॒रशी॑महि ।
म॒ह्य इन्द्रः॑ स्व॒स्तये॑ ॥ 3
अ॒स्य पा॒रे - नि॒र्ऋ॒थस्य॑ - जी॒वाः - ज्यो॑तिः - अ॒शी॒महि॑ ।
म॒ह्य- इन्द्रः॑ - स्व॒स्तये॑ । (1.7.3 - 3)

1.7.4 इमशानादिव्यतिक्रमे होमः

यदृ॑ते चि॒दभि॑ श्रिषः॑ पु॒रा ज॒र्तृभ्य॑ आ॒तृदः॑ ।

सन्धा॑ता स॒न्धिं म॒घवा॑ पु॒रोव॒सुर्निष्कर्ता॑ वि॒हुतं॑ पुनः॑ ॥ 4

यदृ॑ते चि॒त् - अ॒भि॒श्रिषः॑ - पु॒रा - ज॒र्तृभ्यः॑ - आ॒तृदः॑ ।

सन्धा॑ता - स॒न्धिं - म॒घवा॑ - पु॒रोव॒सुः - निष्कर्ता॑ - वि॒हुतं - पुनः॑ ।

(1.7.4 - 4)

इ॒डाम॑ग्न 5 { } . इ॒मं मे॑ वरुण 6 { } . तत्त्वा॑ या॒मि 7 { } .

त्वन्नो॑ अ॒ग्ने 8 { } . स त्वन्नो॑ अ॒ग्ने 9 { } . त्वम॑ग्ने अ॒यासि॑ { } ॥ 10

Expansion for इ॒डाम॑ग्न 5, इ॒मं मे॑ वरुण (6). तत्त्वा॑ या॒मि 7, त्वन्नो॑ अ॒ग्ने 8 , स त्वन्नो॑ अ॒ग्ने 9, त्वम॑ग्ने अ॒यासि॑ 10.

इ॒डाम॑ग्ने पु॒रुद॑स् स॒निं गोः॑ श॒श्वत्त॑म॒ हव॑मानाय साध ।

स्या॑न्नः सू॒नुस्त॑नयो वि॒जावा॑ग्ने सा ते सु॒मति॑र् भू॒त्वस्मे ॥ 5

(Ref - TS 4.2.4.3)

इ॒मं मे॑ वरुण श्रु॒धी ह॑वम॒द्या च॑ मृ॒डय॑ ।

त्वा॒मव॑स्यु॒रा च॑के ॥ 6 (Ref - TS.2.5.12.3)

तत्त्वा॑ या॒मि ब्र॒ह्मणा॑ व॒न्द॒मान॑-स्तदा॑ शा॒स्ते यज॑मानो ह॒विर्भिः॑ ।

अहे॑ड॒मानो वरु॑णे॒ह बो॒ध्युरु॑श॒ऽस मा न॒ आयुः॑ प्रमो॒षीः ॥ 7

(Ref - TS 2.5.12.3)

त्वं नो॑ अ॒ग्ने वरु॑णस्य वि॒द्वान् दे॒वस्य॑ हे॒डोऽव॑ या॒सि सी॒ष्टाः ।

यजि॑ष्ठो वहि॒ तमः॑ शोशु॒चानो॑ वि॒श्वा द्वे॒षाऽसि॑ प्रमु॒मुग्ध्य॑स्मत् ॥ 8

(Ref TS 2.5.12.3)

स त्वं॑ नो अ॒ग्नेऽव॑मो भवो॒ती ने॒दिष्ठो॑ अ॒स्या उ॒षसो॑ व्यु॒ष्टौ ।

अव॑ यक्ष्व नो वरु॑ण॒ऽररा॑णो वी॒हि मृ॒डीक॑ऽसु॒हवो॑ न ए॒धि ॥ 9

(Ref - TS 2.5.12.3)

त्वम॑ग्ने अ॒याऽसि॑ । अ॒या स॒न्मन॑सा हि॒तः ।

अ॒या सन्॑ह॒व्यमू॑हि॒षे । अ॒या नो॑ धे॒हि भे॒षज॑म् । 10 (Ref TB 2.4.1.9)

इ॒डा॒म॒ग्ने - पु॒रुद॑ऽसं - स॒निं - गोः - श॒श्वत्त॑मं - ह॒वमा॑नाय - सा॒ध ।

स्या॒न्नः - सू॒नुः - तन॑यः - वि॒जावा॑ - अ॒ग्ने - सा॒ते - सु॒मतिः॑ -

भू॒तु - अ॒स्मे । (1.7.4 - 5)

इ॒मं मे॑ - वरु॑ण - श्रु॒धी - ह॒वं - अ॒द्याच॑ - मृ॒डय॑ ।

त्वां - अ॒वस्युः॑ - आ॒चके॑ । (1.7.4 - 6)

तत्त्वा॑यामि - ब्र॒ह्म॑णा - व॒न्द॑मानः - तत्- अ॒शास्ते॑ - यज॑मानः -
ह॒विर्भिः॑ ।

अ॒हे॒ड॑मानः - व॒रु॒ण - इ॒ह॒बो॑धि - उ॒रु॒श॒स - मा॑नः - आ॒युः -
प्र॒मो॑षीः । (1.7.4 - 7)

त्व॒न्नो अ॑ग्ने - व॒रु॒णस्य॑ - वि॒द्वान् - दे॒वस्य॑ - हे॒डः - अ॒व -
या॒सि॒सी॒ष्ठाः ।

यजि॑ष्ठः - वहि॑ तमः - शो॒शु॒चानः॑ - वि॒श्वा - द्वे॒षा॒सि - प्र॒मु॒मु॒ग्धि -
अ॒स्मत् । (1.7.4 - 8)

स॒त्व॒न्नः - अ॑ग्ने - अ॒वमः॑ - भ॒वो॒ती - ने॒दि॒ष्ठः - अ॒स्याः -
उ॒ष॒सः - व्यु॑ष्टौ ।

अ॒व य॑क्ष्वनः - व॒रु॒णं - र॒रा॒णः - वी॒हि मृ॑डीकं - सु॒हवः॑ -
न ए॒धि । (1.7.4 - 9)

त्व॒म॒ग्ने - अ॒या॒सि - अ॒या स॑न् - म॒न॒सा - हि॒तः ।

अ॒या स॑न् - ह॒व्यं - ऊ॒हि॒षे - अ॒या॒नः - धे॒हि - भे॒ष॒जं । (1.7.4 - 10)

1.7.5 क्षीरिवृक्षाद्यतिक्रमे जपः

ये गन्ध॑र्वा अ॒प्सर॑सश्च दे॒वीरे॑षु वृ॒क्षेषु॑ वानस्पत्येष्वा॑सते () ।

शि॒वास्ते॑ अ॒स्यै॑ व॒ध्वै॑ भवन्तु॒ मा हि॑सिषुर्-व॒हतु॑मू॒ह्यमा॑नाम् ॥ 11

ये गन्ध॑र्वाः - अ॒प्सर॑सश्च - दे॒वीः - ए॒षु - वृ॒क्षेषु॑ - वा॒नस्प॑त्येषु -
आ॑सते । शि॒वास्ते॑ - अ॒स्यै॑ - व॒ध्वै॑ - भव॑न्तु - माहि॑सिषुः - व॒हतुं-
ऊ॒ह्यमा॑नां । (1.7.5 - 11)

1.7.6 नद्याद्यतिक्रमे जपः

या ओष॑धयो या नद्यो॑ यानि धन्वा॑नि ये वना॑ ।

ते त्वा॑ वधु॒ प्रजा॑वतीं प्र त्वे मुञ्च॑न्त्व॒हसः॑ ॥ 12

या ओष॑धयः - याः - नद्यः॑ - यानि धन्वा॑नि - ये वना॑ ।

ते त्वा॑ वधु - प्रजा॑वतीं - प्र त्वे मुञ्च॑न्तु - अ॒हसः॑ । (1.7.6 - 12)

1.7.7 वदध्वै गृहप्रदर्शनम्

संका॑शयामि व॒हतुं॑ ब्र॒ह्मणा॑ गृ॒हैरघो॑रेण चक्षु॑षा मै॒त्रेण॑ ।

पर्या॑णद्धं वि॒श्वरू॑पं यद॒स्याꣳ स्यो॑नं पति॑भ्यः सवि॒ता कृ॑णोतु॒ तत् ॥ 13

संका॑शयामि - व॒हतुं॑ - ब्र॒ह्मणा॑ - गृ॒हैः - अघो॑रेण - चक्षु॑षा - मै॒त्रेण॑ ।

पर्या॑णद्धं - वि॒श्वरू॑पं - यद॒स्यां - स्यो॑नं - पति॑भ्यः - सवि॒ता -
कृ॑णोतु॒ तत् । (1.7.7 - 13)

1.7.8 वाहयोविमोकः

आ॒वा॒म॒ग॒न्त् सु॒म॒ति॒र् वा॒जि॒नी॒व॒सू॒न्य॒श्वि॒ना ह॒त्सु॒ का॒मा॒ अ॒य॒स॒त ।
अ॒भू॒तं गो॒पा मि॒थु॒ना शु॒भ॒स्प॒ती प्रि॒या अ॒र्य॒म्णो दु॒र्या॒ अ॒शी॒म॒हि ॥ 14

अ॒य॒न्नो दे॒वः स॒वि॒ता बृ॒ह॒स्प॒ति॒-रि॒न्द्रा॒ग्नी मि॒त्रा॒व॒रु॒णा स्व॒स्तये॑ ।
त्व॒ष्टा वि॒ष्णुः प्र॒जया॑ स॒र्रा॒णः का॒म आ॒या॒तं का॒मा॒य त्वा वि॒मु॒ञ्च॒तु ॥ 15

आ॒वा॒म॒ग॒न् - सु॒म॒तिः - वा॒जि॒नी॒व॒सू - न्य॒श्वि॒ना - ह॒त्सु - का॒मा॒न् -
अ॒य॒स॒त ।

अ॒भू॒तं - गो॒पा - मि॒थु॒ना - शु॒भ॒स्प॒ती - प्रि॒याः - अ॒र्य॒णः - दु॒र्या॒न् -
अ॒शी॒म॒हि । (1.7.7 - 14)

अ॒य॒न्नः - दे॒वः - स॒वि॒ता - बृ॒ह॒स्प॒तिः - इ॒न्द्रा॒ग्नी - मि॒त्रा॒व॒रु॒णा -
स्व॒स्तये॑ ।

त्व॒ष्टा - वि॒ष्णुः - प्र॒जया॑ - स॒र्रा॒णः - का॒म - आ॒या॒तं -
का॒मा॒य त्वा - वि॒मु॒ञ्च॒तु । (1.7.7 - 15)

(आ॒स॒ते न॒व च॑) (K7) (19)

=====

1.8 विवाहे चर्मास्तरणाद्यः

1.8.1 चर्मास्तरणम्

शर्म॑ वर्मे॑दमा॒हरा॒स्यै॑ ना॒र्या॑ उप॒स्तिरे॑ ।

सिनी॑वालि॒ प्रजा॑यतामि॒यं भग॑स्य सु॒मता॑वसत् ॥ 1

शर्म॑ वर्म॑ - इ॒दं - आ॒हर - अ॒स्यै - ना॒र्याः - उप॒स्तिरे॑ ।

सिनी॑वालि - प्रजा॑यतां - इ॒यं - भग॑स्य - सु॒मतौ - अ॒सत् । (1.8.1 - 1)

1.8.2 गृहप्रवेशे वाचनम्

गृ॒हान्-भ॒द्रान्-सु॒मन॑सः प्रप॒द्येऽवी॑रघ्नी वी॒रव॑तः सु॒वीरा॑न् ।

इ॒रांँ व॑हतो घृ॒तमु॑क्षमा॒णास्तेष्व॑हं सु॒मनाः॑ सम् वि॒शामि॑ ॥ 2

गृ॒हान् - भ॒द्रान् - सु॒मन॑सः - प्रप॒द्ये - अ॒वीरघ्नी॑ - वी॒रव॑तः - सु॒वीरा॑न् ।

इ॒रांँ - व॑हतः - घृ॒तं - उ॒क्षमा॑णाः - तेषु॑ - अ॒हं - सु॒मनाः॑ -

संवि॑शामि । (1.8.2 - 2)

1.8.3 प्रविश्य होमः

आ॒गन् गो॒ष्ठं म॒हिषी॑ गो॒भि-र॒श्वै-रा॒युष्म॑त्पत्नी प्र॒जया॑ स्व॒र्वित् ।

ब॒र्हीं प्र॒जां ज॒नय॑न्ती सु॒रत्ने॑मम॒ग्निं श॒तहि॑माः स॒पर्या॑त् ॥ 3

अ॒यम॒ग्निर् गृ॒हप॑तिः सु॒सं॒सत् पु॑ष्टि॒वर्द्ध॑नः ।

यथा॑ भग॒स्याभ्या॑ं द॒दद्-र॒यिं पु॑ष्टि॒मथो॑ प्र॒जाम् ॥ 4

प्र॒जाया॑ आ॒भ्यां प्र॒जाप॑त इन्द्रा॒ग्नी श॑र्म यच्छ॒तम् ।
यथै॑नयो॒र्न प्र॑मीया॒ता उ॒भयो॒र्जीव॑तोः प्र॒जा () ॥ 5

तेन॑ भू॒तेन॑ ह॒विषा॒ऽयमा॑प्याय॒तां पुनः॑ ।
जा॒यां याम॑स्मा आ॒वाक्षु॑स्ता॒ रसे॑ना॒भिव॑र्द्धताम् ॥ 6

अ॒भिव॑र्द्धतां पय॑सा॒ऽभि रा॒ष्ट्रेण॑ वर्द्धताम् ।
रय्या॑ स॒हस्र॑पोष॒सेमौ स्ता॑मनपेक्षितौ ॥ 7

इ॒हैव॑ स्तं मा वि॒यौष्टं॑ वि॒श्वमा॑युर्-व्य॒श्नुत॑म् ।
म॒ह्या इन्द्रः॑ स्वस्तये ॥ 8

ध्रु॒वैधि॑ पौ॒ष्या म॑यि म॒ह्यं त्वा॑ऽदाद्-बृ॒हस्प॑तिः ।
म॒या प॑त्या प्र॒जाव॑ती स॒ञ्जीव॑ श॒रद॑श्श॒तम् । 9

त्व॒ष्टा जा॒या-म॑जनयत् त्व॒ष्टाऽस्यै॑ त्वां प॒तिम् ।
त्व॒ष्टा स॒हस्र॑मायू॒षि दी॒र्घमा॑युः कृ॒णोतु॑ वाम् () ॥ 10

आ॒गन् गो॒ष्ठं - म॒हिषी - गो॒भिः - अ॒श्वैः - आ॒युष्मत् -
 प॒त्नी - प्र॒जया॑ - स्व॒र्वित् ।
 ब॒र्ही - प्र॒जां - ज॒नय॑न्ती - सु॒र॒न्नेमं - अ॒ग्निं - श॒तहि॑माः -
 स॒पर्या॑त् । (1.8.3 - 3)

अ॒यम॒ग्निः - गृ॒हप॑तिः - सु॒स॒सत् - पु॒ष्टि॒वर्द्ध॑नः ।
 यथा॑ - भ॒गस्य॑ - आ॒भ्यां - द॒दत् - र॒यिं - पु॒ष्टिं - अथो॑ - प्र॒जां ॥
 (1.8.3 - 4)

प्र॒जायै॑ - आ॒भ्यां - प्र॒जाप॑ते - इ॒न्द्रा॒ग्नी - श॒र्म य॑च्छतं ।
 यथै॑नयोः - न प्र॒मीया॑तै - उ॒भयोः॑ - जी॒वतोः॑ - प्र॒जा । (1.8.3 - 5)

तेन॑ - भू॒तेन॑ - ह॒विषा॑ज्यं - आ॒प्याय॑तां - पु॒नः ।
 जा॒यां - या॒मस्मै॑ - आ॒वाक्षुः॑ - ता॒ र॒सेन॑ - अ॒भि॒वर्द्ध॑तां । (1.8.3 - 6)

अ॒भि॒वर्द्ध॑तां - प॒यसा॑ - अ॒भि रा॒ष्ट्रेण॑ - वर्द्ध॑तां ।
 र॒य्या स॒हस्र॑पोषसा - इ॒मौ स्तां॑ - अ॒नपे॑क्षितौ । (1.8.3 - 7)

इ॒हैव॑ स्तं - मा वि॒योष्टं॑ - वि॒श्वमा॑युः - व्य॒श्नु॑तं ।
 म॒ह्यै - इ॒न्द्रः - स्व॒स्तये॑ । (1.8.3 - 8)

ध्रु॒वै॒धि॑ – पो॒ष्या॑ – म॒यि॑ – म॒ह्यन्त्वा॑ – अ॒दात् –

बृ॒ह॒स्पतिः॑ ।

म॒या॒ प॒त्या॑ – प्र॒जा॒व॒ती॑ – स॒ज्जी॒व॑ – श॒र॒दः॑ – श॒तं॑ । (1.8.3 – 9)

त्व॒ष्टा॑ – जा॒यां॑ – अ॒ज॒न॒यत् – त्व॒ष्टा॑ऽस्यै – त्वां॑ प॒तिं॑ ।

त्व॒ष्टा॑ – स॒ह॒स्रं॑ – आ॒यू॒षि॑ – दी॒र्घ॒मा॒युः॑ – कृ॒णो॒तु॒ वां॑ । (1.8.3 – 10)

इ॒मं मे॑ व॒रुण॑¹¹{ }, त॒त्त्वा॑ या॒मि॑¹²{ }, त्व॒न्नो॑ अ॒ग्ने॑¹³{ },

स त्व॒न्नो॑ अ॒ग्ने॑¹⁴{ }, त्वम॒ग्ने॑ अ॒या॑ऽसि { } ॥ 15

Expansion for इ॒मं मे॑ व॒रुण॑¹¹, त॒त्त्वा॑ या॒मि॑¹², त्व॒न्नो॑ अ॒ग्ने॑¹³,

स त्व॒न्नो॑ अ॒ग्ने॑¹⁴, त्वम॒ग्ने॑ अ॒या॑ऽसि

इ॒मं मे॑ – व॒रुण॑ – श्रु॒धी॑ – ह॒वं॑ – अ॒द्या॒च॑ – मृ॒ड॒य॑ ।

त्वां॑ – अ॒व॒स्युः॑ – आ॒च॒के॑ । (1.8.3 – 11)

त॒त्त्वा॑या॒मि॑ – ब्र॒ह्म॒णा॑ – व॒न्द॒मा॒नः॑ – तत् – अ॒शा॒स्ते॑ – य॒ज॒मा॒नः॑ –

ह॒वि॒र्भिः॑ ।

अ॒हे॒ड॒मा॒नः॑ – व॒रुण॑ – इ॒ह॒बो॒धि॑ – उ॒रु॒श॒स्स॑ – मा॒नः॑ – आ॒युः॑ –

प्र॒मो॒षीः॑ । (1.8.3 – 12)

त्वन्नो॑ अग्ने॑ - वरुण॑स्य - वि॒द्वान् - दे॒वस्य॑ - हे॒डः - अव॑ -

या॒सि॒सी॒ष्ठाः ।

यजि॑ष्ठः - वहि॑ तमः - शो॑शु॒चानः॑ - विश्वा॑ - द्वेषा॑सि - प्र॑मु॒मु॒ग्धि -
अ॒स्मत् । (1.8.3 - 13)

स॒त्वन्नः॑ - अग्ने॑ - अ॒वमः॑ - भ॒वो॒ती - ने॒दिष्ठः॑ - अ॒स्याः -

उष॑सः - व्यु॒ष्टौ ।

अव॑यक्ष्वनः - वरुणं॑ - ररा॑णः - वी॒हि मृ॒डीकं॑ - सु॒हवः॑ - न ए॒धि ।

(1.8.3 - 14)

त्वम॑ग्ने - अ॒यासि॑ - अ॒यासन् - मन॑सा - हि॒तः ।

अ॒यासन् - ह॒व्यं - ऊ॒हिषे॑ - अ॒यानः॑ - धे॒हि - भेष॑जं । (1.8.3 - 15)

(जी॒वतोः॑ प्र॒जा-वा॒मेकं॑ च) (K8) (21)

=====

1.9 विवाहे चर्मोपवेशनाद्यः

1.9.1 चर्मोपवेशनं

इ॒ह गा॒वः प्र॒जाय॑ध्वमि॒हाश्वा॑ इ॒ह पू॒रुषाः॑ ।

इ॒हो स॒हस्र॑दक्षि॒णो रा॒यस्पोषो॑ नि॒षीद॑तु ॥ 1

इ॒ह गा॒वः – प्र॒जाय॑ध्वं – इ॒हाश्वाः॑ – इ॒ह – पू॒रुषाः॑ ।

इ॒हो – स॒हस्र॑दक्षि॒णः – रा॒यस्पोषः॑ – नि॒षीद॑तु । (1.9.1 – 1)

1.9.2 षालकाय फलदानम्

सो॒मे॒नादि॒त्या ब॒लि॒नः सो॒मे॒न पृ॒थि॒वी दृ॒ढा ।

अथो॑ नक्ष॒त्राणा॑-मे॒षामु॑प॒स्थे सो॒म आ॒धितः॑ ॥ 2

प्र॒स्वः स्थः॑ प्रे॒यं प्र॒जया॑ भु॒वने॑ शो॒चेष्ट॑ ॥ 3

सो॒मे॒न – आ॒दि॒त्याः – ब॒लि॒नः – सो॒मे॒न – पृ॒थि॒वी – दृ॒ढा ।

अथो॑ – नक्ष॒त्राणां॑ – ए॒षां – उ॒प॒स्थे – सो॒मः – आ॒धितः॑ । (1.9.2 – 2)

प्र॒स्वः स्थः॑ – प्रे॒यं – प्र॒जया॑ – भु॒वने॑ – शो॒चेष्ट॑ । (1.9.2 – 3)

1.9.3 गृहप्रवेशे जपः

इ॒ह प्रि॒यं प्र॒जया॑ ते॒ समृ॑द्ध्यता-म॒स्मिन् गृ॒हे गा॒र्ह॒पत्या॑य जागृ॒हि ।

ए॒ना प॒त्या त॒न्वँ स॒सृ॑ज॒स्वाथा॑ जी॒व्री वि॒दथ॑-मा॒वदा॑सि ॥ 4

सु॒मङ्ग॒लीरि॒यं व॑धूरि॒माँ स॑मे॒त प॑श्य॒त ।

सौ॒भा॒ग्यम॒स्यै द॒त्वाया॑थास्तं॒ वि॒परे॑तन ॥ 5

इ॒ह प्रि॒यं - प्र॒जया॑ ते - समृ॑द्ध्यतां - अ॒स्मिन् गृ॒हे - गा॒र्ह॒पत्या॑य -
जागृ॒हि ।

ए॒ना प॒त्या - त॒न्वं - स॒सृ॑ज॒स्व - अथा॑ जी॒व्री (अथ॑ जी॒व्री) -
वि॒दथं॑ - आ॒वदा॑सि । (1.9.3 - 4)

सु॒मङ्ग॒लीः - इ॒यं - व॒धूः - इ॒मां - स॑मे॒त - प॑श्य॒त ।

सौ॒भा॒ग्यं - अ॒स्यै - द॒त्वाय॑ - अथास्तं॒ वि॒परे॑तन । (1.9.3 - 5)

1.9.4 ध्रुवारुन्धाति दर्शनम्

ध्रु॒वक्षि॑तिर्-ध्रु॒वयो॑निर्-ध्रु॒वम॑सि ध्रु॒वतः॑ स्ति॒तम् () ।

त्वन्नक्ष॑त्राणां मे॒थ्यसि॑ स मा पाहि पृ॒तन्य॑तः ॥ 6

स॒प्तर्ष॑यः प्रथ॒मां कृ॑त्तिका॒ना-म॑रुन्ध॒तीम् ।

यद्ध्रु॒वताँ॑ ह नि॒न्युः षट्कृ॑त्तिका॒ मुख्य॑यो॒गं व॑ह॒न्तीय॑-म॒स्माक॑मे॒धत्व॑ष्टमी ॥ 7

ध्रु॒वक्षि॑तिः – ध्रु॒वयो॑निः – ध्रु॒वम॑सि – ध्रु॒वतः॑ – स्थि॒तं ।

त्वन्नक्ष॑त्राणां – मे॒थी – अ॒सि – स मा॑ पाहि – पृ॒तन्य॑तः । (1.9.4 – 6)

स॒प्तर्ष॑यः – प्र॒थमां॑ – कृ॒त्तिक॑ानां – अ॒रुन्ध॑तीं ।

यद्ध्रु॒वतां॑ – ह नि॒न्युः – षट्कृ॑त्तिकाः – मु॒ख्ययो॑गं – वह॑न्ति – इ॒यं –
अ॒स्माकं॑ – ए॒धतु॑ – अ॒ष्टमी॑ । (1.9.4 – 7)

1.9.5 उप॒कारण॑समापनयोः काण्ड॒र्षीणा॑मनन्तरं होमः

सद॑सस्पति॒मद्भु॑तं प्रि॒यमिन्द्र॑स्य का॒म्यम् ।

सनिं॑ मे॒धाम॑यासिषम् ॥ 8

सद॑सस्पतिं॑ – अ॒द्भुतं॑ – प्रि॒यमिन्द्र॑स्य – का॒म्यं ।

सनिं॑ – मे॒धा म॑यासिषं ॥ (1.9.5 – 8)

1.9.6 स्वय॑म् प्रज्वलितेऽ॒ग्नौ स॑मिदा॒धानम्

उद्दी॑प्यस्व जा॒तवे॑दोऽप॒घ्नन्नि॑र्ऋ॒तिं म॑म ।

प॒शूँश्च॑ म॒ह्यमा॑वह जी॒वनञ्च॑ दि॒शो दि॑श (द॒श) ॥ 9

मा नो॑ हि॒ंसी॑ज्जा॒तवे॑दो गा॒मश्च॑ पु॒रुषं॑ जगत् ।

अ॒भि॒भ्रद॑ग्न आ॒गहि॑ श्रि॒या मा॑ परि॒पात॑य ॥ 10

उ॒द्दी॒प्यस्व॑ - जा॒तवे॒दः - अ॒प॒घ्नन् - निर्॒ऋ॒तिं - म॒म ।

प॒शूँश्च॑ - म॒ह्यं - आ॒व॒ह - जी॒व॒नञ्च॑ - दि॒शो दि॒श ॥ (1.9.6 - 9)

मा॒नो हि॒प्सीः - जा॒तवे॒दः - गा॒मश्च॑ - पु॒रु॒षं - ज॒गत् ।

अ॒बि॒भ्र॒द॒ग्न आ॒ग॒हि - श्रि॒या मा॒ परि॒पा॒तय॑ ॥ (1.9.6 - 10)

(ध्रु॒वतः॑ स्ति॒तं न॒व च॑) (K9) (19)

=====

1.10 विवाहे दाण्डोत्थापन मन्त्राद्यः

1.10.1 दाण्डोत्थापन मन्त्रौ

उदी॒र्ष्वा॒तो॒ वि॒श्वा॒व॒सो॒ नम॑से॒डाम॑हे त्वा ।

अ॒न्यामि॑च्छ प्र॒फ॒र्व्य॑ स॒ञ्जा॒यां प॒त्या सृ॑ज ॥ 1

उदी॒र्ष्वा॒तः प॒ति॒व॒ती ह्ये॑षा वि॒श्वा॒व॒सुं नम॑सा गी॒र्भिरी॑ ।

अ॒न्यामि॑च्छ पि॒तृष॑दं व्य॒क्ता॑ स ते भा॒गो ज॒नुषा॑ तस्य वि॒द्धि ॥ 2

उदी॒र्ष्वा॒तः - वि॒श्वा॒व॒सो - नम॑सा - ई॒डाम॑हे - त्वा ।

अ॒न्यामि॑च्छ - प्र॒फ॒र्व्य॑ - स॒ञ्जा॒यां - प॒त्या सृ॑ज । (1.10.1 - 1)

उदी॒र्ष्वा॒तः - प॒ति॒व॒ती - ह्ये॑षा - वि॒श्वा॒व॒सुं - नम॑सा - गी॒र्भिः - ई॒ष्टे ।

अ॒न्यामि॑च्छ - पि॒तृष॑दं - व्य॒क्तां - स ते भा॒गः - ज॒नुषा॑ - तस्य वि॒द्धि ॥

(1.10.1 - 2)

1.10.2 चतुर्थी होमः

अ॒ग्ने॑ प्रायश्चित्ते त्वं दे॒वानां॑ प्रायश्चित्ति॒रसि॑ ब्रा॒ह्म॒णस्त्वा॑ नाथ॒कामः॑

प्र॒प॒द्ये या॑स्यां प॒ति॒घ्नी त॒नूः प्र॒जा॒घ्नी प॒शु॒घ्नी लक्ष्मि॑घ्नी

जा॒र॒घ्नीम॑स्यै तां कृ॒णोमि॑ स्वाहा ॥ 3

अ॒ग्ने॑ प्रा॒यश्चि॑त्ते - त्वं दे॒वानां॑ - प्रा॒यश्चि॑त्तिः - अ॒सि -
 ब्रा॒ह्म॒णस्त्वा॑ - ना॒थका॑मः - प्र॒पद्ये॑ - या॒ऽस्यां॑ - प॒ति॒घ्नी - त॒नूः -
 प्र॒जा॒घ्नी - प॒शु॒घ्नी - ल॒क्ष्मि॒घ्नी - जा॒र॒घ्नीं - अ॒स्यै॑ - तां -
 कृ॒णो॒मि॒ - स्वाहा॑ ॥ (1.10.2 - 3)

वा॒यो प्रा॒यश्चि॑त्त 4 *, आ॒दि॒त्य प्रा॒यश्चि॑त्ते 5 *,

अनुषङ्गः from 4 to 5

*वा॒यो प्रा॒यश्चि॑त्ते त्वं दे॒वानां॑ प्रा॒यश्चि॑त्तिर॒सि ब्रा॒ह्म॒णस्त्वा॑ ना॒थका॑मः
 प्र॒पद्ये॑ या॒ऽस्यां॑ प॒ति॒घ्नी त॒नूः प्र॒जा॒घ्नी प॒शु॒घ्नी ल॒क्ष्मि॒घ्नी
 जा॒र॒घ्नीम॑स्यै॒तां कृ॒णो॒मि॒ स्वाहा॑ ॥ 4*

*आ॒दि॒त्य प्रा॒यश्चि॑त्ते त्वं दे॒वानां॑ प्रा॒यश्चि॑त्तिर॒सि ब्रा॒ह्म॒णस्त्वा॑ ना॒थका॑मः
 प्र॒पद्ये॑ या॒ऽस्यां॑ प॒ति॒घ्नी त॒नूः प्र॒जा॒घ्नी प॒शु॒घ्नी ल॒क्ष्मि॒घ्नी
 जा॒र॒घ्नीम॑स्यै॒तां कृ॒णो॒मि॒ स्वाहा॑ ॥ 5

प्र॒जा॒प॒ते प्रा॒यश्चि॑त्ते त्वं दे॒वानां॑ प्रा॒यश्चि॑त्तिर॒सि ब्रा॒ह्म॒णस्त्वा॑ ना॒थका॑मः
 प्र॒पद्ये॑ या॒ऽस्यां॑ प॒ति॒घ्नी त॒नूः प्र॒जा॒घ्नी प॒शु॒घ्नी ल॒क्ष्मि॒घ्नी
 जा॒र॒घ्नीम॑स्यै॒तां कृ॒णो॒मि॒ स्वाहा॑ ॥ 6

प्र॒सव॑श्चो॒पया॑मश्च॒ का॒ट॒श्चा॒र्ण॒वश्च॑ ध॒र्ण॒सिश्च॑ द्र॒वि॒णं च॑ भ॒ग॒श्चान्तरि॑क्षं च॒
सि॒न्धुश्च॑ स॒मु॒द्रश्च॑ स॒र॒स्वा॒ञ्च॑ वि॒श्व॒व्य॒चाश्च॑ ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तमे॑षां
ज॒म्भे॑ द॒ध्मः॑ स्वाहा ॥ 7

म॒धुश्च॑ मा॒ध॒वश्च॑ शु॒क्रश्च॑ शु॒चिश्च॑ न॒भश्च॑ न॒भ॒स्य॑श्चेष॒श्चो॒र्जश्च॑ स॒हश्च॑ स॒ह॒स्य॑श्च॒
त॒पश्च॑ त॒प॒स्य॑श्च॒ ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तमे॑षां ज॒म्भे॑ द॒ध्मः॑ स्वाहा ॥ 8

चि॒त्त॒ञ्च॑ चि॒त्ति॒श्चा॒कू॒तं चा॒कू॒ति॒श्चा॒धी॒तं चा॒धी॒ति॒श्च॑ वि॒ज्ञा॒तं च॑ वि॒ज्ञा॒नं च॑ ना॒म॒
च॒ क्र॒तुश्च॑ द॒र्श॑श्च पू॒र्ण॒मा॒सश्च॑ ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तमे॑षां ज॒म्भे॑
द॒ध्मः॑ स्वाहा ॥ 9

भू॒स्स्वा॒हा भु॒व॒स्स्वा॒हा सु॒व॒स्स्वा॒हो॒ स्वाहा॑ () ॥ 10

वा॒यो प्रा॒यश्चि॑त्ते - त्वं दे॒वानां॑ - प्रा॒यश्चि॑त्तिः - अ॒सि -
ब्रा॒ह्म॒ण॒स्त्वा - ना॒थ॒का॒मः - प्र॒प॒द्ये - या॒ऽस्यां - प॒ति॒घ्नी - त॒नूः -
प्र॒जा॒घ्नी - प॒शु॒घ्नी - ल॒क्ष्मि॒घ्नी - जा॒र॒घ्नीं - अ॒स्यै - तां -
कृ॒णो॒मि स्वाहा॑ ॥ (1.10.2 - 4)

आ॒दि॒त्य प्रा॒यश्चि॑त्ते - त्वं दे॒वानां॑ - प्रा॒यश्चि॑त्तिः - अ॒सि - ब्रा॒ह्म॒णस्त्वा॑ -
ना॒थका॑मः - प्र॒पद्ये॑ - याऽस्यां॑ - प॒ति॒घ्नी - त॒नूः - प्र॒जा॒घ्नी -
प॒शु॒घ्नी - ल॒क्ष्मि॒घ्नी - जा॒र॒घ्नीं - अ॒स्यै - तां - कृ॒णो॒मि स्वाहा॑ ॥
(1.10.2 - 5)

प्र॒जा॒प॒ते प्रा॒यश्चि॑त्ते - त्वं दे॒वानां॑ - प्रा॒यश्चि॑त्तिः - अ॒सि - ब्रा॒ह्म॒णस्त्वा॑ -
ना॒थका॑मः - प्र॒पद्ये॑ - याऽस्यां॑ - प॒ति॒घ्नी - त॒नूः - प्र॒जा॒घ्नी -
प॒शु॒घ्नी - ल॒क्ष्मि॒घ्नी - जा॒र॒घ्नीं - अ॒स्यै - तां - कृ॒णो॒मि स्वाहा॑ ॥
(1.10.2 - 6)

प्र॒स॒वश्च॑ - उ॒प॒या॒मश्च॑ - का॒टश्च॑ - अ॒र्ण॒वश्च॑ - ध॒र्ण॒सिश्च॑ - द्र॒वि॒णञ्च॑ -
भ॒गश्च॑ - अ॒न्त॒रि॒क्षञ्च॑ - सि॒न्धुश्च॑ - स॒मु॒द्रश्च॑ - स॒र॒स्वाञ्च॑ -
वि॒श्वव्य॑चाश्च - ते यं द्वि॒ष्मः - यश्च॑ - नो॒ द्वेष्टि॑ - त॒मे॒षां - ज॒भै -
द॒ध्मः - स्वाहा॑ ॥ (1.10.2 - 7)

म॒धुश्च॑ - मा॒ध॒वश्च॑ - शु॒क्रश्च॑ - शु॒चिश्च॑ - न॒भश्च॑ - न॒भ॒स्यश्च॑ - इ॒षश्च॑ -
ऊ॒र्जश्च॑ - स॒हश्च॑ - स॒ह॒स्यश्च॑ - त॒पश्च॑ - त॒प॒स्यश्च॑ - ते यं द्वि॒ष्मः -
यश्च॑ - नो॒ द्वेष्टि॑ - त॒मे॒षां - ज॒भै - द॒ध्मः - स्वाहा॑ ॥ (1.10.2 - 8)

चि॒त्तञ्च॑ – चि॒त्तिश्च॑ – आ॒कू॒तञ्च॑ – आ॒कू॒तिश्च॑ – अ॒धी॒तञ्च॑ –
अ॒धी॒तिश्च॑ – वि॒ज्ञा॒तञ्च॑ – वि॒ज्ञा॒नञ्च॑ – ना॒म च॑ – क्र॒तुश्च॑ – द॒र्श॑श्च –
पू॒र्ण॒मा॒सश्च॑ – ते॒यं द्वि॒ष्मः॑ – यश्च॑ – नो॒ द्वेष्टि॑ – तमे॒षां॑ – ज॒म्भे॑ – द॒ध्मः॑ –
स्वाहा॑ ॥ (1.10.2 – 9)

भू॒स्स्वाहा॑ – भु॒व॒स्स्वाहा॑ – सु॒व॒स्स्वाहा॑ – ओ॒७ स्वाहा॑ । (1.10.2 – 10)

(उ॒दी॒र्ष्वा॒तो द॒श॑) (K10) (10)

=====

1.11 विवाहे वधवरयोरन्योन्य समीक्षणाद्यः

1.11.1 वधवरयोरन्योन्यं समीक्षणं

अप॑श्यं त्वा॒ मन॑सा चे॒कि॒तानं॑ तप॑सो जा॒तं तप॑सो वि॒भू॒तम् ।

इ॒ह प्र॒जा॒मि॒ह रयि॑ꣳ ररा॑णः प्र॒जाय॑स्व प्र॒जया॑ पु॒त्रका॑म ॥ 1

अप॑श्यं त्वा॒ मन॑सा दी॒द्ध्यानां॑ स्वा॒यां तनू॑ꣳ ऋ॒त्विये॑ नाथ॑मानाम् ।

उप॑ मा॒मुच्चा॑ यु॒वति॑र् बु॒भूयाः॑ प्र॒जाय॑स्व प्र॒जया॑ पु॒त्रका॑मे ॥ 2

अप॑श्यं त्वा – मन॑सा – चे॒कि॒तानं – तप॑सः – जा॒तं – तप॑सः – वि॒भू॒तं ।

इ॒ह प्र॒जां – इ॒ह – रयि॑ꣳ – ररा॑णः – प्र॒जाय॑स्व – प्र॒जया॑ – पु॒त्रका॑म ॥

(1.11.1 – 1)

अप॑श्यं त्वा – मन॑सा – दी॒द्ध्यानां॑ – स्वा॒यां – तनू॑ꣳ – ऋ॒त्विये॑ –
नाथ॑मानां ।

उप॑ मां – उच्चा॑ – यु॒वतिः॑ – बु॒भूयाः॑ – प्र॒जाय॑स्व – प्र॒जया॑ –
पु॒त्रका॑मे ॥ (1.11.1 – 2)

1.11.2 आज्यशेषेण हृदयदेशे समञ्जनम्

सम॑ञ्जन्तु वि॒श्वे दे॒वाः समा॑पो हृद॑यानि नौ ।

सं मा॑तरि॒श्वा सं धा॑ता स॒मु दे॒ष्ट्री दि॑देष्टु नौ ॥ 3

स॒म॒ञ्ज॒न्तु॑ - वि॒श्वे॑ दे॒वाः - स॒मा॒पः॑ - हृ॒द॒या॒नि नौ॑ ।

सं मा॒तरि॒श्वा॑ - स॒न्धा॒ता - स॒मु॒ दे॒ष्ट्री॑ - दि॒दे॒ष्टु नौ॑ ॥ (1.11.2 - 3)

1.11.3 स॒म॒ञ्ज॒ने ज॒पः॑

प्र॒जा॒प॒ते त॒न्वं मे॑ जु॒ष॒स्व त्व॒ष्टर् दे॒वेभिः॑ स॒ह॒साम॑ इ॒न्द्र ।

वि॒श्वैर् दे॒वै रा॒तिभिः॑ स॒र्ग॒रा॒णः पु॒ञ्सां॑ ब॒हूनां॑ मा॒तरः॑ स्याम ॥ 4

आ नः॑ प्र॒जां ज॒नय॑तु प्र॒जा॒प॒तिरा॒ज॒रसा॑य स॒म॒न॒क्त्व॒र्यमा॑ ।

अ॒दु॒र्म॒ङ्ग॒लीः प॒ति॒लोक॑-मा॒वि॒श श॒न्नो भ॒व द्वि॒पदे॑ शं च॒तु॒ष्पदे॑ () ॥ 5

तां पू॒ष॒ञ्छि॒व॒त॒मा-मे॒र॒य॒स्व य॒स्यां बी॒जं म॒नु॒ष्या॑ व॒प॒न्ति॑ ।

या न ऊ॒रू उ॒श॒ती वि॒स्र॒या॒तै य॒स्यामु॒श॒न्तः प्र॒ह॒रेम॑ शे॒फ॒म् ॥ 6

प्र॒जा॒प॒ते - त॒न्वं मे॑ - जु॒ष॒स्व - त्व॒ष्टः - दे॒वेभिः॑ - स॒ह॒सामः॑ - इ॒न्द्र ।

वि॒श्वैः - दे॒वैः - रा॒तिभिः॑ - स॒र्ग॒रा॒णः - पु॒ञ्सां॑ - ब॒हूनां॑ -

मा॒तरः॑ स्याम ॥ (1.11.3 - 4)

आ नः॑ - प्र॒जां - ज॒नय॑तु - प्र॒जा॒प॒तिः - आ॒ज॒रसा॑य - स॒म॒न॒क्तु॑ -

अ॒र्य॒मा ।

अ॒दु॒र्म॒ङ्ग॒लीः - प॒ति॒लोकं॑ - आ॒वि॒श - श॒न्नो भ॒व - द्वि॒पदे॑ -

शं च॒तु॒ष्पदे॑ ॥ (1.11.3 - 5)

तां पू॒षन् - शि॒वत॒मां - ए॒रय॒स्व - य॒स्यां - बी॒जं - म॒नु॒ष्याः - व॒प॒न्ति ।
या नः - ऊ॒रू - उ॒श॒ती - वि॒स्र॒या॒तै - य॒स्यां - उ॒श॒न्तः - प्र॒ह॒रेम -
शे॒फं ॥ (1.11.3 - 6)

(शं चतु॑ष्पदे द्वे च॑) (K11) (12)

=====

1.12 विवाहे समावेशन जपः

1.12.1 समावेशनकाले जपः

आ॒रो॒हो॒रु-मु॒प॒बर्॒ह॒स्व बा॒हुं परि॒ष्वज॒स्व जा॒याꣳ सु॒म॒न॒स्य॒मा॒नः ।
तस्यां॑ पु॒ष्य॒तं मि॒थु॒नौ स॒यो॒नी ब॒र्हीं प्र॒जां ज॒नय॑न्तौ स॒रे॒त॒सा ॥ 1

आ॒र्द्र॒याऽर॒ण्या य॒त्राम॑न्थत्-पु॒रुषं॑ पु॒रुषे॑ण श॒क्रः ।
तदे॒तौ मि॒थु॒नौ स॒यो॒नी प्र॒जया॑ऽमृते॒नेह॑ ग॒च्छ॒तम् ॥ 2

अ॒हं गर्भ॑म॒दधा॑-मोष॑धीष्व॒हं वि॒श्वेषु॑ भु॒वने॑ष्वन्तः ।
अ॒हं प्र॒जा अ॒जन॑यं पि॒तृणा॑म॒हं ज॒निभ्यो॑ अ॒परी॑षु पु॒त्रान् ॥ 3

पु॒त्रि॒णे॒मा कु॑मा॒रि॒णा वि॒श्वमा॑युर् व्य॒श्नु॒तम् ।
उ॒भा हि॒र॒ण्य॒पे॒श॒सा वी॒ति॒हो॒त्रा कृ॒तद्-व॒सू ॥ 4

द॒श॒स्यं त्वाऽमृ॑ताय कꣳ श॒मू॒धो रो॒म॒शꣳ ह॒थो दे॒वेषु॑ कृ॒णु॒तो दु॒वः ॥ 5

आ॒रो॒ह - ऊ॒रुं - उ॒प॒बर्॒ह॒स्व - बा॒हुं - परि॒ष्वज॒स्व - जा॒यां -
सु॒म॒न॒स्य॒मा॒नः ।

तस्यां॑ - पु॒ष्य॒तं - मि॒थु॒नौ - स॒यो॒नी - ब॒र्हीं - प्र॒जां - ज॒नय॑न्तौ -
स॒रे॒त॒सा ॥ (1.12.1 - 1)

अ॒र्द्रया॑ - अ॒रण्या॑ - य॒त्र - अ॒मन्थ॑त् - पु॒रुषं॑ - पु॒रुषे॑ण - श॒क्रः ।
तदे॒तौ - मि॒थुनौ॑ - स॒योनी॑ - प्र॒जया॑ - अ॒मृते॑न - इ॒ह ग॑च्छ॒तं ॥ (1.12.1 - 2)

अ॒हं गर्भं॑ - अ॒दधां॑ - ओष॑धीषु - अ॒हं - वि॒श्वेषु॑ - भु॒वने॑षु - अ॒न्तः ।
अ॒हं - प्र॒जाः - अ॒ज॒न॒यं - पि॒तृणां॑ - अ॒हं - ज॒नि॒भ्यः - अ॒परी॑षु -
पु॒त्रान् ॥ (1.12.1 - 3)

पु॒त्रि॒णे॒मा - कु॒मा॒रिणा॑ - वि॒श्वमा॑युः - व्य॑श्नु॒तं ।
उ॒भा हि॑र॒ण्यपे॑श॒सा - वी॒ति॒हो॒त्रा - कृ॒त॒द्व॒सू ॥ (1.12.1 - 4)

द॒श॒स्य॒न्त्वा - अ॒मृता॑य॒ कं - श॒मू॒धः - रो॒म॒शं - ह॒थः - दे॒वेषु॑ -
कृ॒णु॒तः - दु॒वः ॥ (1.12.1 - 5)

(आ॒रो॒ह न॒व) (K12) (9)

(विवाहमन्त्राः समाप्तः)

=====

1.13 गर्भधाने ऋतुसमावेशः

1.13.1 ऋतुसमावेशनकाले भार्याया अभिमन्त्रणं

विष्णु॑र् योनिं॑ कल्पय॑तु त्वष्टा॑ रूपाणि॑ पि॒शतु॑ ।
आसिञ्च॑तु प्र॒जाप॑तिर् धा॒ता गर्भं॑ दधातु॑ ते ॥ 1

गर्भं॑ धेहि॑ सिनी॒वालि॑ गर्भं॑ धेहि॑ सरस्वति॑ ।
गर्भ॑न्ते अ॒श्विनौ॑ दे॒वावा॑ध॒त्तां पु॑ष्कर॒स्रजा॑ ॥ 2

हिर॑ण्ययी॒ अर॑णी॒ यं निर्म॑न्थतो॒ अश्वि॑ना ।
तन्ते॑ गर्भं॑ ह॒वाम॑हे द॒शमे॑ मा॒सि सू॑तवे ॥ 3

यथे॑यं पृ॒थिवी॑ म॒ही तिष्ठ॑न्ती गर्भ॑माद॒धे ।
ए॒वं त्वं गर्भ॑माध॒त्स्व द॒शमे॑ मा॒सि सू॑तवे ॥ 4

यथा॑ पृ॒थिव्य॑ग्निगर्भा॑ द्यौर्यथे॑न्द्रेण॒ गर्भि॑णी ।
वा॒युर्यथा॑ दि॒शां गर्भं॑ ए॒वं गर्भं॑ दधामि॑ ते () ॥ 5

विष्णो॑ श्रेष्ठे॑न रू॒पेणा॒स्यां ना॒र्यां ग॒वीन्या॑म् ।
पुमा॑ञ्सं गर्भ॑माधेहि॒ द॒शमे॑ मा॒सि सू॑तवे ॥ 6

ने॒ज॒मे॒ष॒ प॒रा॒प॒त॒ सु॒पु॒त्रः॑ पु॒न॒रा॒प॒त॒ ।

अ॒स्यै॑ मे पु॒त्र॒का॒मा॒यै॑ गर्भ॒मा॒धे॒हि॒ यः पु॒मा॒न् ॥ 7

व्य॒स्य॒ यो॒निं॒ प्र॒ति॒ रे॒तो॑ गृ॒हा॒ण॒ पु॒मा॒न् पु॒त्रो॑ धी॒य॒तां॒ गर्भो॑ अ॒न्तः॒ ।

तं मा॒ता द॒श॒मा॒सो॑ बि॒भर्तु॑ स जा॒य॒तां वी॒र॒त॒मः॑ स्वा॒ना॒म् ॥ 8

आ ते॒ गर्भो॑ यो॒नि॒मे॒तु॑ पु॒मा॒न्वा॒ण॒ इ॒वे॒षु॒धि॒म् ।

आ वी॒रो जा॒य॒तां पु॒त्र॒स्ते॑ द॒श॒मा॒स्यः॑ ॥ 9 (13)

वि॒ष्णुः॑ - यो॒निं॑ - क॒ल्प॒य॒तु॑ - त्व॒ष्टा॑ - रू॒पा॒णि॑ - पि॒ञ्च॒तु॑ ।

आ॒सि॒ञ्च॒तु॑ - प्र॒जा॒प॒तिः॑ - धा॒ता - गर्भं॑ - द॒धा॒तु॑ ते ॥ (1.13.1 - 1)

गर्भं॑ - धे॒हि॒ - सि॒नी॒वा॒लि॒ - गर्भं॑ - धे॒हि॒ - सर॒स्व॒ति॒ ।

गर्भ॑न्ते - अ॒श्वि॒नौ दे॒वौ - आ॒ध॒त्तां॑ - पु॒ष्क॒र॒स्र॒जा ॥ (1.13.1 - 2)

हि॒र॒ण्य॒यी॑ - अ॒र॒णी॑ - य॒न्नि॒र्म॒न्थ॒तः॑ - अ॒श्वि॒ना॑ ।

त॒न्ते॒ गर्भं॑ - ह॒वा॒म॒हे॒ - द॒श॒मे॒ - मा॒सि॒ - सू॒त॒वे॑ ॥ (1.13.1 - 3)

य॒थे॒यं - पृ॒थि॒वी॒ - म॒ही॒ - ति॒ष्ठ॒न्ती॑ - गर्भं॑ - आ द॒धे॒ ।

ए॒वं त्वं॑ - गर्भं॑ - आ॒ध॒त्स्व॑ - द॒श॒मे॒ - मा॒सि॒ - सू॒त॒वे॑ ॥ (1.13.1 - 4)

यथा॑ - पृ॒थि॒वी - अ॒ग्नि॒गर्भा॑ - द्यौः॑ - यथा॑ - इ॒न्द्रे॒ण - गर्भि॑णी ।
वा॒युः - यथा॑ - दि॒शां - गर्भ॑ ए॒व - गर्भ॑ - द॒धामि॑ ते ॥ (1.13.1 - 5)

विष्णो॑ - श्रेष्ठे॑न - रू॒पे॒ण - अ॒स्यां - ना॒र्या - ग॒वी॒न्यां ।
पुमा॑ँसं - गर्भ॑ - आ॒र्धे॒हि - द॒श॒मे - मा॒सि - सू॒त॒वे ॥ (1.13.1 - 6)

ने॒ज॒मेष॑ - प॒रा॒प॒त - सु॒पु॒त्रः - पु॒नः - आ॒प॒त ।
अ॒स्यै॑ मे - पु॒त्र॒का॒मा॒यै - गर्भ॑ - आ॒र्धे॒हि - यः पु॒मान् ॥ (1.13.1 - 7)

व्य॒स्य॒ योनिं॑ - प्र॒ति॒ रे॒तः - गृ॒हा॒ण - पु॒मान् - पु॒त्रः - धी॒य॒तां -
गर्भः॑ - अ॒न्तः ।

तं मा॒ता - द॒श॒मा॒सः - बि॒भर्तु॑ - स जा॒य॒तां - वी॒र॒त॒मः - स्वा॒नां ॥
(1.13.1 - 8)

आ ते॑ - गर्भः॑ - यो॒नि॒मे॒तु - पु॒मान् - बा॒ण इ॒व - इ॒षु॒धिं ।
आ वी॒रः - जा॒य॒तां - पु॒त्र॒स्ते - द॒श॒मा॒स्यः ॥ (1.13.1 - 9)

(गर्भ॑ द॒धामि॑ तेऽष्टौ च) (K13) (18)

=====

1.14 ऋतुसमावेशनकाले भार्याया अभिमन्त्रणं

1.14.1 ऋतुसमावेशनकाले भार्याया अभिमन्त्रणं

करोमि॑ ते प्राजापत्य॑मा गर्भो॑ योनि॑मेतु ते ।

अ॒नू॒नः पू॒र्णो जा॒यता॑-म॒श्लो॒णो-ऽपि॑शाचधीतः ॥ 1

पुमा॑ऽस्ते पु॒त्रो ना॑रि तं पु॒मान॑नुजायताम् ।

तानि॑ भ॒द्राणि॑ बीजा॑न्यृष॒भा ज॑नयन्तु नौ ॥ 2

यानि॑ भ॒द्राणि॑ बीजा॑न्यृष॒भा ज॑नयन्ति नः ।

तैस्त्वं पु॒त्रान् वि॑न्दस्व सा प्र॒सू॒र्धेनु॑का भव ॥ 3

काम॑ प्रमृ॒द्ध्यतां॑ म॒ह्यम॑पराजितमेव मे ।

यं कामं॑ का॒मये॑ दे॒व तं मे॑ वा॒यो स॑म॒र्द्धय ॥ 4

करोमि॑ ते - प्राजापत्यं - आ गर्भः - योनिं - एतु ते ।

अ॒नू॒नः - पू॒र्णः - जा॒यतां॑ - अ॒श्लो॒णः - अ॒पि॑शाचधीतः ॥

(1.14.1 - 1)

पुमा॑ऽस्ते - पु॒त्रो ना॑रि - तं पु॒मान् - अनु॑जायतां ।

तानि॑ भ॒द्राणि॑ - बीजा॑नि - ऋष॒भाः - ज॑नयन्तु नौ ॥ (1.14.1 - 2)

यानि॑ भ॒द्राणि॑ – बी॒जानि॑ – ऋ॒षभाः॑ – ज॒नय॑न्ति नः ।

तै॒स्त्वं – पु॒त्रान् – वि॒न्दस्व॑ – सा प्र॒सूः – धे॒नुका॑ भव ॥ (1.14.1 – 3)

काम॑ प्रं – ऋ॒द्ध्यतां॑ – म॒ह्यं – अ॒परा॑जितं – ए॒व मे॑ ।

यं कामं॑ – का॒मये॑ देव – तं मे॑ वा॒यो – स॒मर्द्ध॑य ॥ (1.14.1 – 4)

(गर्भधाने ऋतुसमावेश मन्त्राः समाप्तः)

=====

1.14.2 अर्थप्राध्वस्य परिक्षवपरिकासने जपः

Padam not available for 1.14.2 to 1.14.6

अनु॒ह॒वं॒ परि॒ह॒वं॒ परि॒वा॒दं॒ परि॒क्ष॒प॒म् ।

दुः॒स्व॒प्नं॒ दु॒रु॒दि॒तं॒ तद्-द्वि॒षद्भ्यो॑ दि॒शाम्य॒हम् () ॥ 5

अनु॒हू॒तं॒ परि॒हू॒तं॒ श॒कु॒ने॒र्-यद॑शाकु॒नम् ।

मृ॒ग॒स्य॒ सृ॒त॒म॒क्ष॒ण॒या॒ तद्-द्वि॒षद्भ्यो॑ दि॒शाम्य॒हम् ॥ 6

1.14.3 चित्रियस्य वनस्पतेरभिमन्त्रणम्

आ॒रा॒त्ते॒ अ॒ग्नि॒र॒स्त्वा॒रा॒त्-पर॑शु॒र॒स्तु॒ ते । नि॒वा॒ते॒ त्वा॒ऽभि॒ व॒र्ष॒तु

स्व॒स्ति॒ ते॒ऽस्तु॒ वन॑स्प॒ते॒ स्व॒स्ति॒ मे॒ऽस्तु॒ वन॑स्प॒ते ॥ 7

1.14.4 शकृद्वितेरुपस्थानम्

नमः॑ श॒कृ॒त्स॒दे॒ रु॒द्रा॒य॒ नमो॑ रु॒द्रा॒य॒ श॒कृ॒त्स॒दे॒ ।

गो॒ष्ठ॒म॒सि॒ नम॑स्ते॒ अ॒स्तु॒ मा॒ मा॒ हि॒ऽसीः॒ [] 8

1.14.5 सिग्वातस्याभिमन्त्रणम्

सि॒ग॒सि॒ न॒सि॒ वज्रो॑ नम॑स्ते॒ अ॒स्तु॒ मा॒ मा॒ हि॒ऽसीः॒ ॥ 9

1.14.6 शकुनेरभिमन्त्रणम्

उ॒द्गा॒ते॒व॒ श॒कु॒ने॒ सा॒म॒ गा॒य॒सि॒ ब्र॒ह्म॒पु॒त्र॒ इ॒व॒ स॒व॒ने॒षु॒ श॒ऽसि॒सि॒ ।

स्व॒स्ति॒ नः॑ श॒कु॒ने॒ अ॒स्तु॒ प्र॒ति॒ नः॑ सु॒म॒ना॒ भव॑ ॥ 10

(अ॒ह॒म॒ष्टौ॒ च) (K14) (18)

=====

1.15 दम्पत्योर्-हृदयविश्लेषे हृदय-संसर्गेऽप्सोर्-होमः

1.15.1 दम्पत्योर्-हृदयविश्लेषे हृदय-संसर्गेऽप्सोर्-होमः

प्रा॒तर॒ग्निं प्रा॒तरिन्द्र॑ ह॒वाम॑हे प्रा॒तर् मि॒त्राव॑रुणा प्रा॒तर॒श्विना॑ ।

प्रा॒तर् भ॒गं पू॒षणं॑ ब्र॒ह्मण॑स्पतिं प्रा॒तः सोम॑मु॒त रु॒द्रं हु॑वेम ॥ 1

प्रा॒तर्जि॑तं भ॒गमु॑ग्रं हु॒वेम व॒यं पु॒त्रम॑दि॒तेर्यो वि॑ध॒र्ता ।

आ॒ध्रश्चि॑द्यं म॒न्यमा॑नस्तु॒रश्चि॑द्राजा चि॒द्यं भ॒गं भ॑क्षीत्याह ॥ 2

भ॒ग प्र॑णेतर् भ॒ग स॒त्यरा॑धो भ॒गेमां धि॑यमु॒दव द॑दन्नः ।

भ॒ग प्र॑णो॒ जन॑य गो॒भिर॒श्वैर् भ॒ग प्र॑नृ॒भिर् नृ॑वन्तः स्याम ॥ 3

उ॒तेदा॑नीं भ॒गव॑न्तः स्या॒मोत॑ प्र॒पित्व॑ उ॒त म॒ध्ये अ॒ह्नाम् ।

उ॒तोदि॑ता म॒घव॑न्थ् सूर्य॑स्य व॒यं दे॒वानां॑ सु॒मतौ॑ स्याम ॥ 4

भ॒ग ए॒व भ॒गवा॑ अस्तु दे॒वास्ते॑न व॒यं भ॒गव॑न्तः स्याम ।

तं त्वा॑ भ॒ग स॒र्व इ॒ज्जो॑हवीमि स नो॒ भ॒ग पु॒र॒एता॑ भ॒वेह॑ () ॥ 5

स॒मध्व॑रायोष॒सो ऽन॑मन्त दधि॒क्रावे॑व शु॒चये॑ प॒दाय॑ ।

अ॒र्वाची॑नं व॒सुवि॑दं भ॒गन्नो॑ रथ॒मिवा॑श्वा वा॒जिन॑ आव॒हन्तु॑ ॥ 6

अ॒श्वा॒वती॑र् गो॒मती॑र् न उ॒षा॒सो वी॒र॒वतीः॑ स॒दमु॑च्छन्तु भ॒द्राः ।

घृ॒तं दु॒हा॒ना वि॒श्वतः॑ प्र॒पी॒ना यू॒यं पा॒त स्व॑स्तिभिः स॒दा नः॑ ॥ 7

प्रा॒तः । अ॒ग्निं । प्रा॒तः । इन्द्रं॑ । ह॒वा॒महे॑ । प्रा॒तः । मि॒त्रा॒वरु॑णा । प्रा॒तः ।
अ॒श्वि॒ना ।

प्रा॒तः । भ॒गं । पू॒षणं॑ । ब्र॒ह्म॒णः । प॒तिं । प्रा॒तः । सोमं॑ । उ॒त । रु॒द्रं । हु॒वे॒म ॥ 1

प्रा॒तर्जि॑तं । भ॒गं । उ॒ग्रं । हु॒वे॒म । व॒यं । पु॒त्रं । अ॒दि॒तेः । यः । वि॒ध॒र्ता ।
आ॒ध्रः । चि॒त् । यं । म॒न्य॒मा॒नः । तु॒रः । चि॒त् । रा॒जा । चि॒त् । यं ।
भ॒गं । भ॒क्षि । इ॒ति । आ॒ह ॥ 2

भ॒ग । प्र॒ने॒तः । भ॒ग । स॒त्य॒रा॒धः । भ॒ग । इ॒मां । धि॒यं । उ॒त् । अ॒व । द॒द॒त् ।
नः ।

भ॒ग । प्र । नः॑ । ज॒न॒य । गो॒भिः । अ॒श्वैः॑ । भ॒ग । प्र । नृ॒भिः । नृ॒व॒न्तः ।
स्या॒म ॥ 3

उ॒त । इ॒दा॒नीं॑ । भ॒ग॒व॒न्तः । स्या॒म । उ॒त । प्र पि॒त्वे । उ॒त । म॒ध्ये॑ ।
अ॒ह्नां ।

उ॒त् । उ॒दि॒ता । म॒घ॒व॒न् । सू॒र्य॑स्य । व॒यं । दे॒वा॒नां॑ । सु॒म॒तौ ।
स्या॒म ॥ 4

भ॒ग॒ । ए॒व॒ । भ॒ग॒वा॒न् । अ॒स्तु॒ । दे॒वाः॑ । ते॒न॒ । व॒यं॑ । भ॒ग॒व॒न्तः॑ । स्या॒म॒ ।
तं॑ । त्वा॒ । भ॒ग॒ । स॒र्वः॑ । इ॒त् । जो॒ह॒वी॒मि॒ । सः॑ । नः॑ । भ॒ग॒ ।
पु॒र॒ए॒ता । भ॒व॒ । इ॒ह॒ । ॥ 5

सं॑ । अ॒ध्व॒रा॒य॑ । उ॒ष॒सः॑ । अ॒न॒म॒न्त॑ । द॒धि॒क्रा॒वे॒व॑ । शु॒च॒ये॑ । प॒दा॒य॑ ।
अ॒र्वा॒ची॒नं॑ । व॒सु॒वि॒दं॑ । भ॒गं॑ । नः॑ । र॒थ॒मि॒व॑ । अ॒श्वाः॑ ।
वा॒जि॒नः॑ । आ॒ । व॒ह॒न्तु॑ ॥ 6

अ॒श्वा॒व॒तीः॑ । गो॒म॒तीः॑ । नः॑ । उ॒ष॒सः॑ । वी॒र॒व॒तीः॑ । स॒दं॑ । उ॒च्छ॒न्तु॑ । भ॒द्राः॑ ।
घृ॒तं॑ । दु॒हा॒नाः॑ । वि॒श्व॒तः॑ । प्र॒पी॒नाः॑ । यू॒यं॑ । पा॒त॒ । स्व॒स्ति॒भिः॑ ।
स॒दा॑ । नः॑ ॥ 7

(भ॒वे॒ह च॒त्वा॒रि॑ च) (K15) (14)

=====

1.16 पत्युर्वशीकरणं कर्म

1.16.1 पत्युर्वशीकरणं कर्म

इ॒मां॑ ख॒ना॒म्यो॒ष॒धीं॑ वी॒रु॒धं॑ ब॒ल॒व॒त्त॒मा॒म् ।

यया॑ स॒प॒त्नीं॑ बा॒ध॒ते॑ यया॑ स॒म्वि॑न्द॒ते॒ प॒ति॒म् ॥ १

उ॒त्ता॒न॒प॒र्णे॑ सु॒भ॒गे॑ स॒ह॒मा॒ने॑ स॒ह॒स्व॒ति॒ ।

स॒प॒त्नीं॑ मे॒ प॒रा॒ध॒म॒ प॒तिं॑ मे॒ के॒व॒लं॑ कृ॒धि ॥ २

उ॒त्त॒रा॒ऽह॒मु॒त्त॒र॒ उ॒त्त॒रे॒दु॒त्त॒रा॒भ्यः॑ ।

अ॒था स॒प॒त्नी॒ या॒ म॒मा॒ध॒रा॒ सा॒ऽध॒रा॒भ्यः॑ ॥ ३

न ह्य॑स्यै॒ नाम॑ गृ॒भ्णामि॑ नो अ॒स्मिन् र॑म॒ते ज॒ने॑ ।

प॒रा॒मे॒व प॒रा॒व॒त् स॒प॒त्नीं॑ ना॒श॒या॒म॒सि ॥ ४

अ॒ह॒म॒स्मि स॒ह॒मा॒ना॒ऽथ॒ त्व॒म॒सि॒ सा॒स॒हिः॑ ।

उ॒भे स॒ह॒स्व॒ती भू॒त्वा स॒प॒त्नीं॑ मे॒ स॒हा॒व॒है () ॥ ५

उ॒प ते॒ऽधा॒ सह॒मा॒ना॒म॒भि त्वा॒ऽधा॒ स॒ही॒य॒सा ।

मा॒म॒नु प्र ते॒ मनो॑ व॒त्सं गौ॑रि॒व धा॒व॒तु प॒था वा॒रि॒व धा॒व॒तु ॥ ६

इ॒मां॑ । ख॒ना॒मि॑ । ओ॒ष॒धीं॑ । वी॒रु॒धं॑ । ब॒ल॒व॒त्त॒मां॑ ।

यया॑ । स॒प॒त्नीं॑ । बा॒ध॒ते॑ । यया॑ । स॒म्वि॑न्द॒ते॒ प॒तिं॑ ॥ (1.16.1 -1)

उ॒त्ता॒न॒पर्णे॑ । सु॒भ॒गे । स॒ह॒मा॒ने । स॒ह॒स्व॒ति ।
स॒प॒त्नीं॑ ॥ मे॒ । प॒रा॑ । ध॒म॒ । प॒तिं॑ ॥ मे॒ । के॒व॒लं॑ । कृ॒धि ॥ (1.16.1 – 2)

उ॒त्त॒रा । अ॒हं । उ॒त्त॒रे । उ॒त्त॒रा । इ॒त् । उ॒त्त॒रा॒भ्यः॑ ।
अ॒थ॑ । स॒प॒त्नी॑ । या॒ । म॒म॑ । आ॒ध॒रा । सा॒ । अ॒ध॒रा॒भ्यः॑ ॥ (1.16.1 – 3)

न॒ । हि॒ । अ॒स्यै॑ । ना॒म॑ । गृ॒भ्णा॒मि॒ । नो॑ (इति) । अ॒स्मिन् । र॒म॒ते॒ । ज॒ने॑ ।
प॒रां॑ ॥ ए॒व । प॒रा॒व॒तं॑ । स॒प॒त्नीं॑ । ना॒श॒या॒म॒सि॒ ॥ (1.16.1 – 4)

अ॒हं । अ॒स्मि॒ । स॒ह॒मा॒ना॑ । अ॒थ॑ । त्वं॑ । अ॒सि॒ । स॒स॒हिः॑ ।
उ॒भे॑ । स॒ह॒स्व॒ती॑ । भू॒त्वा । स॒प॒त्नीं॑ । मे॒ । स॒हा॒व॒है॑ ॥ (1.16.1 – 5)

उ॒प॑ । ते॒ । अ॒धां॑ । स॒ह॒मा॒नां॑ । अ॒भि॒ । त्वा॒ । अ॒धां॑ । स॒ही॒य॒सा॑ ।
मां॑ । अ॒नु॒ । प्र॒ । ते॒ । म॒नः॑ । व॒थ्सं॑ । गौ॒रि॒व॑ । धा॒व॒तु॒ । प॒था॑ । वा॒रि॒व॑ ।
धा॒व॒तु॒ ॥ (1.16.1 – 6)

(स॒हा॒व॒है॑ द्वे च) (K16) (12)

=====

1.17 सपत्नीबाधनं कर्म

1.17.1 सपत्नीबाधनं कर्म

उद॒सौ सूर्यो॑ अगा॒दुद॒यं मा॒मको॑ भ॒गः ।

अ॒हं तद्-वि॒द्वला॑ पति॒मभ्य॑साक्षि वि॒षास॒हिः ॥ 1

अ॒हं के॒तुर॒हं मूर्धा॑ऽहमु॒ग्रा वि॒वाच॑नी ।

ममे॒दनु॒ क्रतुं॑ पतिः॑ से॒हाना॑या उ॒वाच॑रेत् ॥ 2

मम॑ पु॒त्राः श॒त्रुह॑णोऽथो॑ मे दुहि॒ता वि॒राट् ।

उ॒ताह॑मस्मि स॒ज्जया॑ प॒त्युर्मे॑ श॒लोक॑ उत्त॒मः ॥ 3

येनेन्द्रो॑ ह॒विषा॑ कृत्य॒भवद्-दि॒व्युत्त॑मः ।

अ॒हं तद॑क्रि दे॒वा अस॑प॒त्ना कि॒लाभ॑वम् ॥ 4

अ॒स॒प॒त्ना स॑प॒त्निघ्नी॑ जय॒न्त्यभि॑भू॒वरी॑ (भू॒वरीः) ।

आ॒वि॒त्थि॒स सर्वा॑सा॒ञ् रा॒धो व॒र्चो अ॒स्थेय॑सामि॒व () ॥ 5

सम॑जैषमि॒मा अ॒हञ् स॑प॒त्नीर॑भिभू॒वरीः॑ ।

यथा॑ऽह॒मस्य॑ वी॒रस्य॑ वि॒राजा॑मि॒ धन॑स्य च ॥ 6

उत् । अ॒सौ । सूर्यः॑ । अ॒गात् । उत् । अ॒यं । मा॒मकः॑ । भगः॑ ॥

अ॒हं । तत् । वि॒द्वला॑ । प॒तिं । अ॒भ्यसा॑क्षि । वि॒षास॑हिः ॥ (1.17.1 - 1)

अ॒हं । के॒तुः । अ॒हं । मू॒र्ध्ना॑ । अ॒हं । उ॒ग्रा । वि॒वाच॑नी ॥

मम॑ । इत् । अनु॑ । क्र॒तुं । प॒तिः । से॒हाना॑याः । उ॒वाच॑रेत् ॥ (1.17.1 - 2)

मम॑ । पु॒त्राः । श॒त्रु॒ह॒नः॑ । अ॒थो (इति॑) । मे॒ । दु॒हिता॑ । वि॒राट् ॥

उ॒त । अ॒हं । अ॒स्मि । स॒ज्जया॑ । प॒त्युः । मे॒ । श्लो॒कः । उ॒त्तमः॑ ॥
(1.17.1 - 3)

येन॑ । इन्द्रः॑ । ह॒विषा॑ । कृ॒त्वी । अ॒भ॒वत् । दि॒वि । उ॒त्तमः॑ ॥

अ॒हं । तत् । अ॒क्रि॑ । दे॒वाः । अ॒स॒प॒न्ना । कि॒ल । अ॒भ॒वं ॥ (1.17.1 - 4)

अ॒स॒प॒न्ना । स॒प॒न्नि॒घ्नी । जय॑न्ती । अ॒भि॒भू॒वरी॑ ॥

आ । वि॒थि॒स॒ । सर्वा॑सां । रा॒धः । वर्चः॑ । अ॒स्थे॒य॒सामि॑व ॥ (1.17.1 - 5)

सं । अ॒जैषं॑ । इ॒माः । अ॒हं । स॒प॒न्नीः॑ । अ॒भि॒भू॒वरीः॑ ॥

यथा॑ । अ॒हं । अ॒स्य॑ । वी॒र॒स्य॑ । वि॒राजा॑मि । धन॑स्य । च॒ ॥ (1.17.1 - 6)

(अ॒स्थे॒य॒सामि॑व द्वे च॑) (K17) (12)

=====

1.18 वध्वाः यक्ष्मादिहरं कर्म

1.18.1 वध्वाः यक्ष्मादिहरं कर्म

अक्षी॑भ्यान्ते॑ ना॒सिका॑भ्यां कर्णा॑भ्यां चु॒बु॒का॒दधि॑ ।

यक्ष्म॑श् शी॒र्ष॒ण्यं म॒स्तिष्का॑ज्जि॒ह्वाया॑ वि॒वृ॒हामि॑ ते ॥ 1

ग्री॒वाभ्य॑स्त उ॒ष्णिहा॑भ्यः की॒कसा॑भ्योऽनू॒क्यात् ।

यक्ष्मं॑ दोष॒ण्यम॑स्सा॒भ्यां बा॒हुभ्यां॑ वि॒वृ॒हामि॑ ते ॥ 2

आन्त्रे॑भ्यस्ते गु॒दाभ्यो॑ वनि॒ष्ठोर् ह॒दया॑दधि ।

यक्ष्मं॑ मत॒स्नाभ्यां॑ य॒क्नः प्ला॒शिभ्यो॑ वि॒वृ॒हामि॑ ते ॥ 3

ऊ॒रुभ्यां॑ तेऽष्ठी॒वद्भ्यां॑ जङ्घा॑भ्यां प्र॒पदा॑भ्याम् ।

यक्ष्म॑श् श्रो॒णीभ्यां॑ भा॒सदा॑द्ध्व॒स्ससो॑ वि॒वृ॒हामि॑ ते ॥ 4

मे॒हनाद्-व॒लङ्कर॑णा-ल्लो॒मभ्य॑स्ते न॒खेभ्यः॑ ।

यक्ष्म॑श् सर्व॒स्मादा॑त्म॒नस्त॒मिमं॑ वि॒वृ॒हामि॑ ते () ॥ 5

अ॒ङ्गाद॒ङ्गा-ल्लो॒मो लो॒मो जा॒तं प॒र्वणि॑प॒र्वणि॑ ।

यक्ष्म॑श् सर्व॒स्मादा॑त्म॒नस्त॒मिमं॑ वि॒वृ॒हामि॑ ते ॥ 6

परादेहि॑ शाब॒ल्यं ब्र॒ह्मभ्यो॑ वि॒भजा॑ वसु॒ ।

कृ॒त्यैषा प॒द्वती॑ भू॒त्वा जा॒याऽऽवि॑शते॒ पति॑म् ॥ 7

अ॒श्ली॒ला त॒नूर्भव॑ति (त॒नूर्भव॑) रु॒शती॑ पा॒पया॑ऽमु॒या ।

पति॑र्-यद्-व॒ध्वै वास॑सा॒ स्वम॑ङ्गमभि॒ धि॒त्सति॑ ॥ 8

क्रू॒रमे॒तत् कटु॑क-मे॒तदपा॑ष्ठवद्-वि॒षव॑न्नैतद॒त्तवे॑ ।

सू॒र्याँ यः प्र॒त्यक्षं॑ वि॒द्यात्स ए॒तत् प्र॑तिगृ॒ह्णीयात्॑ ॥ 9

आ॒शस॑नं वि॒शस॑नमथो॒ अधि॑ वि॒चर्त॑नम् ।

सू॒र्यायाः॑ पश्य॒ रूपा॑णि॒ तानि॑ ब्र॒ह्मोत॑ श॒त्सति॑ () ॥ 10

अक्षी॑भ्यां । ते । ना॒सिका॑भ्यां । कर्णा॑भ्यां । चु॒बुका॑त् । अधि॑ ।

यक्ष्मं॑ । शी॒र्षण्यं॑ । म॒स्तिष्का॑त् । जि॒ह्वायाः॑ । वि वृ॑हामि । ते ॥ (1.18.1 - 1)

ग्री॒वाभ्यः॑ । ते । उ॒ष्णिहा॑भ्यः । की॒कसा॑भ्यः । अ॒नूक्या॑त् ।

यक्ष्मं॑ । दो॒षण्यं॑ । अ॒साभ्यां॑ । बा॒हुभ्यां॑ । वि वृ॑हामि । ते ॥ (1.18.1 - 2)

आ॒न्त्रेभ्यः॑ । ते । गु॒दाभ्यः॑ । व॒निष्ठोः॑ । हृ॒दया॑त् । अधि॑ ।

यक्ष्मं॑ । म॒तस्ना॑भ्यां । य॒क्नः । प्ला॒शिभ्यः॑ । वि वृ॑हामि । ते ॥ (1.18.1 - 3)

ऊ॒रु॒भ्यां॑ । ते॒ । अ॒ष्टी॒वद्भ्यां॑ । ज॒ङ्घा॒भ्यां॑ । प्र॒पदा॒भ्यां॑ ।

यक्ष्मं॑ । श्रो॒णी॒भ्यां॑ । भा॒सदा॒त् । ध्व॒ःस॒सः॑ । वि॒ वृ॒हामि॑ । ते॒ । (1.18.1 – 4)

मे॒हना॒त् । वल॒ङ्कर॑णात् । लो॒म॒भ्यः॑ । ते॒ । न॒खे॒भ्यः॑ ।

यक्ष्मं॑ । सर्व॑स्मात् । आ॒त्मनः॑ । तं । इ॒मं । वि॒ वृ॒हामि॑ । ते॒ ॥ (1.18.1 – 5)

अ॒ङ्गाद॒ङ्गात् । लो॒म्नो॒लो॒म्नो । जा॒तं । प॒र्वणि॑प॒र्वणि॑ ।

यक्ष्मं॑ । सर्व॑स्मात् । आ॒त्मनः॑ । तं । इ॒मं । वि॒ वृ॒हामि॑ । ते॒ ॥ (1.18.1 – 6)

परा॑ । दे॒हि । शा॒ब॒ल्यं॑ । ब्र॒ह्म॒भ्यः॑ । वि॒ भ॒ज । वसु॑ ।

कृ॒त्या । ए॒षा । प॒द्वती॑ । भू॒त्वी । आ॒ जा॒या । वि॒श॒ते॒ । पतिं॑ ॥ (1.18.1 – 7)

अ॒श॒ली॒ला । त॒नूः । भ॒व । रु॒श॒ती । पा॒पया॑ । अ॒मुया॑ ।

पतिः॑ । यत् । व॒द्वै । वा॒स॒सा । स्वं । अ॒ङ्गं॑ । अ॒भि । धि॒त्स॒ति ॥ (1.18.1 – 8)

क्रू॒रं । ए॒तत् । क॒टुकं॑ । ए॒तत् । अ॒पा॒ष्ठव॑त् । वि॒षव॑न् । ए॒तत् ?? । अ॒त्तवे॑ ।

सू॒र्या॑ । यः । प्र॒त्यक्षं॑ । वि॒द्यात् । सः । ए॒तत् । प्र॒तिगृ॑हीयात् ॥ (1.18.1 – 9)

आ॒श॒सनं॑ । वि॒श॒सनं॑ । अ॒थो (इति॑) । अ॒धि॒वि॒च॒र्त॒नं॑ ।

सू॒र्या॒याः॑ । प॒श्य । रू॒पाणि॑ । तानि॑ । ब्र॒ह्मो॒त । श॒ःस॒ति ॥ (1.18.1 – 10)

(इ॒मं वि॒वृ॒हामि॑ ते – श॒ःस॒ति) (K18) (20)

=====

Special Korvai for 1.18

(अ॒क्षी॒भ्यां॑ ग्री॒वाभ्य॑ आ॒न्त्रेभ्य॑ ऊ॒रुभ्यां॑ मे॒हना॒दङ्गादङ्गात्॑ परो॒देहि॑ स॒प्त)

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 18 Khandaas

(प्र॒सु॒ग॒म॒न्ता॒ऽष्टाद॑श – हि॒र॒ण्य॒व॒र्णाः॑ पञ्च॒द॒श – सोमः॑ प्र॒थमः॑ षोड॒श –
सो॒माय॑ ज॒नि॒वि॒दे ऽष्टा॑द॒शा – ति॒ष्ठे॒मं त्रयो॑वि॒ंशतिः॑ –
स॒त्येन॑ – ता म॒न्द॒सा नैका॒न्नवि॑ंशति रेका॒न्नवि॑ंशतिः – शर्म
व॒र्मेक॑वि॒ंशति॑ – रि॒ह गा॒व एका॒न्नवि॑ंशति – रु॒दी॒ष्व॒र्तो द॑शा –
प॒श्यन् त्वा॒ द्वा॒द॒शा – रो॒हो॒रुं न॒व – वि॒ष्णु॒र्योनिं॑ – करो॒मि ते॑ ऽष्टा॒द॒शा
ष्टा॑द॒श – प्रा॒तर॒ग्निं च॑तु॒र्द॒शे – मां ख॒ना – म्यु॒द॒सौ सू॒र्यो द्वा॒द॒श द्वा॒द॒शा –
क्षी॒भ्यां॑ ते वि॒ंशति॑ र॒ष्टाद॑श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, Series of Khandaas :-

(प्र॒सु॒ग॒म॒न्ता – ऽप॒श्यन् त्वा॒ऽष्टा॑द॒श)

First and Last Padam in EAK, 1st Prapaatakam :-

(प्र॒सु॒ग॒म॒न्ता – तानि॑ ब्र॒ह्मो॒त श॑ं॒सति॑)

। हरिः ओम् ।

एकाग्निकाण्डे प्रथम प्रपाठकः समाप्तः

Ekaagni Kaandam Counts - 1st Prapaatakam

	Vaakyams
Khanda 1	18
Khanda 2	15
Khanda 3	16
Khanda 4	18
Khanda 5	23
Khanda 6	19
Khanda 7	19
Khanda8	21
Khanda 9	19
Khanda 10	10
Khanda 11	12
Khanda 12	9
Khanda 13	18
Khanda 14	18
Khanda 15	14
Khanda 16	12
Khanda 17	12
Khanda - 18	20
Total →	293

२ कृष्णयजुर्वेदीय एकाग्निकाण्डः – द्वितीयः प्रपाठकः

2.1 उपनयनमन्त्राः

2.1.1 क्षुर कर्म

उ॒ष्णेन॑ वा॒यवु॒दके॑ने॒ह्यदि॑तिः॒ केशा॑न् वपतु ॥ 1

आप॑ उ॒न्दन्तु॑ जी॒वसे॑ दी॒र्घायु॑त्वाय॒ वर्च॑से ।

ज्यो॒क्च॒ सूर्यं॑ दृ॒शे ॥ 2

येना॑वप॒थ् सवि॑ता क्षु॒रेण॑ सोम॒स्य रा॒ज्ञो वरु॑णस्य वि॒द्वान् ।

तेन॑ ब्र॒ह्माणो॑ वप॒तेदम॑स्यायुष्मा॒न् जर॑दष्टि॒र् यथाऽस॑दय॒मसौ॑ ॥ 3

येन॑ पू॒षा बृ॒हस्प॑ते॒रग्ने॑रिन्द्र॒स्य चा॒युषेऽव॑पत् ।

तेना॑स्यायु॒षे वप॑ सौ॒श्लो॒क्याय॑ स्व॒स्तये॑ ॥ 4

येन॑ भू॒यश्च॑रा॒त्ययं॑ ज्यो॒क्च प॑श्याति॒ सूर्य॑म् ।

तेना॑स्यायु॒षे वप॑ सौ॒श्लो॒क्याय॑ स्व॒स्तये॑ ॥ 5

येन॑ पू॒षा बृ॒हस्प॑ते॒रग्ने॑रिन्द्र॒स्य चा॒युषेऽव॑पत् () ।

तेन॑ ते वपा॒म्यसा॑वायु॒षा वर्च॑सा॒ यथा॑ ज्यो॒ख्सु॒मना॑ अ॒साः ॥ 6

यत् क्षुरेण॑ म॒र्चय॑ता सु॒पेश॑सा व॒प्रा व॑प॒सि के॑शान् ।

शु॒न्धि शि॒रो मा॑ऽस्यायुः प्रमो॑षीः ॥ 7

उ॒प्त्वाय॑ के॒शान् व॑रुणस्य॒ राज्ञो॑ बृ॒हस्प॑तिः स॒विता सोमो॑ अ॒ग्निः ।

तेभ्यो॑ नि॒धानं॑ बहु॒धाऽन्व॑विन्द-न्नन्तरा॒ द्यावा॑पृथि॒वी अ॒पः सु॒वः ॥ 8

उ॒ष्णेन॑ वा॒यो - उ॒दके॑नेहि - अ॒दितिः॑ - के॒शान् - व॒प॒तु ॥ (2.1.1 - 1)

आ॒प उ॒न्दन्तु॑ - जी॒वसे॑ - दी॒र्घायु॑त्वाय - वर्च॑से ।

ज्योक्च॑ - सूर्य॑ - दृ॒शे ॥ (2.1.1 - 2)

येना॑वपत् - स॒विता - क्षु॒रेण॑ - सोम॑स्य - राज्ञः॑ - व॒रुण॑स्य - वि॒द्वान् ।

तेन॑ ब्रह्मा॒णः - व॒प॒तेदं॑ - अ॒स्यायु॑ष्मान् - ज॒रद॑ष्टिः - यथा॑ऽसत् -

अ॒यं - अ॒सौ ॥ (2.1.1 - 3)

येन॑ पू॒षा - बृ॒हस्प॑तेः - अ॒ग्नेः - इन्द्र॑स्य च - आ॒युषे॑ - अ॒वप॑त् ।

तेन॑ - अ॒स्यायु॑षे - व॒प - सौ॒श्लो॒क्याय॑ - स्व॒स्तये॑ ॥ (2.1.1 - 4)

येन॑ भू॒यः - च॒राति॑ - अ॒यं - ज्योक्च॑ - प॒श्या॑ति - सूर्य॑ ।

तेन॑ - अ॒स्यायु॑षे - व॒प - सौ॒श्लो॒क्याय॑ - स्व॒स्तये॑ ॥ (2.1.1 - 5)

येन॑ पू॒षा - बृ॒ह॒स्प॒तेः॑ - अ॒ग्नेः - इन्द्र॑स्य च - आयु॑षे - अव॑पत् ।
तेन॑ ते - व॒पामि॑ - अ॒सौ - आयु॑षा - वर्च॑सा - यथा॒ ज्योक् -
सु॒म॒नाः॑ - अ॒साः॑ । (2.1.1 - 6)

यत् क्षु॒रेण॑ - म॒र्चय॑ता - सु॒पे॒श॒सा॑ - व॒ज्रा - व॑प॒सि - के॒शान्॑ ।
शु॒न्धि - शि॒रः - मा॒ऽस्यायुः॑ - प्र॒मौषीः॑ । (2.1.1 - 7)

उ॒प्त्वाय॑ - के॒शान् - व॒रु॒णस्य॑ - रा॒ज्ञः - बृ॒ह॒स्प॒तिः - स॒वि॒ता -
सोमः॑ - अ॒ग्निः ।
तेभ्यः॑ - नि॒धानं॑ - ब॒हु॒धा - अ॒न्ववि॑न्दन् - अ॒न्तरा॑ - द्यावा॑पृथि॒वी -
अ॒प॒स्सुवः॑ ॥ (2.1.1 - 8)

(आयु॑षेऽव॑प॒त्यञ्च॑ च) (K1) (15)

=====

2.2 उपनयनमन्त्राः

2.2.1 समिदाधानम्

आ॒यु॒र्दा दे॒व ज॒रसं॑ गृ॒णानो॑ घृ॒तप्र॑तीको घृ॒तपृ॑ष्ठो अ॒ग्ने ।

घृ॒तं पि॑बन्नमृ॒तं चा॒रु ग॒व्यं पि॒तेव॑ पु॒त्रं ज॒रसे॑नयेमम् ॥ 1

आ॒यु॒र्दा - दे॒व - ज॒रसं॑ - गृ॒णानः॑ - घृ॒तप्र॑तीकः - घृ॒तपृ॑ष्ठः - अ॒ग्ने ।

घृ॒तं पि॑बन् - अ॒मृ॒तं - चा॒रु - ग॒व्यं - पि॒तेव॑ - पु॒त्रं -

ज॒रसे॑नय - इ॒मं । (2.2.1 - 1)

2.2.2 अश्मास्थापनम्

आ॒ति॒ष्ठेम॑म॒श्मा॒नम॑श्मे॒व त्व॑ स्थि॒रो भ॑व ।

अ॒भि॒ति॒ष्ठ पृ॑तन्यतः स॒हस्व॑ पृ॒तना॑यतः ॥ 2

आ॒ति॒ष्ठेमं॑ - अ॒श्मा॒नं - अ॒श्मे॒व - त्वं - स्थि॒रो भ॑व ।

अ॒भि॒ति॒ष्ठ - पृ॑तन्यतः - स॒हस्व॑ - पृ॒तना॑यतः । (2.2.2 - 2)

2.2.3 वासः परिधानम्

रे॒वती॑स्त्वा व्य॒क्ष्णन् कृ॑त्तिकाश्चा॒कृन्त॑स्त्वा ।

धि॒योऽव॑यन्नव॒ग्ना अ॑वृ॒ज्जन्त्स॒हस्र॑मन्ता॒ अ॒भितो॑ अयच्छन् ॥ 3

दे॒वीर् दे॒वाय॑ परि॒धी स॒वि॒त्रे ।

म॒हत्तदा॑सा-म॒भवन्-म॒ह॒त्वि॒नम् ॥ 4

या अ॒कृ॒न्तन्न॑व॒यन्. या अ॒तन्व॑त याश्च दे॒वीरन्ता॑न॒भितो॑-ऽद॒दन्त ।

तास्त्वा दे॒वीर्-ज॒रसे॒ सम्॑व्य॒यन्त्वायु॑ष्मानि॒दं परि॑ध॒थ्स्व वा॑सः () ॥ 5

परि॑ध॒त्त ध॒त्त वा॑स॒सैन॑ श॒तायु॑षं कृ॒णु॒त दी॒र्घमा॑युः ।

बृ॒ह॒स्प॒तिः प्रा॑य॒च्छद्-वा॑स ए॒तत्सो॑मा॒य रा॒ज्ञे परि॑धा॒तवा॑ उ ॥ 6

ज॒रां ग॑च्छा॒सि परि॑ध॒थ्स्व वा॑सो भ॒वा कृ॑ष्ठी॒ना-म॑भि॒शस्ति॑पा॒वा ।

श॒तं च॑ जी॒व श॒रदः॑ सु॒वर्चा॑ रा॒यश्च॑ पो॒षमु॑प॒ सम्॑व्य॒यस्व ॥ 7

प॒री॒दं वा॑सो अ॒धि॒धाः स्व॒स्तये॑-ऽभू॑रा॒पी॒ना-म॑भि॒शस्ति॑पा॒वा ।

श॒तं च॑ जी॒व श॒रदः॑ पु॒रू॒चीर्. व॒सूनि॑ चा॒र्यो वि॑भ॒जासि॑ जी॒वन् ॥ 8

रे॒वती॑ स्त्वा - व्य॒क्ष्णन् - कृ॒त्तिका॑श्च - अ॒कृ॒न्त॑स्त्वा ।

धि॒योऽव॑यन् - अ॒व॒ग्नाः - अ॒वृ॒ज्जन् - स॒हस्रं॑ - अ॒न्तान् -

अ॒भि॒तः - अ॒य॒च्छन् । (2.2.3 - 3)

दे॒वीः - दे॒वाय॑ - परि॒धी - स॒वि॒त्रे ।

म॒हत्तद् - आ॒सां - अ॒भवत् - म॒ह॒त्वि॒नं । (2.2.3 - 4)

या अ॒कृ॒न्त॒न् - अ॒वय॒न् - या अ॒तन्व॒त - याश्च॑ - दे॒वीः - अ॒न्तान् -
अ॒भि॒तः - अ॒द॒दन्त॑ ।
तास्त्वा॑ - दे॒वीः - ज॒रसे॑ - सं॒व्य॒यन्तु॑ - आ॒युष्मा॑न् - इ॒दं -
परि॑ध॒थ्स्व - वा॒सः । (2.2.3 - 5)

परि॑ध॒त्त - ध॒त्त - वा॒ससा॑ - ए॒नं - श॒तायु॑षं - कृ॒णु॒त -
दी॒र्घ॒मायुः॑ ।
बृ॒ह॒स्प॒तिः - प्रा॒य॒च्छत् - वा॒सः - ए॒तत् - सो॒माय॑ - रा॒ज्ञे -
परि॑धा॒त॒वा उ॑ ॥ (2.2.3 - 6)

ज॒रां - ग॒च्छा॒सि - परि॑ध॒थ्स्व - वा॒सः - भ॒वा कृ॑ष्ठी॒नां -
अ॒भि॒श॒स्ति॒पा॒वा ।
श॒तं च॑ जी॒व - श॒रदः॑ - सु॒वर्चाः॑ - रा॒यश्च॑ - पो॒षं - उ॒प -
सं॒व्य॒यस्व॑ ॥ (2.2.3 - 7)

प॒री॒दं - वा॒सः - अ॒धि॒धाः - स्व॒स्तये॑ - अ॒भू॒रापी॑नां - अ॒भि॒श॒स्ति॒पा॒वा ।
श॒तं च॑ जी॒व - श॒रदः॑ - पु॒रू॒चीः - व॒सू॒नि - चा॒र्यः - वि॒भ॒जा॒सि -
जी॒वन् । (2.2.3 - 8)

2.2.4 मौञ्ज्यजनि मन्त्राः

इ॒यं दु॒रु॒क्तात्॑ परि॒बा॒ध॒मा॒ना श॒र्म व॒रू॒थं पु॒न॒ती न॒ आ॒गात् ॥

प्रा॒णापा॒नाभ्यां॑ ब॒ल॒मा॒भ॒र॒न्ती प्रि॒या दे॒वा॒नां सु॒भ॒गा मे॒ख॒ले॒यम् ॥ 9

ऋ॒त॒स्य गो॒प्त्री त॒प॒सः पर॒स्पी घ॒न॒ती र॒क्षः स॒ह॒मा॒ना अ॒रा॒तीः ।

सा नः॑ स॒म॒न्त॒म॒नु॒ परी॑हि भ॒द्र॒या भ॒र्ता॒र॒स्ते मे॒ख॒ले मा रि॑षाम () ॥ 10

मि॒त्र॒स्य चक्षु॑र्ध॒रु॒णं ब॒ली॒य॒स्ते॒जो य॒श॒स्वि स्थ॒वि॒रु॒ समि॑द्धम् ।

अ॒ना॒ह॒न॒स्यं व॑स॒नं ज॒रि॒ष्णु॒ परी॑दं वा॒ज्य॒जि॒नं द॒धेऽह॑म् ॥ 11

इ॒यं - दु॒रु॒क्तात् - परि॒ बा॒ध॒मा॒ना - श॒र्म - व॒रू॒थं - पु॒न॒ती नः -
आ॒गात् ।

प्रा॒णापा॒नाभ्यां॑ - ब॒लं - आ॒भ॒र॒न्ती - प्रि॒या - दे॒वा॒नां - सु॒भ॒गा -
मे॒ख॒ला - इ॒यं । (2.2.4 - 9)

ऋ॒त॒स्य - गो॒प्त्री - त॒प॒सः - पर॒स्पी - घ॒न॒ती - र॒क्षः - स॒ह॒मा॒ना -
अ॒रा॒तीः ।

सा नः॑ - स॒म॒न्तं - अ॒नु - परी॑हि - भ॒द्र॒या - भ॒र्ता॒र॒स्ते - मे॒ख॒ले -
मा रि॑षाम ॥ (2.2.4 - 10)

मि॒त्रस्य॑ – चक्षुः॑ – धरु॑णं – बली॑यः – तेजः॑ – य॒श॒स्वि॑ – स्थ॒वि॒रं॑ –
समि॑द्धं ।

अ॒ना॒ह॒न॒स्यं॑ – वस॑नं – ज॒रि॒ष्णु॑ – प॒री॒दं – वा॒जि॑ – अ॒जि॒नं॑ – द॒धे॑ –
अ॒हं॑ ॥ (2.2.4 – 11)

(वा॒सो॑ – म॒रि॒षाम॑ द्वे च॑) (K2) (21)

=====

2.3 उपनयनमन्त्राः

2.3.1 अग्रेरुत्तरतोऽवस्थापनम् प्रोक्षणम् हस्तग्रहणम् परिदानम् उपनयनम् कर्ण जपः
प्रश्न-प्रतिवचनं च

आ॒गन्त्रा॑ सम॒गन्म॑हि प्र॒सु मृ॒त्युं यु॑योतन ।

अरि॒ष्टाः स॒ज्चरे॑महि स्व॒स्ति च॑रतादिह स्व॒स्त्या गृ॑हेभ्यः ॥ 1

समु॒द्रादूर्मि॑र् मधु॒मा उ॒दारदु॑पां शु॒ना सम॑मृतत्वमश्याम् ।

इ॒मे नु ते र॒श्मयः॑ सूर्य॒स्य येभिः॑ सपित्वं पि॒तरो न॑ आयन् ॥ 2

अ॒ग्नि॒ष्टे ह॒स्तम॑ग्रभीथ् 3, सोम॒स्ते ह॒स्तम॑ग्रभीथ् 4 ,

सवि॒ता ते ह॒स्तम॑ग्रभीथ् 5, सर॒स्वती ते ह॒स्तम॑ग्रभीत् 6,

पू॒षा ते ह॒स्तम॑ग्रभी 7, दर्य॒मा ते ह॒स्तम॑ग्रभी 8,

द॒शुस्ते॑ (द॒शस्ते॑) ह॒स्तम॑ग्रभीद् 9, भग॒स्ते ह॒स्तम॑ग्रभीन् 10.

मि॒त्रस्ते॑ ह॒स्तम॑ग्रभीन् 11, मि॒त्रस्त्व॑मसि धर्म॒णाऽग्नि॑राचार्यस्तव ॥ 12

अ॒ग्नयै॑ त्वा परि॒ददाम्य॑सौ 13, सोमा॒य त्वा परि॒ददाम्य॑सौ 14,

सवि॒त्रे त्वा परि॒ददाम्य॑सौ 15, सर॒स्वत्यै॑ त्वा परि॒ददाम्य॑सौ 16.

मृ॒त्यवे॑ त्वा परि॒ददाम्य॑सौ 17. यमा॒य त्वा परि॒ददाम्य॑सौ 18.

गदा॒य त्वा परि॒ददाम्य॑सा 19, वन्त॑काय त्वा परि॒ददाम्य॑सा 20,

वद्भ्यस्त्वा परिददाम्यसा 21, वोषधीभ्यस्त्वा परिददाम्यसौ 22,

पृथिव्यै त्वा सवैश्चानरायै परिददाम्यसौ ॥ 23

देवस्य त्वा सवितुः प्रसव उपनयेऽसौ ॥ 24

सुप्रजाः प्रजया भूयाः सुवीरो वीरैः सुवर्चा वर्चसा सुपोषः पोषैः ॥ 25

ब्रह्मचार्यमागामुप मा नयस्व देवेन सवित्रा प्रसूतः ॥ 26

को नामास्यसौ नामाऽस्मि कस्य ब्रह्मचार्यस्यसौ प्राणस्य
ब्रह्मचार्यस्म्यसा 27

वेष ते देव सूर्य ब्रह्मचारी तं गोपाय स मा मृतैष ते सूर्यपुत्रः सुदीर्घायुः
समामृत () । या७ स्वस्तिमग्निर् वायुः सूर्यश्चन्द्रमा आपोऽनु सञ्चरन्ति
ता७ स्वस्तिमनु सञ्चरासौ ॥ 28

अवद्ध्वनामद्ध्वपते श्रेष्ठस्याद्ध्वनः पारमशीय ॥ 29

आगन्त्रा - समगन्महि - प्रसु मृत्युं - युयोतन ।

अरिष्टाः - सञ्चरेमहि - स्वस्ति - चरतात् - इह - स्वस्ति -

आ गृहेभ्यः ॥ (2.3.1 - 1)

समु॒द्रात् - ऊ॒र्मिः - म॒धु॒मान् - उ॒दार॒त् - उ॒पा॒शु॒ना - सं -

अ॒मृ॒त॒त्वं - अ॒श्यां ।

इ॒मे - नु ते - र॒श्म॒यः - सूर्य॑स्य - या॒भिः - स॒पि॒त्वं - पि॒त॒रो नः -
आयन् ॥ (2.3.1 - 2)

अ॒ग्नि॒ष्टे - ह॒स्त॒म॒ग्र॒भी॒त् ,

सो॒म॒स्ते - ह॒स्त॒म॒ग्र॒भी॒त् ,

स॒वि॒ता ते - ह॒स्त॒म॒ग्र॒भी॒त् ,

स॒र॒स्व॒ती ते - ह॒स्त॒म॒ग्र॒भी॒त् ,

पू॒षा ते - ह॒स्त॒म॒ग्र॒भी॒त् ,

अ॒र्य॒मा ते - ह॒स्त॒म॒ग्र॒भी॒त् ,

अ॒शु॒स्ते (अ॒श॒स्ते) - ह॒स्त॒म॒ग्र॒भी॒त् ,

भ॒ग॒स्ते - ह॒स्त॒म॒ग्र॒भी॒त्

मि॒त्र॒स्ते - ह॒स्त॒म॒ग्र॒भी॒त्

मि॒त्रः - त्व॒म॒सि - ध॒र्म॒णा - अ॒ग्निः - आ॒चा॒र्यः - तव ।

(2.3.1 - 3 to 12)

अ॒ग्न॒ये त्वा - प॒रि॒द॒दामि - अ॒सौ - ,

सो॒मा॒य त्वा - प॒रि॒द॒दामि - अ॒सौ - ,

स॒वि॒त्रे त्वा॑ - परि॑द॒दामि॑ - अ॒सौ -,
 सर॑स्व॒त्यै त्वा॑ - परि॑द॒दामि॑ - अ॒सौ -,
 मृ॒त्य॒वे त्वा॑ - परि॑द॒दामि॑ - अ॒सौ -,
 य॒माय॑ त्वा - परि॑द॒दामि॑ - अ॒सौ -,
 ग॒दाय॑ त्वा - परि॑द॒दामि॑ - अ॒सौ -,
 अ॒न्त॒काय॑ त्वा - परि॑द॒दामि॑ - अ॒सौ -,
 अ॒द्भ्य॒स्त्वा॑ - परि॑द॒दामि॑ - अ॒सौ -,
 ओष॑धी॒भ्य॒स्त्वा॑ - परि॑द॒दामि॑ - अ॒सौ -,
 पृ॒थि॒व्यै त्वा॑ - स॒ वै॒श्वा॒न॒रायै॑ - परि॑द॒दामि॑ - अ॒सौ ।
 दे॒व॒स्य॑ - त्वा - स॒वि॒तुः - प्र॒स॒वे - उ॒प॒न॒ये - अ॒सौ ॥ (2.3.1 - 13 to 23)

सु॒प्र॒जाः - प्र॒जया॑ - भू॒याः - सु॒वी॒रः - वी॒रैः - सु॒व॒र्चाः - व॒र्च॒सा -
 सु॒पोषः॑ - पोषैः॑ ॥ (2.3.1 - 25)

ब्र॒ह्म॒चर्यं॑ - आ॒गां - उ॒प - मा॑ न॒य॒स्व - दे॒वेन॑ - स॒वि॒त्रा -
 प्र॒सू॒तः ॥ (2.3.1 - 26)

को॑ ना॒मा॒सि / अ॒सौ - ना॒मा - अ॒स्मि, /
 क॒स्य॑ - ब्र॒ह्म॒चा॒री / अ॒सौ - प्रा॒ण॒स्य॑ - ब्र॒ह्म॒चा॒री - अ॒स्मि - अ॒सौ /
 (2.3.1 - 27)

ए॒ष ते॑ - दे॒व सूर्य॑ - ब्र॒ह्म॒चा॒री - तं गो॑पाय - स॒मा॒मृत॑ - ए॒ष ते॑ -
सूर्य॑पु॒त्रः - सु॒दी॒र्घा॒युः - स॒मा॒मृत॑ ।

यां स्व॑स्तिं - अ॒ग्निः - वा॒युः - सूर्यः॑ - च॒न्द्र॒माः - आ॒पः - अ॒नु -
सञ्च॑रन्ति - तां स्व॑स्तिं - अ॒नु - सञ्च॑रासौ ॥ (2.3.1 - 28)

अ॒व॒ध्व॒नां - अ॒ध्व॒प॒ते - श्रेष्ठ॑स्य - अ॒ध्व॒नः - पा॒रं - अ॒शी॒य ॥
(2.3.1 - 29)

(स॒मा॒मृत॑ द्वे च) (K3) (12)

=====

2.4 उपनयनमन्त्राः

2.4.1 होम मन्त्राः

योगे॑योगे तव॑स्तर १{ }, मि॒म॒ग्न॒ आयु॑षे वर्च॑से कृ॒धीति॑ द्वे २ { } ॥

Expansion for - योगे॑योगे तव॑स्तर १,

मि॒म॒ग्न॒ आयु॑षे वर्च॑से कृ॒धीति॑ द्वे २

योगे॑योगे तव॑स्तरं वा॒जेवा॒जे ह॒वामहे॑ ।

सखा॑य इन्द्र॑मू॒तये॑ ॥ १ (Ref - TS 4.1.2.1)

इ॒म॒ग्न॒ आयु॑षे वर्च॑से कृ॒धि प्रि॒यं रे॒तो वरु॑ण सोम॑ राजन् ।

मा ते॒वास्मा॑ अ॒दिते॑ शर्म॑ यच्छ॒ विश्वे॑ दे॒वा जर॑द॒ष्टिर्यथा॑ऽस॒त् ॥ २

(Ref - TS 2.3.10.3)

योगे॑योगे - तव॑स्तरं - वा॒जेवा॒जे - ह॒वामहे॑ ।

सखा॑यः - इन्द्र॑ - ऊ॒तये॑ ॥ (2.4.1 - 1)

इ॒म॒ग्न॒ने - आयु॑षे - वर्च॑से - कृ॒धि - प्रि॒यम् - रे॒तः - वरु॑ण -
सोम॑राजन् ।

मा ते॒व - अ॒स्मै - अ॒दिते॑ - शर्म॑ यच्छ - विश्वे॑दे॒वाः - जर॑द॒ष्टिः -
यथा॑ऽस॒त् ॥ (2.4.1 - 2)

श॒तमि॒न्नु श॒रदो॑ अ॒न्ति दे॒वा यत्रा॑ न॒श्चक्रा॑ ज॒रसं॑ त॒नूनाम्॑ ।

पु॒त्रासो॑ यत्र पि॒तरो॑ भव॒न्ति मा नो॑ म॒द्ध्या री॒रिष॑तायुर् गन्तोः॑ ॥ 3

अ॒ग्निष्टे॑ आ॒युः प्र॒तरां॑ द॒धात्व॑ग्निष्टे पु॒ष्टिं प्र॒तरां॑ कृ॒णोतु॑ ।

इ॒न्द्रो म॒रुद्भिर्ऋ॒तुधा॑ कृ॒णोत्वादि॒त्यैस्ते॒ वसु॑भिरा॒दधा॑तु ॥ 4

मे॒धां म॒ह्यम॑ङ्गिर॒सो मे॒धाꣳ स॒प्तर्ष॑यो ददुः ।

मे॒धां म॒ह्यं प्र॒जाप॑तिर् मे॒धाम॑ग्निर् द॒दातु॑ मे ॥ 5

अ॒प्सरा॑सु च या मे॒धा ग॒न्धर्वेषु॑ च यद्य॒शः॑ ।

दै॒वी या मा॑नु॒षी मे॒धा सा मा॑मावि॒शता॑दिह ॥ 6

श॒तं - इ॒न्नु - श॒रदः॑ - अ॒न्ति दे॒वाः - यत्रा॑ नः - च॒क्रा - ज॒रसं॑ -
त॒नूनां॑ ।

पु॒त्रासः॑ - यत्र - पि॒तरः॑ - भव॒न्ति - मा नः॑ - म॒द्ध्या - री॒रिष॑त -
आ॒युः - गन्तोः॑ ॥ (2.4.1 - 3)

अ॒ग्निष्टे॑ - आ॒युः - प्र॒तरां॑ - द॒धातु॑ - अ॒ग्निष्टे॑ - पु॒ष्टिं - प्र॒तरां॑ -
कृ॒णोतु॑ ।

इन्द्रः - मरुद्भिः - ऋतुधा - कृणोतु - आदित्यैस्ते - वसुभिः -
आदधातु ॥ (2.4.1 - 4)

मेधां - मह्यं - अङ्गिरसः - मेधां - सप्तरषयः - ददुः ।
मेधां - मह्यं - प्रजापतिः - मेधां - अग्निः - ददातु मे ॥ (2.4.1 - 5)

अप्सरासु च - या मेधा - गन्धर्वेषु च - यद्वशः ।
दैवी - या मानुषी - मेधा - सा मां - आविशतात् - इह ॥ 6
(2.4.1 - 6)

इमं मे वरुण 7 { }, तत्त्वा यामि 8 { }, त्वन्नो अग्ने 9 { }.
स त्वन्नो अग्ने 10 { }, त्वमग्ने अयासि () ॥ 11

Expansion as follows

इमं मे वरुण श्रुधी हवमद्या च मृडय ।

त्वामवस्युरा चके ॥ 12 (Ref - TS 2.1.11.6)

तत्त्वा यामि ब्रह्मणा वन्दमान-स्तदा शास्ते यजमानो हविर्भिः ।

अहेडमानो वरुणेह बोद्ध्युरुशस्स मा न आयुः प्रमोषीः ॥ 13

(Ref - TS 2.1.11.6)

त्वं नो॑ अग्ने॑ वरुणस्य॑ विद्वान् देवस्य॑ हेडोऽव॑ यासि सीष्ठाः ।

यजिष्ठो॑ वह्नि॑ तमः॑ शोशु॑चानो विश्वा॑ द्वेषा॑सि प्रमु॑मुग्ध्यस्मत् ॥ 14

(Ref – TS 2.5.12.3)

स त्वंनो॑ अग्नेऽवमो॑ भवोती॑ नेदिष्ठो॑ अस्या॑ उषसो॑ व्युष्टौ ।

अवयक्ष्व॑ नो वरुण॑ रराणो॑ वीहि॑ मृडीक॑ सुहवो॑ न एधि ॥ 15

(Ref - TS.2.5.12.3)

त्वमग्ने॑ अयाऽसि॑ । अया॑ सन्मनसा॑ हितः॑ । अया॑ सन् हव्यमू॑हिषे ।

अया॑ नो धेहि॑ भेषजम् ॥ 16 (Ref - TB. 2.4.1.9)

इमं॑ मे॑ – वरुण॑ – श्रुधी॑ – हवं॑ – अद्याच॑ – मृडय॑ ।

त्वां॑ – अवस्युः॑ – आचके॑ । (2.4.1 – 7)

तत्त्वा॑यामि – ब्रह्म॑णा – वन्द॑मानः – तत् – अशा॑स्ते – यज॑मानः –
हवि॑र्भिः ।

अहे॑डमानः – वरुण॑ – इह॑बोधि – उरु॑शस् – मानः॑ – आयुः॑ –
प्रमो॑षीः । (2.4.1 – 8)

त्वन्नो॑ अग्ने॑ - वरु॑णस्य - वि॒द्वान् - दे॒वस्य॑ - हे॒डः - अव॑ -
या॒सि॒सी॒ष्ठाः ।

यजि॑ष्ठः - वहि॑ तमः - शो॑शु॒चानः॑ - विश्वा॑ - द्वेषा॑सि - प्रमु॑मुग्धि -
अ॒स्मत् । (2.4.1 - 9)

सत्व॑न्नः - अग्ने॑ - अ॒वमः॑ - भवो॑ती - नेदि॑ष्ठः - अ॒स्याः -
उष॑सः - व्यु॑ष्टौ ।

अव॑ यक्ष्वनः - वरु॑णं - ररा॑णः - वी॒हि मृ॑डीकं - सु॒हवः॑ -
न ए॒धि । (2.4.1 -10)

त्वम॑ग्ने - अ॒यासि॑ - अ॒या सन् - मन॑सा - हि॒तः ।

अ॒या सन् - ह॒व्यं - ऊ॒हिषे॑ - अ॒यानः॑ - धे॒हि - भेष॑जं । (2.4.1 -11)

2.4.2 कूर्चरोहणम्

राष्ट्र॑भृदस्याचा॒र्यास॑न्दी मा त्वद्यो॑षम् ॥ 12

राष्ट्र॑भृदसि - आ॒चा॒र्यास॑न्दी - मा त्वद्यो॑षं ॥ (2.4. 2 - 12)

2.4.3 सावित्री

तथ् स॒वितु॑र्वरे॒ण्यमि॒त्येषा॑ { } ॥ 13

Expansion for – तथ् सवितुर्वरेण्यं

तथ्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि ।

धियो योनः प्रचोदयात् । (Ref - TS 1.5.6.4)

तथ् सवितुः – वरेण्यं – भर्गो देवस्य – धीमहि ।

धियो योनः – प्रेचोदयात् ॥ (2.4. 3 – 13)

2.4.4 ओष्टकर्णोपस्पर्शनं

अवृधमसौ सौम्य प्राण स्वं मे गोपाय ॥ 14

ब्रह्मण आणी स्थः ॥ 15

अवृधं – असौ – सौम्य – प्राण – स्वं मे – गोपाय ॥ 14 (2.4. 4 – 14)

ब्रह्मणः – आणी स्थः ॥ 15 (2.4. 4 – 15)

(त्वमग्ने अयाऽसि चत्वारि च) (K4) (14)

=====

2.5 उपनयनमन्त्राः

2.5.1 दण्डादानम्

सु॒श्रवः॑ सु॒श्रव॑सं मा कुरु॒ यथा॑ त्व॒ सु॒श्रवः॑ सु॒श्रवा॑ अस्ये॒वम॒हं सु॒श्रवः॑

सु॒श्रवा॑ भूया॒सं यथा॑ त्व॒ सु॒श्रवो॑ (सु॒श्रवः॑ सु॒श्रवो॑) दे॒वानां॑

नि॒धिगो॑पोऽस्ये॒वम॒हं ब्रा॒ह्मणा॑नां ब्रह्म॒णो नि॒धिगो॑पो भूया॒सम् ॥ 1

सु॒श्रवः॑ - सु॒श्रव॑सं - मा कुरु॒ - यथा॑ त्वं - सु॒श्रवः॑ -

सु॒श्रवाः॑ - अ॒सि - ए॒वम॒हं - सु॒श्रवः॑ - सु॒श्रवाः॑ - भूया॒सं -

यथा॑ त्वं - सु॒श्रवः॑ - दे॒वानां॑ - नि॒धिगो॑पः - अ॒सि -

ए॒वम॒हं - ब्रा॒ह्मणा॑नां - ब्रह्म॒णः - नि॒धिगो॑पः - भूया॒सं ॥ (2.5.1 - 1)

2.5.2 कुमारवाचनम् उत्थापनम् आदित्योपस्थानम् हस्तग्रहणम् च.

स्मृ॒तं च॑ मेऽस्मृ॒तं च॑ मे तन्म॑ उ॒भयं॑ व्र॒तं 2

नि॒न्दा च॑ मेऽनि॒न्दा च॑ मे तन्म॑ उ॒भयं॑ व्र॒तं 3

श्र॒द्धा च॑ मेऽश्र॒द्धा च॑ मे तन्म॑ उ॒भयं॑ व्र॒तं 4

वि॒द्या च॑ मेऽवि॒द्या च॑ मे तन्म॑ उ॒भयं॑ व्र॒तं 5

श्रु॒तं च॑ मेऽश्रु॒तं च॑ मे तन्म॑ उ॒भयं॑ व्र॒तं 6

स॒त्यं च॑ मेऽनृ॒तं च॑ मे तन्म॑ उ॒भयं॑ व्र॒तं 7

तप॑श्च मेऽतप॑श्च मे तन्म॑ उ॒भयं॑ व्र॒तं 8

ॐ॒ व्र॒तं च॑ मेऽ॒ व्र॒तं च॑ मे॒ तन्म॑ उ॒भयं॑ ॐ॒ व्र॒तं ९

ॐ॒ यद् ब्रा॒ह्म॒णानां॑ ब्र॒ह्म॒णि व्र॒तम् ।

यद॒ग्नेः सेन्द्र॑स्य स॒प्र॒जाप॑तिकस्य स॒दे॒वस्य॑ स॒दे॒वरा॑जस्य स॒म॒नु॒ष्यस्य॑
स॒म॒नु॒ष्यरा॑जस्य स॒पि॒तृक॑स्य स॒पि॒तृरा॑जस्य स॒ग॒न्ध॒र्वा॒प्सि॒रस्क॑स्य ।

यन्म॑ आ॒त्म॒न आ॒त्म॒नि व्र॒तं ते॒नाह॑ ॐ॒ सर्व॑व्रतो भूयासम् ॥ १०

उ॒दा॒यु॒षा स्वा॒यु॒षोदो॑षधीना ॐ॒ रसे॒नोत्-प॑र्जन्यस्य शु॒ष्मे॒णोद॑स्था-
म॒मृ॒ता ॐ॒ अनु॑ ॥ ११

तच्चक्षु॑र्-दे॒वहि॑तं पु॒रस्ता॑च्छु॒क्रमु॑च्चरत् ।

पश्ये॑म शरद॑श्शतं जीवे॑म शरद॑श्शतं नन्दा॑म शरद॑श्शतं मोदा॑म
शरद॑श्शतं भवा॑म शरद॑श्शत ॐ॒ शृ॒णवा॑म शरद॑श्शतं प्रब्र॑वाम
शरद॑श्शतमजी॑ताः स्याम शरद॑श्शतं ज्योक्च॑ सूर्यं दृ॒शे ॥ १२

यस्मिन् भू॒तं च॑ भव्यं च॑ सर्वे॑ लो॒काः समा॑हिताः ।

तेन॑ गृ॒ह्णामि॑ त्वा॒महं॑ म॒ह्यं गृ॒ह्णामि॑ त्वा॒महं॑ प्र॒जाप॑तिना त्वा॒ म॒ह्यं
गृ॒ह्णाम्य॑सौ ॥ १३

स्मृतञ्च॑ मे - अस्मृतञ्च॑ मे - तन्मे॑ - उ॒भयं॑ - व्रतं॑ 2

निन्दा॑ च मे - अनिन्दा॑ च मे - तन्मे॑ - उ॒भयं॑ - व्रतं॑ 3

श्रद्धा॑ च मे - अश्रद्धा॑ च मे - तन्मे॑ - उ॒भयं॑ - व्रतं॑ 4

विद्या॑ च मे - अविद्या॑ च मे - तन्मे॑ - उ॒भयं॑ - व्रतं॑ 5

श्रुतञ्च॑ मे - अश्रुतञ्च॑ मे - तन्मे॑ - उ॒भयं॑ - व्रतं॑ 6

सत्यञ्च॑ मे - अनृतञ्च॑ मे - तन्मे॑ - उ॒भयं॑ - व्रतं॑ 7

तपश्च॑ मे - अतपश्च॑ मे - तन्मे॑ - उ॒भयं॑ - व्रतं॑ 8

व्रतञ्च॑ मे - अव्रतञ्च॑ मे - तन्मे॑ - उ॒भयं॑ - व्रतं॑ - 9

यत् - ब्राह्म॑णानां - ब्रह्म॑णि - व्रतं॑ । (2.5.2 - 2 to 9)

यद॑ग्नेः - सेन्द्र॑स्य - सप्र॑जापतिकस्य - सदे॑वस्य -

सदे॑वराजस्य - सम॑नुष्यस्य - सम॑नुष्यराजस्य -

सपि॑तृकस्य - सपि॑तृराजस्य - सग॑न्धर्व - अ॒प्सर॒स्कस्य॑ ।

यन्मे॑ - आ॒त्मनः॑ - आ॒त्मनि॑ - व्रतं॑ - तेना॒हं - सर्व॑व्रतः - भूया॒सं ॥

(2.5.2 - 10)

उदा॑युषा - स्वा॒युषा॑ - उत् - ओष॑धीनां - रसे॑न - उत् -

पर्ज॑न्यस्य - शुष्मे॑ण - उद॑स्थां - अ॒मृतां॑ - अनु॑ ॥ (2.5.2 - 11)

तच्चक्षुः॑ - दे॒वहि॑तं - पु॒रस्ता॑त् - शु॒क्रं - उ॒च्चर॑त् ।
पश्ये॑म - शर॑दः - श॒तं - जी॒वेम॑ - शर॑दः - श॒तं - नन्दा॑म -
शर॑दः - श॒तं - मो॒दाम॑ - शर॑दः - श॒तं - भ॒वाम॑ - शर॑दः - श॒तं -
शृ॒ण्वाम॑ - शर॑दः - श॒तं - प्र॒ब्रवाम॑ - शर॑दः - श॒तं -
अ॒जी॒तास्स्या॑म - शर॑दः - श॒तं - ज्योक्च॑ - सूर्य॑ - दृ॒शे ॥
(2.5.2 - 12)

यस्मिन्॑ - भू॒तञ्च॑ - भ॒व्यञ्च॑ - सर्वे॑ लो॒काः - स॒माहि॑ताः ।
तेन॑ गृ॒ह्णामि॑ - त्वा॒महं॑ - म॒ह्यं गृ॒ह्णामि॑ - त्वा॒महं॑ -
प्र॒जाप॑तिना त्वा - म॒ह्यं गृ॒ह्णामि॑ - अ॒सौ ॥ (2.5.2 - 13)

(सु॒श्रवः॑ सु॒श्रव॑स॒मष्टौ॑) (K5) (8)

=====

2.6 उपनयनमन्त्राः

2.6.1 समिदाधानं

परि॑ त्वा॒ग्ने परि॑मृ॒जाम्या॑यु॒षा च॒ धने॑न च ।

सु॒प्र॒जाः प्र॒जया॑ भू॒यास॑ सु॒वीरो॑ वी॒रैः सु॒वर्चा॑ वर्च॒सा सु॒पोषः॑ पोषैः॑

सु॒गृ॒हो गृ॒हैः सु॒पतिः॑ प॒त्या सु॒मेधा॑ मे॒धया॑ सु॒ब्रह्मा॑ ब्रह्म॒चारि॑भिः ॥ 1

अ॒ग्नये॑ स॒मिध॑मा॒हार्षं॑ बृ॒हते॑ जा॒तवे॑द॒से । यथा॑ त्वम॒ग्ने स॒मिधा॑

स॒मिद्ध्य॑स॒ एवं॑ मा॒मायु॑षा॒ वर्च॑सा स॒न्या मे॒धया॑ प्र॒जया॑ प॒शुभिर्

ब्रह्म॑वर्च॒सेना॒न्नाद्ये॑न॒ समे॑धय॒ स्वाहा॑ ॥ 2

ए॒धोऽस्ये॑धिषीम॒हि स्वाहा॑ ॥ 3

स॒मिद॑सि स॒मेधि॑षीम॒हि स्वाहा॑ ॥ 4

तेजो॑ऽसि तेजो॒ मयि॑ धेहि॒ स्वाहा॑ ॥ 5

अपो॑ अ॒द्यान्व॑चा॒रिष॑ र॒सेन॑ स॒मसृ॑क्ष्महि ।

पय॑स्वा॒ अग्न॑ आ॒गम॑न्तं मा स॒सृज॑ वर्च॒सा स्वाहा॑ ॥ 6

सं मा॒ग्ने वर्च॑सा सृ॒ज प्र॒जया॑ च॒ धने॑न च॒ स्वाहा॑ ॥ 7

वि॒द्युन्मे॑ अ॒स्य दे॒वा इन्द्रो॑ वि॒द्याथ् स॒हर्षि॑भिः॒ स्वाहा॑ () ॥ 8

अ॒ग्नये॑ बृ॒हते॑ ना॒काय॑ स्वाहा ॥ 9

द्या॒वापृ॑थि॒वीभ्या॑ स्वाहा ॥ 10

ए॒षा ते॑ अ॒ग्ने स॒मि॒त्तया॑ व॒र्द्धस्व॑ चा॒प्याय॑स्व च॒ तया॑ऽहं व॑र्ध॒मानो॑
भू॒यास॑मा॒प्याय॑मानश्च स्वाहा ॥ 11

यो मा॑ऽग्ने भा॒गिन॑ꣳ स॒न्तम॑थाभा॒गं चि॑कीर्ष॒त्यभा॑गम॒ग्ने तं कुरु॑ मा॒मग्ने॑
भा॒गिनं॑ कुरु स्वाहा ॥ 12

स॒मि॒धमा॑धाया॒ग्ने स॑र्व॒व्रतो॑ भू॒यास॑ स्वाहा ॥ 13

परि॑ त्वा॒ग्ने - परि॑मृ॒जामि॑ - आ॒युषा॑ च - ध॒नेन॑ च ।

सु॒प्र॒जाः - प्र॒जया॑ - भू॒यासं॑ - सु॒वीरः॑ - वी॒रैः - सु॒वर्चाः॑ - वर्च॑सा -
सु॒पोषः॑ - पोषैः॑ - सु॒गृहः॑ - गृ॒हैः - सु॒पतिः॑ - प॒त्या - सु॒मे॒धा -
मे॒धया॑ - सु॒ब्र॒ह्मा - ब्र॒ह्म॒चा॒रिभिः॑ ॥ (2.6.1 - 1)

अ॒ग्नये॑ - स॒मि॒धं - आ॒हार्षं॑ - बृ॒हते॑ - जा॒तवे॑दसे ।

यथा॑ त्वं - अ॒ग्ने - स॒मि॒धा - स॒मि॒द्ध्यसे॑ - एवं॑ मा - आ॒युषा॑ -
वर्च॑सा - स॒न्या - मे॒धया॑ - प्र॒जया॑ - प॒शुभिः॑ - ब्र॒ह्म॒वर्च॑सेन -
अ॒न्नाद्ये॑न - स॒मे॒धय॑ - स्वाहा ॥ (2.6.1 - 2)

ए॒धो॑ऽसि - ए॒धि॒षी॒महि॑ - स्वाहा॑ ॥ (2.6.1 - 3)

स॒मि॒द॒सि - स॒मे॒धि॒षी॒महि॑ - स्वाहा॑ ॥ (2.6.1 - 4)

ते॒जो॑ऽसि - ते॒जो॒ म॒यि धे॑हि - स्वाहा॑ ॥ (2.6.1 - 5)

अ॒पः?? - अ॒द्य - अ॒न्व॒चा॒रि॒षं - र॒से॒न - स॒म॒सृ॒क्ष॒महि॑ ।
प॒य॒स्वा॒न् - अ॒ग्ने॒ - आ॒ग॒मं - तं मा॑ - स॒सृ॒ज - वर्च॑सा -
स्वाहा॑ ॥ (2.6.1 - 6)

सं मा॑ऽग्ने - वर्च॑सा - सृ॒ज - प्र॒जया॑ च - ध॒ने॒न च -
स्वाहा॑ ॥ (2.6.1 - 7)

वि॒द्यु॒न्मै॑ - अ॒स्य॒ दे॒वाः - इ॒न्द्रः - वि॒द्यात् - स॒हर्षि॑भिः -
स्वाहा॑ ॥ (2.6.1 - 8)

अ॒ग्नये॑ - बृ॒हते॑ - ना॒काय॑ - स्वाहा॑ ॥ (2.6.1 - 9)

द्या॒वापृ॑थि॒वीभ्यां॑ - स्वाहा॑ ॥ (2.6.1 - 10)

ए॒षा ते॑ - अ॒ग्ने - स॒मित्तया॑ - वर्द्ध॑स्व च - अ॒प्याय॑स्व च - तया॒ऽहं -
वर्द्ध॑मानः - भू॒यासं॑ - आ॒प्याय॑मानश्च - स्वाहा॑ ॥ (2.6.1 - 11)

यो मा॒ऽग्ने - भा॒गिनं॑ - स॒न्तं - अथा॑भा॒गं - चि॒कीर्ष॑ति - अ॒भागं -
अ॒ग्ने - तं कुरु॑ - मा॒मग्ने॑ - भा॒गिनं॑ कुरु - स्वाहा॑ ॥ (2.6.1 - 12)

स॒मिधं॑ - आ॒धाय॑ - अ॒ग्ने - सर्व॑व्रतः - भू॒यासं॑ - स्वाहा॑ ॥
(2.6.1 - 13)

2.6.2 संशासनं वासस आदानं च.

ब्र॒ह्मचा॑र्यस्यपो॒ऽशान॑ कर्म॑ कुरु॒ मा सु॑षु॒प्थाः ।
भि॒क्षाच॑र्यं च॒राचा॑र्याधी॒नो भव॑ ॥ 14

यस्य॑ ते प्रथमवा॒स्यर्ह॑ ह॒राम॑स्तं त्वा वि॒श्वे अव॑न्तु दे॒वाः ।
तन्त्वा॑ भ्रा॒तरः सु॒वृधो॑ वर्ध॑मानमनु॒ जाय॑न्तां ब॒हवः॑ सु॒जात॑म् ॥ 15

ब्र॒ह्मचा॑र्यसि - अपो॒ऽशान॑ - कर्म॑ कुरु॒ मा सु॑षु॒प्थाः ।
भि॒क्षाच॑र्यं च॒र - आ॒चा॒र्याधी॒नो भव॑ ॥ (2.6.2 - 14)

यस्य ते - प्रथमवास्यं - हरामः - तं त्वा - विश्वे - अवन्तु - देवाः ।
तन्त्वा - भ्रातरः - सुवृधः - वर्द्धमानं - अनु जायन्तां - बहवः -
सुजातं ॥ (2.6.2 - 15)

(सह ऋषिभिस्स्वाहा नव च) (K6) (19)

(उपनयनमन्त्राः समाप्तः)

=====

2.7 समावर्तनमन्त्राः

2.7.1 समिधादानं

इ॒मं॑ स्तो॒ममर्॑हते जा॒तवे॑दसे रथ॑मिव सं॒महे॑मा मनी॒षया॑ ॥

भ॒द्रा हि नः॑ प्र॒मति॑रस्य स॒सृ॒सद्य॑ग्ने स॒ख्ये मा रि॑षामा व॒यं तव॑ ॥ 1

इ॒मं - स्तो॒ममर्॑हते - जा॒तवे॑दसे - रथ॑मिव - सं॒महे॑मा - मनी॒षया॑ ॥

भ॒द्रा हि नः॑ - प्र॒मति॑रस्य - स॒सृ॒सदि॑ - अ॒ग्ने - स॒ख्ये - मा रि॑षामा -

व॒यं तव॑ ॥ (2.7.1-1)

2.7.2 क्षुर कर्म

त्र्या॒युषं॑ ज॒मद॑ग्नेः क॒श्यप॑स्य त्र्या॒युषम्॑ ।

यद्-दे॒वानां॑ त्र्या॒युषं॑ तन्मे॑ अस्तु त्र्या॒युषम्॑ ॥ 2

शि॒वो ना॑मा॒सि स्व॑धि॒तिस्ते पि॒ता नम॑स्ते अस्तु मा मा हि॒सीः ॥ 3

त्र्या॒युषं॑ - ज॒मद॑ग्नेः - क॒श्यप॑स्य - त्र्या॒युषं॑ ।

यद् दे॒वानां॑ - त्र्या॒युषं॑ - तन्मे॑ - अस्तु - त्र्या॒युषं॑ ॥ (2.7.2-2)

शि॒वः - ना॑मा॒सि - स्व॑धि॒तिस्ते - पि॒ता - नम॑स्ते - अस्तु -

मा मा हि॒सीः ॥ (2.7.2-3)

उ॒ष्णेन॑ वा॒यवु॒दके॒नेत्ये॒षः { } । (4 to 11)

Expansion for – उ॒ष्णेन॑ वा॒यवु॒दके॒नेत्ये॒षः

उ॒ष्णेन॑ वा॒यवु॒दके॒नेह्य॑दि॒तिः के॒शान् व॑पतु ॥ 4

आप॑ उ॒न्दन्तु जी॒वसे॑ दी॒र्घायु॑त्वाय॒ वर्च॑से । ज्योक्च॑ सू॒र्यं दृ॒शे ॥ 5

येना॑वपथ् सवि॒ता क्षु॒रेण॑ सोम॒स्य रा॒ज्ञो वरु॑णस्य वि॒द्वान् ।
तेन॑ ब्रह्मा॒णो व॑पते॒दम॒स्यायु॑ष्मान् जरद॒ष्टिर् यथा॑ऽस॒दय॑मसौ ॥ 6

येन॑ पू॒षा बृ॒हस्प॑ते॒रग्ने॑रिन्द्र॒स्य चायु॑षेऽवपत् ।
तेना॑स्यायु॒षे व॑प सौ॒श्लो॒क्याय॑ स्वस्तये ॥ 7

येन॑ भू॒यश्च॑रात्ययं ज्योक्च॑ प॒श्या॑ति सू॒र्यम् ।
तेना॑स्यायु॒षे व॑प सौ॒श्लो॒क्याय॑ स्वस्तये ॥ 8

येन॑ पू॒षा बृ॒हस्प॑ते॒रग्ने॑रिन्द्र॒स्य चायु॑षेऽवपत् ।
तेन॑ ते व॒पाम्य॑सावायु॒षा वर्च॑सा यथा॑ ज्यो॒ख्सु॒मना॑ अ॒साः ॥ 9

यत् क्षुरेण॑ म॒र्चय॑ता सु॒पे॒श॒सा व॒ज्रा व॒प॒सि॒ के॒शान्॑ ।

शु॒न्धि॒ शि॒रो मा॒ऽस्यायुः॑ प्र॒मोषीः॑ ॥ 10

उ॒प्त्वाय॑ के॒शान् व॒रुण॑स्य रा॒ज्ञो बृ॒ह॒स्पतिः॑ स॒विता॑ सोमो॑ अ॒ग्निः ।

तेभ्यो॑ नि॒धानं॑ बहु॒धाऽन्व॑विन्द-न्नन्तरा॑ द्यावा॑पृथि॒वी अ॒पः सु॒वः ॥ 11

(Ref - EAK 2.1.1)

उ॒ष्णेन॑ वा॒यो - उ॒द॒के॒नेहि॑ - अ॒दि॒तिः - के॒शान् - व॒प॒तु ॥ (2.7.2 - 4)

आ॒प उ॒न्दन्तु॑ - जी॒वसे॑ - दी॒र्घायु॑त्वाय - वर्च॑से ।

ज्योक्च॑ - सूर्य॑ - दृ॒शे ॥ (2.7.2 - 5)

येना॑वपत् - स॒विता॑ - क्षु॒रेण॑ - सोम॑स्य - रा॒ज्ञः - व॒रुण॑स्य - वि॒द्वान् ।

तेन॑ ब्रह्मा॒णः - व॒प॒तेदं॑ - अ॒स्यायु॑ष्मान् - ज॒रद॑ष्टिः - यथा॑ऽसत् -

अ॒यं - अ॒सौ ॥ (2.7.2 - 6)

येन॑ पू॒षा - बृ॒ह॒स्पतेः॑ - अ॒ग्नेः - इ॒न्द्रस्य॑ च - आ॒युषे॑ - अ॒वपत्॑ ।

तेन॑ - अ॒स्यायु॑षे - व॒प - सौ॒श्लो॒क्याय॑ - स्व॒स्तये॑ ॥ (2.7.2 - 7)

येन॑ भू॒यः - च॒राति॑ - अ॒यं - ज्योक्च॑ - प॒श्याति॑ - सूर्य॑ ।

तेन॑ - अ॒स्यायु॑षे - व॒प - सौ॒श्लो॒क्याय॑ - स्व॒स्तये॑ ॥ (2.7.2 - 8)

येन॑ पू॒षा - बृ॒हस्प॑तेः - अ॒ग्नेः - इन्द्र॑स्य च - आयु॑षे - अव॑पत् ।
 तेन॑ ते - व॒पामि॑ - अ॒सौ - आयु॑षा - वर्च॑सा - यथा॒ ज्योक् -
 सु॒मनाः॑ - अ॒साः । (2.7.2 - 9)

यत् क्षु॒रेण॑ - म॒र्चय॑ता - सु॒पेश॑सा - व॒ज्रा - व॑पसि - के॒शान् ।
 शु॒न्धि शि॑रः - माऽस्यायुः॑ - प्रमो॑षीः । (2.7.2 - 10)

उ॒प्त्वाय॑ - के॒शान् - वरु॑णस्य - रा॒ज्ञः - बृ॒हस्प॑तिः - स॒विता -
 सोमः॑ - अ॒ग्निः ।
 तेभ्यः॑ - नि॒धानं॑ - ब॒हुधा - अ॒न्ववि॑न्दन् - अ॒न्तरा॑ द्यावापृ॒थिवी -
 अ॒पस्सु॑वः ॥ (2.7.2 - 11)

2.7.3 मेखलाया उपजूहनं

इ॒दम॑ह - म॒मुष्या॑ - मु॒ष्याय॑णस्य पा॒प्मान॑ - मु॒पगू॑हाम्यु॒त्तरो॑ऽसौ द्विष॑द्भ्यः ॥ 12

इ॒दम॑हं - अ॒मुष्य॑ - अ॒मुष्या॑यणस्य - पा॒प्मानं॑ - उ॒पगू॑हामि -
 उ॒त्तरो॑ऽसौ - द्विष॑द्भ्यः ॥ (2.7.3 - 12)

2.7.4 स्नान मन्त्राः

आपो हि ष्ठा मयोभुव इति तिस्रो { } 13 to 15,

Expansion for – आपो हि ष्ठा मयोभुव इति तिस्रः

आपो हि ष्ठा मयोभुवस्ता न ऊर्जे दधातन ।

महे रणाय चक्षसे ॥ 13

यो वः शिवतमो रसस्तस्य भाजयतेह नः । उशतीरिव मातरः ॥ 14

तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयाय जिन्वथ ।

आपो जनयथा च नः ॥ 15 (Ref - TS 4.1.5.1)

आपः । हि । स्थ । मयोभुवः । ताः । नः । ऊर्जे । दधातन ॥

महे । रणाय । चक्षसे ॥ (2.7.4 – 13)

यः । वः । शिवतमः । रसः । तस्य । भाजयत । इह । नः ॥

उशतीः । इव । मातरः ॥ (2.7.4 – 14)

तस्मै । अरं । गमाम । वः । यस्य । क्षयाय । जिन्वथ ॥

आपः । जनयथ । च । नः ॥ (2.7.4 – 15)

हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका इति तिस्रः { } ॥ 16-18

Expansion for-हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका इति तिस्रः{ }॥ 16-18

हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका यासु जातः कश्यपो यास्विन्द्रः ।

अग्निं या गर्भं दधिरे विरूपास्ता न आपः श७ स्योना भवन्तु ॥ 16

यासां राजा वरुणो याति मध्ये सत्यानृते अवपश्यन् जनानां ।

मधुश्चुतः शुचयो याः पावकास्ता न आपः श७ स्योना भवन्तु ॥ 17

यासां देवा दिवि कृण्वन्ति भक्षं या अन्तरिक्षे बहुधा भवन्ति ।

याः पृथिवीं पयसोन्दन्ति शुक्रास्ता न आपः श७ स्योना

भवन्तु ॥ 18 (Ref - TS 5.6.1.1)

हिरण्यवर्णाः । शुचयः । पावकाः । यासु । जातः । कश्यपः । यासु ।

इन्द्रः ॥

अग्निं । याः । गर्भं । दधिरे । विरूपाः । ताः । नः । आपः ।

शं । स्योनाः । भवन्तु ॥ (2.7.4 - 16)

या॒सां॑ । रा॒जा । वरु॑णः । या॒ति । म॒द्ध्ये॑ । स॒त्या॒नृ॒ते । अ॒वप॑श्यन् ।

ज॒नानां॑ ॥

म॒धु॒श्रु॒तः । शु॒चयः॑ । याः । पा॒व॒काः । ताः । नः॑ । आ॒पः । शं । स्यो॒नाः ।

भ॒व॒न्तु ॥ (2.7.4 – 17)

या॒सां॑ । दे॒वाः । दि॒वि । कृ॒ण्व॑न्ति । भ॒क्षं । याः । अ॒न्तरि॑क्षे । ब॒हु॒धा ।

भ॒व॑न्ति ॥

याः । पृ॒थि॒वीं । प॒य॒सा । उ॒न्द॑न्ति । शु॒क्राः । ताः । नः॑ । आ॒पः । शं ।

स्यो॒नाः । भ॒व॒न्तु ॥ (2.7.4 – 18)

2.7.5 दन्तधावमम् वासः परिधानम् च.

अ॒न्ना॒द्याय॑ व्यू॒ह॒ध्वं दी॒र्घा॒युर॒हम॑न्नादो भू॒या॒सम् । सो॒मो रा॒जा अ॒य॒मा॒गम॑त्स
मे॒ मुखं॑ प्र॒वेक्ष्य॑ति भ॒गेन॑ स॒ह वर्च॑सा () ॥ 19

सो॒मस्य॑ त॒नूर॑सि त॒नु॒वं मे पा॒हि स्वा मा त॒नूरा॑वि॒श ॥ 20

अ॒न्ना॒द्याय॑ – व्यू॒ह॒ध्वं – दी॒र्घा॒युः – अ॒हम॑न्नादः – भू॒या॒सं ।

सो॒मो रा॒जा – अ॒य॒मा॒गम॑त् – स मे॒ मुखं॑ – प्र॒वेक्ष्य॑ति – भ॒गेन॑ –

स॒ह वर्च॑सा ॥ (2.7.5 – 19)

सोमस्य - तनूरसि - तनुवं मे पाहि - स्वा मा तनूः - आविश ॥

(2.7.5 - 20)

2.7.6 देवताभ्यश्चन्दनप्रदानं.

नमो॑ ग्रहाय॑ चाभिग्रहाय॑ च 21

नमः॑ शाकजं॑ जभाभ्याम् 22

नमस्ताभ्यो॑ देवताभ्यो॑ या अभिग्राहिणीः॑ ॥ 23

नमो॑ ग्रहाय॑ च - अभिग्रहाय॑ च - 21

नमः॑ शाकजं॑ - जभाभ्यां॑ - 22

नमस्ताभ्यः॑ - देवताभ्यः॑ - या अभिग्राहिणीः॑ ॥ 23 (2.7.6 - 21 to 23)

2.7.7 आत्मनोऽनुलेपः

अप्सरः॑ सु॒ यो गन्धो॑ गन्धर्वेषु॑ च यद्वशः॑ ।

दैवो॑ यो मानुषो॑ गन्धः॑ स मा गन्धः॑ सुरभिर् जुषताम् ॥ 24

अप्सरः॑ सु॒ यः - गन्धो॑ गन्धर्वेषु॑ च - यद्वशः॑ ।

दैवो॑ यः - मानुषो॑ - गन्धः॑ - स मा गन्धः॑ - सुरभिः॑ - जुषतां॑ ॥ (2.7.7-24)

2.7.8 उदपात्रे सौवर्णमणिपरिप्लावनम्

इयमोषधे॑ त्रायमाणा॑ सहमाना॑ सहस्वती॑ ।

सा मा हिरण्यवर्चसं॑ ब्रह्मवर्चसिनं॑ मा करोतु ॥ 25

इ॒यमो॑ष॒धे – त्रा॑यमा॒णा स॒हमा॑ना – स॒हस्व॑ती ।

सा मा॒ हिर॑ण्यव॒र्चसं॑ – ब्र॒ह्मव॑र्च॒सिनं॑ – मा॒ क॒रोतु॑ ॥ (2.7.8 – 25)

2.7.9 ग्री॒वास्वा॑बन्धनम्

अपा॑शोऽस्यु॒रो मे॒ मा स॑ शारीः शि॒वो-मो॑प तिष्ठस्व दी॒र्घायु॑त्वाय
शत॑शारदाय ।

शत॑ शरद्भ्य॒ आयु॑षे व॒र्चसे॑ जी॒वात्वै॑ पु॒ण्याय॑ ॥ 26

Padam not available

2.7.10 वा॒ससः॑ परि॒धानम्

रेव॑तीस्त्वा व्य॒क्ष्णन्नि॒त्येताः॑ { } ॥ 27 to 32

Expansion for – रेव॑तीस्त्वा व्य॒क्ष्णन्

रेव॑तीस्त्वा व्य॒क्ष्णन् कृ॒त्तिका॑श्चाकृ॒न्त॒स्त्वा ।

धि॒योऽव॑यन्नव॒ग्ना अवृ॑ज्जन्थ-स॒हस्र॑मन्ता॒ अ॒भितो॑ अयच्छन् ॥ 27

दे॒वीर् दे॒वाय॑ परि॒धी स॒वित्रे॑ । म॒हन्त॑दा-सा॒मभव॑न्-म॒हित्व॑नम् ॥ 28

या अकृ॑न्तन्नव॒यन्. या अत॑न्वत याश्च दे॒वीरन्ता॑न॒भितो॑-ऽद॒दन्त॑ ।

तास्त्वा दे॒वीर्-ज॒रसे॑ सम्॒व्यय॑न्त्वायुष्मानि॒दं परि॑धत्स्व वा॒सः ॥ 29

परि॑धत्त॒ धत्त॒ वा॒स॒सै॒नꣳ श॒ता॒यु॒षं कृ॒णु॒त दी॒र्घ॒मा॒युः ।

बृ॒ह॒स्प॒तिः प्रा॒यच्छ॒द्-वा॒स ए॒तत्सो॒माय॒ राज्ञे॒ परि॑धा॒त॒वा उ॒ ॥ 30

ज॒रां ग॒च्छा॒सि परि॑ध॒त्स्व वा॒सो भ॒वा कृ॒ष्टी॒ना-म॒भि॒श॒स्ति॒पा॒वा ॥

श॒तं च॑ जी॒व श॒रदः॑ सु॒वर्चा॑ रा॒यश्च॒ पोष॑मु॒प स॒म्व्य॑य॒स्व ॥ 31

प॒री॒दं वा॒सो अ॒धि॒धाः स्व॒स्तये॒-ऽभू॑रा॒पी॒ना-म॒भि॒श॒स्ति॒पा॒वा ।

श॒तं च॑ जी॒व श॒रदः॑ पु॒रू॒ची॒र्-व॒सू॒नि चा॒र्यो वि॑भ॒जा॒सि जी॒वन् ॥ 32

रे॒वती॑ स्त्वा - व्य॑क्ष॒णन् - कृ॒त्तिका॑श्च - अ॒कृ॒न्तꣳस्त्वा ।

धि॒योऽव॑यन् - अ॒व॒ग्नाः - अ॒वृ॒ज्जन् - स॒हस्रं॑ - अ॒न्तान् -

अ॒भि॒तः - अ॒यच्छ॑न् । (2.7.10 - 27)

दे॒वीः - दे॒वाय॑ - प॒रि॒धी - स॒वि॒त्रे ।

म॒ह॒त्तद् - आ॒सां - अ॒भ॒वत् - म॒हि॒त्व॒नं । (2.7.10 - 28)

या अ॒कृ॒न्तन् - अ॒व॒यन् - या अ॒त॒न्व॒त - याश्च॑ - दे॒वीः - अ॒न्तान् -

अ॒भि॒तः - अ॒द॒द॒न्त ।

ता॒स्त्वा - दे॒वीः - ज॒र॒सै - सं॒व्य॑य॒न्तु - आ॒यु॒ष्मा॒न् - इ॒दं -

प॒रि॑ध॒त्स्व - वा॒सः । (2.7.10 - 29)

परि॑धत्त - ध॒त्त - वा॒स॒सा - ए॒नं - श॒ता॒यु॒षं - कृ॒णु॒त - दी॒र्घ॒मा॒युः ।
बृ॒ह॒स्प॒तिः - प्रा॒य॒च्छ॒त् - वा॒स - ए॒तत् - सो॒मा॒य - रा॒ज्ञे -
परि॑धा॒त॒वा उ॒ ॥ (2.7.10 - 30)

ज॒रां - ग॒च्छा॒सि - परि॑ध॒त्स्व - वा॒सः - भ॒वा कृ॒ष्टी॒नां -
अ॒भि॒श॒स्ति॒पा॒वा ।
श॒तं च॑ जी॒व - श॒रदः॑ सु॒वर्चाः॑ - रा॒यश्च॑ - पो॒षं - उ॒प -
सं॒व्य॒य॒स्व ॥ (2.7.10 - 31)

प॒री॒दं - वा॒सः - अ॒धि॒धाः - स्व॒स्तये॑ - अ॒भू॒रा॒पी॒नां - अ॒भि॒श॒स्ति॒पा॒वा ।
श॒तं च॑ जी॒व - श॒रदः॑ - पु॒रू॒चीः - व॒सू॒नि - चा॒र्यः - वि॒भ॒जा॒सि -
जी॒वन् । (2.7.10 - 32)

(स॒ह॒ वर्च॑सा॒ नव॑ च) (K7) (19)

=====

2.8 समावर्तनमन्त्राः

2.8.1 होमः

आ॒यु॒ष्यं॑ व॒र्च॒स्य॑ सु॒वीर्य॑ रा॒य॒स्पोष॑-मौदि॒भ॒द्यम् ।

इ॒दं॑ हि॒रण्यं॑ जै॒त्र्या॒यावि॑शतां॒ माम् ॥ 1

उ॒च्चैर्वा॑दि॒ पृ॒त॒ना॒जि॒ स॒न्ना॒सा॒हं॑ ध॒नञ्ज॒यम् ।

स॒र्वाः॑ स॒मृ॒द्धी॒र्ऋ॒द्धयो॑ हि॒रण्ये॒ऽस्मि॒न्त् स॒माहि॑ताः ॥ 2

शु॒न॒म॒हं॑ हि॒रण्य॑स्य पि॒तुरि॒व॒ ना॒मा॒ग्र॒भैष॑म् ।

तं मा॒ हि॒रण्य॑व॒र्च॒सं॑ पू॒रुषु॑ प्रि॒यं कुरु॑ ॥ 3

प्रि॒यं मा॒ दे॒वेषु॑ कुरु॒ प्रि॒यं मा॒ ब्र॒ह्म॒णे॒ कुरु॑ ।

प्रि॒यं वि॒श्येषु॑ शू॒द्रेषु॑ प्रि॒यं रा॒ज॒सु मा॒ कुरु॑ ॥ 4

या ति॒र॒श्ची॑ नि॒प॒द्य॒से॒ऽहं॑ वि॒ध॒र॒णी॒ इति॑ ।

तां त्वा॒ घृ॒त॒स्य॒ धा॒र॒या॒ यजे॑ स॒ऽरा॒ध॒नी॒म॒हम् () ॥ 5

स॒ऽरा॒ध॒न्यै॒ दे॒व्यै॒ स्वाहा॑ 6, प्र॒सा॒ध॒न्यै॒ दे॒व्यै॒ स्वाहा॑ ॥ 7

स॒म्रा॒जं च॑ वि॒रा॒जं चा॒भि॒श्री॒र्या च॑ नो गृ॒हे ।

ल॒क्ष्मी॑ रा॒ष्ट्र॒स्य॒ या मु॒खे॒ तया॑ मा॒ स॒ऽसृ॒जाम॑सि ॥ 8

आ॒यु॒ष्यं॑ – वर्च॑स्यं – सु॒वीर्यं॑ – रा॒यस्पोषं॑ – औ॒द्भि॒द्यं॑ ।

इ॒दं – हि॒रण्यं॑ – जै॒त्राय॑ – आ॒वि॒शतां॑ मां ॥ (2.8.1 – 1)

उ॒च्चैर्वा॑दि – पृ॒तना॑जि – स॒न्नासा॑हं – ध॒नञ्ज॑यं ।

स॒र्वाः – स॒मृद्धीः॑ – ऋ॒द्धयः॑ – हि॒रण्ये॑ – अ॒स्मिन् – स॒माहि॑ताः ॥

(2.8.1 – 2)

शु॒नम॑हं – हि॒रण्य॑स्य – पि॒तुरि॑व – ना॒माग्र॑भैषं ।

तं मा॑ – हि॒रण्य॑वर्च॒सं – पू॒रुषु॑ – प्रि॒यं कुरु॑ ॥ (2.8.1 – 3)

प्रि॒यं मा॑ – दे॒वेषु॑ कुरु – प्रि॒यं मा॑ – ब्र॒ह्म॑णे कुरु ।

प्रि॒यं – वि॒श्येषु॑ – शू॒द्रेषु॑ – प्रि॒यं राज॑सु – मा॒ कुरु॑ ॥

(2.8.1 – 4)

या – ति॒रश्ची॑ – नि॒पद्य॑सेऽहं – वि॒धर॑णी – इति॑ ।

तां त्वा॑ – घृ॒तस्य॑ – धा॒रया॑ – यज॑ – स॒र्ग्राध॑नीम॒हं ॥ (2.8.1 – 5)

स॒र्ग्राध॑न्यै – दे॒व्यै – स्वाहा॑ – 6,

प्र॒साध॑न्यै – दे॒व्यै – स्वाहा॑ ॥ 7

स॒म्राज॑ञ्च – वि॒राज॑ञ्च – अ॒भि॒श्रीः॑ – या च॑ – नो॒ गृहे॑ ।

ल॒क्ष्मी – रा॒ष्ट्रस्य॑ – या मुखे॑ – तया॑ मा – स॒सृ॑जाम॒सि ॥ (2.8.1 – 8)

2.8.2 स्रग्बन्धनं

शु॒भिके॑ शि॒र आ॑ रो॒ह शो॑भयन्ती॒ मुखं॑ म॒म ।

मुख॑ हि॒ म॒म शो॑भय॒ भूया॑स्सं च॒ भगं॑ कुरु ॥ 9

या॒मा॒हर॑ज्ज॒म॒द॒ग्निः॑ श्र॒द्धायै॑ का॒मा॒या॒न्यै ।

इ॒मां ता॒मपि॑ न॒ह्येऽहं॑ भ॒गेन॑ स॒ह वर्च॑सा ॥ 10

शु॒भिके॑ - शि॒रः - आ॑ रो॒ह - शो॑भयन्ती - मुखं॑ म॒म ।

मुख॑ हि॒ - म॒म शो॑भय - भूया॑स्सञ्च - भगं॑ कुरु ॥ (2.8.2 - 9)

या॒मा॒हर॑त् - ज॒म॒द॒ग्निः॑ - श्र॒द्धायै॑ - का॒मा॒या॒न्यै ।

इ॒मां - ता॒मपि॑ न॒ह्येऽहं॑ - भ॒गेन॑ - स॒ह - वर्च॑सा ॥ (2.8.2 - 10)

2.8.3 आज्जनमन्त्रः

यदा॑ज्जनं॒ त्रैक॑कुदं जा॒त॑ हि॒मव॑त॒ उप॑रि ।

तेन॑ वा॒माज्जे॑ तेज॒से वर्च॑से॒ भगा॑य च ॥ 11

यदा॑ज्जनं - त्रैक॑कुदं - जा॒तं - हि॒मव॑त॒ उप॑रि ।

तेन॑ वा॒माज्जे॑ - तेज॒से - वर्च॑से - भगा॑य च ॥ (2.8.3 - 11)

(स॒र्गार्ध॑नीम॒हम् नव॑ च) (K8) (19)

=====

2.9 समावर्तनमन्त्राः

2.9.1 आञ्जनमन्त्रः

मयि॑ पर्व॑तपूरु॒षं १, मयि॑ पर्व॑तवर्च॒सं २,

मयि॑ पर्व॑तभेष॒जं ३, मयि॑ पर्व॑तायुष॒म् ॥ ४

मयि॑ – पर्व॑तपूरु॒षं – १, मयि॑ – पर्व॑तवर्च॒सं – २,

मयि॑ – पर्व॑तभेष॒जं – ३, मयि॑ – पर्व॑तायुष॒म् ॥ ४

2.9.2 अदर्शवेक्षण उपानद्ग्रहण दण्डादान् दिगुपस्थान नक्षत्रचन्द्रोपस्थानानि.

यन्मे॑ वर्चः॑ परा॑गतमा॒त्मान॑-मुप॒तिष्ठ॑ति ।

इ॒दं तत्पु॒नरा॑ददे दी॒र्घायु॑त्वाय॒ वर्च॑से ॥ ५

प्र॒तिष्ठे॑ स्थो॑ दे॒वता॑नां॒ मा मा॒ सन्ता॑प्तम् ॥ ६

प्र॒जाप॑तेः शरण॑मसि॒ ब्रह्म॑णः छदि॒र्-वि॑श्व॒जन॑स्य छाया॑ऽसि॒ सर्व॑तो
मा पा॑हि ॥ ७

दे॒वस्य॑ त्वा सवि॒तुः प्र॑स॒र्वेऽश्वि॑नोर् बा॒हुभ्यां॑ पू॒ष्णो ह॑स्ताभ्यामा॒ददे॑ द्विष॒तो
व॒थाये॑न्द्रस्य॒ वज्रो॑ऽसि॒ वार्त्र॑घ्नः शर्म॑ मे भव॒ यत्पा॑पं तन्नि॒वार॑य ॥ ८

यन्मे॑ - वर्चः॑ - परा॑गतं - आ॒त्मानं॑ - उप॑तिष्ठति ।

इ॒दं तत् - पु॒नरा॑ददे - दी॒र्घायु॑त्वाय - वर्च॑से ॥ (2.9.2 - 5)

प्र॒ति॒ष्ठे - स्थः॑ - दे॒वता॑नां - मा मा॑ - सन्ता॑प्तं ॥ (2.9.2 - 6)

प्र॒जाप॑तेः - शरण॑मसि - ब्र॒ह्मणः॑ - छ॒दिः - वि॒श्वज॑नस्य - छा॒याऽसि॑ -
सर्व॑तः - मा पा॒हि ॥ (2.9.2 - 7)

दे॒वस्य॑ त्वा - स॒वितुः॑ - प्र॒सवे॑ - अ॒श्विनोः॑ - बा॒हुभ्यां॑ - पू॒ष्णः -
ह॒स्ताभ्यां॑ - आ द॑दे - द्विष॑तः - व॒धाय॑ - इन्द्र॑स्य - वज्रो॑ऽसि -
वा॒र्त्रघ्नः॑ - श॒र्म मे॑ - भ॒व - यत्पा॑पं - तन्नि॑वारय ॥ (2.9.2 - 8)

दे॒वीः षडु॑र्वीर् इत्ये॒षा । (9-10) { }

Expansion for - दे॒वीः षडु॑र्वीः इत्ये॒षा .

दे॒वीः षडु॑र्वीरु॒रुणः॑ कृ॒णोत॑ वि॒श्वे दे॒वास इ॒ह वी॑रयद्ध्वं ॥ 9

माहा॑स्महि प्र॒जया॑ मा त॒नूभि॑र्मा र॒धाम द्वि॑षते सोम॑ राजन् ॥ 10

Ref - -TS 4.7.14.2

दे॒वीः - ष॒डु॒र्वीः - उ॒रु॒णः - कृ॒णो॒त - वि॒श्वे दे॒वास - इ॒ह -
वी॒र॒य॒द्ध्वं ॥ (2.9.2 - 9)

मा॒हा॒स्म॒हि - प्र॒ज॒या मा - त॒नू॒भिः - मा र॒धाम - द्वि॒ष॒ते -
सो॒म रा॒ज॒न् ॥ (2.9.2 - 10)

समावर्तनमन्त्राः समाप्तः

=====

2.9.3 मधुपर्कमन्त्राः

राष्ट्रभृदस्या-चार्यासन्दी मा त्वद्योषम् ॥ 11

राष्ट्रभृदसि सम्राडासन्दी मा त्वद्योषम् ॥ 12

राष्ट्रभृदस्यधिपत्यासन्दी मा त्वद्योषम् ॥ 13

आपः पादावनेजनीर् द्विषन्तं नाशयन्तु मे ।

अस्मिन् कुले ब्रह्मवर्चस्यसानि () ॥ 14

मयि महो मयि यशो मयीन्द्रियं वीर्यम् ॥ 15

आ मा ऽऽगन् यशसा वर्चसा सऽसृज पयसा तेजसा च ।

तं मा प्रियं प्रजानां कुर्वधिपतिं पशूनाम् ॥ 16 क

विराजो दोहोऽसि विराजो दोहमशीय मम पद्याय विराज ॥ 17

समुद्रं वः प्रहिणोमि स्वां योनिमपिगच्छत ।

अच्छिद्रः प्रजया भूयासं मा परासेचि मत्पयः ॥ 18

राष्ट्रभृदसि - आचार्यासन्दी - मा - त्वद्योषं - 11

राष्ट्रभृदसि - सम्राडासन्दी - मा - त्वद्योषं - 12

राष्ट्रभृदसि - अधिपत्यासन्दी - मा - त्वद्योषं ॥ 13 (2.9.3 - 11 to 13)

आपः - पादावनेजनीः - द्विषन्तं - नाशयन्तु मे ।

अस्मिन् - कुले - ब्रह्मवर्चसी - असानि ॥ (2.9.3 - 14)

मयि महः - मयि यशः - मयीन्द्रियं - वीर्यं ॥ (2.9.3 - 15)

आ मा ऽऽगन् - यशसा - वर्चसा - सःसृज - पयसा -
तेजसा च ।

तं मा - प्रियं - प्रजानां - कुर्वधिपतिं - पशूनां ॥ (2.9.3 - 16)

विराजः - दोहोऽसि - विराजः - दोहमशीय - मम - पद्याय -
विराज ॥ (2.9.3 - 17)

समुद्रं - वः - प्रहिणोमि - स्वां - योनिं - अपिगच्छत ।
अच्छिद्रः - प्रजया भूयासं - मा परासेचि - मत्पयः ॥
(2.9.3 - 18)

(असानि षट्च) (K9) (16)

=====

2.10 मधुपर्क मन्त्राः

2.10.1 मधुपर्क मन्त्राः

त्रय्यै॑ वि॒द्यायै॑ य॒शोऽसि॑ य॒शोऽसो॑ य॒शोऽसि॑ ब्र॒ह्म॒णो॑ दी॒प्तिर॑सि ।
तं मा॑ प्रि॒यं प्र॒जानां॑ कु॒र्वधि॑पतिं प॒शूनाम् ॥ 1

आ मा॑ ग॒न्त्रित्येषा॑ { } ॥ 2

Expansion for – आ मा गन्

आ मा॑ ऽऽग॒न्. य॒शसा॑ वर्च॒सा स॒ऽसृज॑ प॒यसा॑ तेज॒सा च॑ ।
तं मा॑ प्रि॒यं प्र॒जानां॑ कु॒र्वधि॑पतिं प॒शूनाम् ॥ 2 (Ref - EAK 2.9.16)

अ॒मृ॒तो॒प॒स्तर॑णम॒स्य३ मृ॒तापि॑धानम॒सि ॥ 4

यन्म॑धु॒नो म॒धव्यं॑ प॒रम॑मन्नाद्यं वी॒र्य॑म् । तेना॑हं म॒धु॒नो म॒धव्ये॑न
प॒रमे॑णान्नाद्येन वी॒र्ये॑ण प॒रमो॑ऽन्नादो म॒धव्यो॑ऽसानि ॥ 5

गौ॒रस्य॑प॒हत॑पा॒प्माऽप॑ पा॒प्मानं॑ ज॒हि म॑म॒ चामु॑ष्य च ।
अ॒ग्निः प्रा॑श्नातु प्रथ॒मः स हि॑ वेद॒ यथा॑ ह॒विः ॥ 6

(अ॒नष्ट॑) अ॒रिष्ट॑म॒स्माकं॑ कृ॒ण्वन् ब्रा॒ह्म॒णो ब्रा॒ह्म॒णेभ्यः॑ ॥ 7

य॒ज्ञो व॑र्द्धतां॑ य॒ज्ञस्य॑ वृ॒द्धि॒मनु॑ व॒र्द्धा॑प॒चिति॒रस्य॑-प॒चितं॑
मा कु॒र्वप॑चितोऽहं॑ म॒नुष्ये॑षु भूयासम् () ॥ 8

गौर्-धे॒नुभ॑व्या 9 ,

मा॒ता रु॒द्राणां॑ दुहि॒ता व॑सू॒नाऽ॒ स्वसा॑ऽऽदि॒त्याना॑-म॒मृत॑स्य॒ नाभिः॑ (10) ।
प्र॒णु वोचं॑ चि॒क्रितु॑षे जना॒य मा॑ गा॒मना॑गा॒मदि॑तिं व॒धिष्ट॑ ॥ 10

पि॒बतू॑दकं॒ तृणा॑न्यत्तु । ओमु॒थ्सृ॑जत ॥ 11

भू॒तम् (सु॒भूतम्) ॥ 12 , सा वि॒राट् ॥ 13

तन्मा॑ क्षा॒यि तस्य॑ तेऽशी॒य तन्म॑ ऊ॒र्जं धाः॑ ॥

ओं कल्प॑यत ॥ 14

त्रय्यै॑ - वि॒द्यायै॑ - य॒शोऽसि॑ - य॒शसः॑ - य॒शोऽसि॑ - ब्र॒ह्मणः॑ -
दी॒प्ति॑रसि ।

तं मा॑ - प्रि॒यं - प्र॒जानां॑ - कु॒र्वधि॑पतिं - प॒शूनां॑ ॥ (2.10.1 - 1)

आ॑ मा ऽऽग॑न् - य॑श॒सा - वर्च॑सा - स॒ऽसृ॑ज - प॑यसा -
तेज॑सा च ।

तं मा॑ - प्रि॒यं - प्र॒जानां॑ - कु॒र्वधि॑पतिं - प॒शूनां॑ ॥ (2.10.1 - 2)

अ॒मृ॒तोप॒स्तर॑णमसि ३, - अ॒मृ॒तापि॒धान॑मसि ॥ ४

यन्म॑धुनः - म॒धव्यं॑ - पर॑मं - अ॒न्नाद्यं॑ - वी॒र्यं॑ ।

तेना॒हं - म॒धुनः॑ - म॒धव्ये॑न - पर॑मेण - अ॒न्नाद्ये॑न - वी॒र्ये॑ण - पर॑मः -
अ॒न्नादः॑ - म॒धव्यः॑ - अ॒सानि॑ ॥ (2.10.1 - 5)

गौर॑सि - अप॑हतपा॒प्माऽप॑ - पा॒प्मानं॑ जहि - म॑म - चा॒मुष्य॑ च ।

अ॒ग्निः - प्रा॑श्नातु - प्र॒थमः॑ - स हि वेद॑ - यथा॑ ह॒विः ॥ (2.10.1 - 6)

अरि॑ष्टं - अ॒स्माकं॑ - कृ॒ण्वन् - ब्रा॒ह्मणः॑ - ब्रा॒ह्मणे॑भ्यः ॥ (2.10.1 - 7)

य॒ज्ञः - व॒र्द्धतां॑ - य॒ज्ञस्य॑ - वृ॒द्धिं - अनु॑ व॒र्द्ध - अप॑चितिरसि -

अप॑चितं - मा कुरु॑ - अप॑चितोऽहं - म॒नुष्ये॑षु - भू॒यासं॑ ॥ (2.10.1 - 8)

गौः॑ धे॒नुभ॒व्या ९

मा॒ता - रु॒द्राणां॑ - दु॒हिता॑ - वसू॑नां - स्वसा॑ - आ॒दि॒त्यानां॑ -
अमृ॑तस्य - नाभिः॑ ।

प्रणु॑ - वोचं॑ - चि॒कि॒तुषे॑ - जना॑य - मा गां - अना॑गां - अदि॑तिं -
वधि॑ष्ट ॥ (2.10.1 - 10)

पिब॑तूदकं - तृ॒णान्य॑त्तु । ओमु॑त्सृजत ॥ 11 ,
भू॒तं - (सु॒भूतं) । 12 , सा - वि॒राट् ॥ 13

तन्मा॑ क्षायि - तस्य॑ तेऽशी॑य - तन्म॑ ऊर्जं॑ धाः । ओं कल्प॑यत ॥ 14

(भू॒यास॑मष्टौ च) (K10) (18)

=====

2.11 सीमन्तोन्नयनं

2.11.1 होममन्त्राः

धा॒ता द॑दातु नो र॒यिमि॑ति च॒तस्रो॑ १ to ४ { }

यस्त्वा॑ ह॒दा की॒रिणे॑ति च॒तस्रः॑ । ५ to ८ { }

भूर्भुव॑स्सुवो ९,

रा॒काम॑हं १० { }, ँ॒यास्ते॑ रा॒के ॥ ११ { }

Expansion for – धा॒ता द॑दातु नो र॒यिमि॑ति

धा॒ता द॑दातु नो र॒यिमी॑शानो जग॑तस्पतिः । स नः॑ पू॒र्णेन॑ वाव॒नत् ॥ १

धा॒ता प्र॒जाया॑ उ॒त रा॒य ई॒शे धा॒तेदं॑ वि॒श्वं भुव॑नं ज॒जान॑ ।

धा॒ता पु॒त्रं ँ॒यज॑मानाय दा॒ता तस्मा॑ उ ह॒व्यं घृ॒तव॑द्विधेम ॥ २

धा॒ता द॑दातु नो र॒यिं प्रा॒चीं जी॒वातु॑मक्षितां ।

व॒यं दे॒वस्य॑ धीमहि सु॒मति॑ꣳ स॒त्यरा॑धसः ॥ ३

धा॒ता द॑दातु दा॒शुषे॑ व॒सूनि॑ प्र॒जाका॑माय मी॒ढुषे॑ दुरो॒णे । तस्मै॑ दे॒वा अ॒मृताः॑

सम्व्य॑यन्तां वि॒श्वे दे॒वासो॑ अ॒दितिः॑ स॒जोषाः॑ ॥ ४ Ref - TS 3.3.11.2

धा॒ता - द॒दातु॑ नः - र॒यिं - ई॒शानः॑ - जग॑तः - पतिः॑ ।

स नः॑ - पू॒र्णेन॑ - वा॒व॒नत् । (2.11.1 - 1)

धा॒ता - प्र॒जायाः॑ - उ॒त - रा॒यः - ई॒शे - धा॒ता - इ॒दं वि॒श्वं - भु॒वनं -
ज॒जान॑ ।

धा॒ता - पु॒त्रं - यज॑मानाय - दा॒ता - तस्मा॑ उ - ह॒व्यं -
घृ॒तवत् - वि॒धेम॑ । (2.11.1 - 2)

धा॒ता - द॒दातु॑ नः - र॒यिं - प्रा॒चीं - जी॒वातुं॑ - अ॒क्षितां॑ ।
व॒यं - दे॒वस्य॑ - धी॒महि॑ - सु॒मतिं॑ - स॒त्यरा॑धसः ॥ (2.11.1 - 3)

धा॒ता - द॒दातु॑ - दा॒शुषे॑ - व॒सूनि॑ - प्र॒जाका॑माय - मी॒ढुषे॑ - दुरो॒णे ।
तस्मै॑ दे॒वाः - अ॒मृताः॑ - सं॒व्यय॑न्तां - वि॒श्वे दे॒वासः॑ - अ॒दि॒तिः -
स॒जोषाः॑ ॥ (2.11.1 - 4)

Expansion for - यस्त्वा हृदा कीरिणा

यस्त्वा॑ हृ॒दा की॒रिणा॑ म॒न्यमा॑नो ऽम॒र्त्यं म॒र्त्यो जो॑हवीमि ।

जा॒तवे॑दो य॒शो अ॒स्मासु॑ धेहि प्र॒जाभि॑रग्ने अ॒मृत॑त्वम॒श्यां ॥ 5

यस्मै॑ त्व॒ सु॒कृते॑ जा॒तवे॑द उ॒ लोक॑मग्ने कृ॒णवः॑ स्यो॒नं ।

अ॒श्विन॑ स पु॒त्रिणं॑ वी॒रव॑न्तं गो॒मन्त॑ र॒यिं न॑शते स्व॒स्ति ॥ 6

त्वे सु पुत्र शवसोऽवृत्रन् कामकातयः । न त्वामिन्द्रातिरिच्यते ॥ 7

उक्थ उक्थे सोम इन्द्रं ममाद नीथेनीथे मघवान् सुतासः ।
यदी सबाधः पितरं न पुत्राः समानदक्षा अवसे हवन्ते ॥ 8

Ref - TS 1.4.46.1

यस्त्वा - हृदा - कीरिणा - मन्यमानः - अमर्त्य - मर्त्यः - जोहवीमि ।
जातवेदः - यशः - अस्मासु - धेहि - प्रजाभिः - अग्ने -
अमृतत्वं - अश्यां ॥ (2.11.1 - 5)

यस्मै त्वं-सुकृते - जातवेदः - उ लोकं - अग्ने - कृणवः - स्योनं ।
अश्विनं - स पुत्रिणं - वीरवन्तं - गोमन्तं - रयिं - नशते - स्वस्ति ॥
(2.11.1 - 6)

त्वे - सु पुत्र - शवसः - अवृत्रन् - कामकातयः ।
न त्वां - इन्द्र - अतिरिच्यते ॥ (2.11.1 - 7)

उक्थउक्थे - सोमः - इन्द्रं - ममाद - नीथेनीथे - मघवानं -
सुतासः ।
यदी - सबाधः - पितरं - न पुत्राः - समानदक्षाः - अवसे - हवन्ते ॥
(2.11.1 - 8)

Expansion for – राकामहं , यास्ते राके

राकामहं सुहवां सुष्टुती हुवे शृणोतु नः सुभगा बोधतु त्मना ।
सीव्यत्वपः सूच्याऽच्छिद्यमानया ददातु वीरं शतदायमुक्थ्यं ॥ 10

यास्ते राके सुमतयः सुपेशसो याभिर्ददासि दाशुषे वसूनि ।
ताभिर्नो अद्य सुमना उपागहि सहस्रपोषं सुभगे रराणा ॥ 11

Ref - TS 3.3.11.5

राकां । अहं । सुहवां । सुष्टुती । हुवे । शृणोतु । नः । सुभगा । बोधतु ।
त्मना ॥

सीव्यतु । अपः । सूच्या । अच्छिद्यमानया । ददातु । वीरं । शतदायं ।
उक्थ्यं ॥ (2.11.1 – 10)

याः । ते । राके । सुमतयः । सुपेशसः । याभिः । ददासि । दाशुषे ।
वसूनि ॥

ताभिः । नः । अद्य । सुमनाः । उपागहि । सहस्रपोषं । सुभगे । रराणा ॥
(2.11.1 – 11)

2.11.2 वीणागानमन्त्रौ

Padam not available

यौ॒ग॒न्ध॒रि॒रे॒व॒ नो॒ रा॒जे॒ति॒ सा॒ल्वी॒र॒वा॒दि॒षुः ।

वि॒वृ॒त्त॒च॒क्रा॒ आ॒सी॒ना॒स्ती॒रे॒ण॒ य॒मु॒ने॒ तव॑ ॥ 12

सो॒म॒ ए॒व॒ नो॒ रा॒जे॒त्या॒हु॒र् ब्रा॒ह्म॒णीः॒ प्र॒जाः ।

वि॒वृ॒त्त॒च॒क्रा॒ आ॒सी॒ना॒स्ती॒रे॒णा॒सौ॒ तव॑ ॥ 13

=====

2.11.3 पुंसवनं

Padam not available for 2.11.3 , 2.11.4 and 2.11.5

पु॒ंसु॒वन॑मसि ॥ 14

2.11.4 क्षिप्रं सवनं

आ॒भिष्ट्वा॒हं द॒शभि॑-र॒भिर्मृ॑शामि द॒शमा॑स्याय॒ सूत॑वे ॥ 15

यथै॒व सोमः॑ प॒वते॑ यथा॒ समु॑द्र एजति ।

ए॒वं ते गर्भ॑ एजतु॒ सह ज॒रायु॑णा निष्क्रम्य॒ प्र॒ति॒तिष्ठ॑त्वायुषि

ब्र॒ह्मव॑र्चसि यश॑सि वी॒र्ये॑ऽन्नाद्यै () ॥ 16

द॒श मा॑साञ् छ॒श्या॒नो धा॒त्रा हि॑ तथा॒ कृ॒तम् ।

ऐ॒तु गर्भो॑ अक्षतो जी॒वो जी॒वन्त्याः॑ ॥ 17

आ॒यम॑नीर्यमयत गर्भ॑मापो॒ दे॒वीः सर॑स्वतीः ।

ऐ॒तु गर्भो॑ अक्षतो जी॒वो जी॒वन्त्याः॑ ॥ 18

2.11.5 जरायुणाऽवाक्पतने यजुर्भ्यामवोक्षणं

तिल॑दे ऽव॒पद्य॑स्व न मा॒सम॑सि नोदलम् ।

स्थवि॑त्र्यवपद्यस्व न मा॒स॒सेषु॑ न स्ना॒वसु॑ न ब॒द्धम॑सि म॒ज्जसु॑ ॥ 19

निरै॑तु पृ॒श्नि शे॑वल॒श्शु॒ने ज॒राय॑वत्तवे ॥ 20

=====

(जातकर्म मन्त्राः प्रारंभः)

दिव॒स्परी॒त्येषोऽनु॒वाकः । 21-31 { }

Expansion for – दिव॒स्परी

दिव॒स्परी॒ प्रथ॑मं ज॒ज्ञे अ॒ग्निर॒स्मद् द्वि॒तीयं॒ परि॑ जा॒तवे॑दाः ।

तृ॒तीय॑म॒प्सु नृ॒मणा॑ अज॒स्रमि॒न्धान॑ ए॒नं ज॒रते॑ स्वा॒धीः ॥ 21

वि॒द्वा ते॑ अ॒ग्ने त्रे॒धा त्र॒याणि॑ वि॒द्वा ते॑ स॒द्य वि॒भृतं॑ पु॒रुत्रा॑ ।

वि॒द्वा ते॑ ना॒म पर॑मं गु॒हा यद्-वि॒द्वा तमु॒थ्सं य॑त आ॒जग॑न्थ ॥ 22

स॒मुद्रे॑ त्वा नृ॒मणा॑ अ॒प्स्वन्तर्नृ॑च॒क्षा ई॒धे दि॒वो अ॒ग्न ऊ॒धन् ।

तृ॒तीयै॑ त्वा रज॒सि त॒स्थिवा॑स्स॒मृत॑स्य यो॒नौ म॒हिषा॑ अ॒हिन्व॑न् ॥ 23

अ॒क्रन्द॑द॒ग्निः स्त॒नय॑न्नि॒व द्यौः क्षा॒मा रे॒रिह॑द्-वी॒रुधः॑ स॒मञ्ज॑न् ।

सद्यो॑ ज॒ज्ञानो॑ वि ही॒मिद्धो॑ अ॒ख्यदा॑ रो॒दसी॑ भा॒नुना॑ भा॒त्यन्तः॑ ॥ 24

उ॒शिक् पा॑व॒को अ॒रतिः॑ सु॒मेधा॑ म॒र्तेष्व॒ग्निर॒मृतो॑ नि॒धायि॑ ।

इ॒यर्ति॑ धू॒मम॒रुषं॑ भ॒रिभ्र॑दु॒च्छु॒क्रेण॑ शो॒चिषा॑ द्या-मि॒नक्ष॑त् ॥ 25

वि॒श्वस्य॑ के॒तुर्भु॑वनस्य॒ गर्भ॑ आ रोद॒सी अ॒पृणा॑ज्जायमानः ।

वी॒डुं चि॒दद्रि॑मभि॒नत् प॒रायन्॑ ज॒ना य॒दग्नि॑मयजन्त॒ पञ्च॑ ॥ 26

श्री॒णामु॑दा॒रो ध॒रुणो॑ रयी॒णां म॑नी॒षाणां॑ प्रा॒र्पणः॑ सोम॑गोपाः ।

व॒सोः॑ सू॒नुः स॒हसो॑ अ॒प्सु रा॒जा वि॒ भा॒त्यग्र॑ उ॒षसा॑मि॒धानः॑ ॥ 27

यस्ते॑ अ॒द्य कृ॒णव॑द्-भ॒द्रशो॑चेऽपू॒पं दे॒व घृ॒तव॑न्तम॒ग्ने ।

प्र तं॑ न॒य प्र॒तरां॑ व॒स्यो अ॒च्छाभि॑ द्यु॒म्नं दे॒वभ॑क्तं य॒विष्ठ॑ ॥ 28

आ तं॑ भ॒ज सौ॒श्रव॑सेष्व॒ग्न उ॒क्थ॑उ॒क्थ आ॑भ॒ज श॒स्यमा॑ने ।

प्रि॒यः सू॒र्ये प्रि॒यो अ॒ग्ना भ॑वा॒त्युज्जा॑तेन॒ भि॒नद॒दुज्ज॑नित्वैः ॥ 29

त्वा॒मग्ने॑ य॒जमा॑ना॒ अनु॑ द्यून् वि॒श्वा व॑सू॒नि द॑धिरे॒ वार्या॑णि ।

त्वया॑ स॒ह द्र॑वि॒णमि॒च्छमा॑ना॒ व्रजं॑ गोम॒न्तमु॒शिजो॑ वि व॒वुः ॥ 30

दृ॒शानो॑ रु॒क्म उ॒र्व्या व्य॑द्यौद्-दु॒र्मर्ष॑मायुः श्रि॒ये रु॒चानः॑ ।

अ॒ग्नि॒रमृ॑तो॒ अभ॑वद्-वयो॑भि॒र्यदे॑ नं द्यौ॒रज॑नयथ् सु॒रेताः॑ ॥ 31

(Ref - TS 4.2.2.1)

दिवः । परि । प्रथमं । जज्ञे । अग्निः । अस्मत् ।
द्वितीयं । परि । जातवेदाः ॥ तृतीयं । अप्सु । नृमणाः । अजस्रं ।
इन्धानः । एनं । जरते । स्वाधीः ॥ (2.11.6 – 21)

विद्म । ते । अग्ने । त्रेधा । त्रयाणि । विद्म । ते । सद्म । विभृतं । पुरुत्रा ॥
विद्म । ते । नाम । परमं । गुहा । यत् । विद्म । तं । उथ्सं । यतः ।
आजगन्थ ॥ (2.11.6 – 22)

समुद्रे । त्वा । नृमणाः । अप्सु । अन्तः । नृचक्षाः । ईधे । दिवः । अग्ने ।
ऊधन् ॥ तृतीये । त्वा । रजसि । तस्थिवाः । ऋतस्य । योनौ । महिषाः ।
अहिन्वन् ॥ (2.11.6 – 23)

अक्रन्दत् । अग्निः । स्तनयन् । इव । द्यौः । क्षाम । रेरिहत् । वीरुधः ।
समञ्जन् ॥

सद्यः । जज्ञानः । वि । हि । ई । इद्धः । अख्यत् । आ । रोदसी । भानुना ।
भाति । अन्तः ॥ (2.11.6 – 24)

उशिक् । पावकः । अरतिः । सुमेधाः । मर्तेषु । अग्निः । अमृतः ।
नि । धायि ॥ इयर्ति । धूमं । अरुषं । भरिभ्रत् । उत् । शुक्रेण । शोचिषा ।
द्यां । इनक्षत् ॥ (2.11.6 – 25)

वि॒श्वस्य॑ । के॒तुः । भु॒वनस्य॑ । गर्भः॑ । आ । रोद॑सी । अ॒पृ॒णात् । जा॒य॒मा॒नः ॥
 वी॒डुं । चि॒त् । अ॒द्रिं॑ । अ॒भि॒नत् । प॒रा॒यन् । ज॒नाः॑ । यत् । अ॒ग्निं॑ ।
 अ॒य॒जन्त॑ । पञ्च ॥ (2.11.6 – 26)

श्री॒णां । उ॒दारः । ध॒रुणः॑ । र॒यी॒णां । म॒नी॒षा॒णां॑ । प्रा॒र्प॒णः । सोम॑गोपाः ॥
 व॒सोः॑ । सू॒नुः । स॒ह॒सः । अ॒प्सु । रा॒जा॑ । वि । भा॒ति॑ । अ॒ग्रे॑ ।
 उ॒ष॒सां॑ । इ॒धा॒नः॑ ॥ (2.11.6 – 27)

यः । ते । अ॒द्य । कृ॒ण॒वत् । भ॒द्र॒शो॒चे॑ । अ॒पू॒पं । दे॒व । घृ॒त॒व॒न्तं॑ । अ॒ग्ने॑ ॥
 प्र । तं । न॒य । प्र॒तरां॑ । व॒स्यः॑ । अ॒च्छ । अ॒भि । द्यु॒म्नं॑ । दे॒व॒भ॒क्तं॑ ।
 य॒वि॒ष्ट ॥ (2.11.6 – 28)

आ । तं । भ॒ज । सौ॒श्र॒व॒सेषु॑ । अ॒ग्ने॑ । उ॒क्थ॑उ॒क्थे॑ । आ । भ॒ज ।
 श॒स्य॑मा॒ने ॥ प्रि॒यः । सू॒र्ये॑ । प्रि॒यः । अ॒ग्ना । भ॒वा॒ति॑ । उ॒त् । जा॒ते॒न॑ ।
 भि॒न॒द॒त् । उ॒त् । ज॒नि॒त्वैः॑ ॥ (2.11.6 – 29)

त्वां । अ॒ग्ने॑ । य॒ज॒मा॒नाः॑ । अ॒नु । द्यून् । वि॒श्वा॑ । व॒सू॒नि॑ ।
 द॒धि॒रे॑ । वा॒र्या॑णि ॥ त्वया॑ । स॒ह । द्र॒वि॒णं॑ । इ॒च्छ॑मा॒नाः॑ । व्र॒जं । गो॒म॒न्तं॑ ।
 उ॒शि॒जः॑ । वि । व॒ब्रुः॑ ॥ (2.11.6 – 30)

दृ॒शा॒नः । रु॒क्मः । उ॒र्व्या । वि । अ॒द्यौत् । दु॒र्मर्षं॑ । आ॒युः । श्रि॒ये ।
रु॒चा॒नः ॥ अ॒ग्निः । अ॒मृतः॑ । अ॒भवत् । वयो॑भि । यत् । ए॒नं । द्यौः ।
अ॒ज॒न॒यत् । सु॒रेताः॑ ॥ (2.11.6 – 31)

अ॒स्मि॒न्नहं॑ सह॒स्रं पु॒ष्या॒म्ये॒ध॒मा॒नस्स्वे॑ व॒शे ॥ 32

अ॒ङ्गा॒द॒ङ्गा॒त्सं भव॑सि हृ॒द॒या॒द॒धि जा॑यसे () ।

आ॒त्मा वै पु॒त्र॒ना॒मा॒सि स जी॑व श॒र॒दः॑ श॒तम् ॥ 33

अ॒स्मि॒न्नहं॑ – सह॒स्रं – पु॒ष्या॒मि – ए॒ध॒मा॒नः – स्वे॑ व॒शे ॥
(2.11.6 – 32)

अ॒ङ्गा॒द॒ङ्गा॒त् – सं भव॑सि – हृ॒द॒या॒त् – अ॒धि जा॑यसे ।

आ॒त्मा वै – पु॒त्र॒ना॒मा॒सि – सजी॑व – श॒र॒दः – श॒तं ॥ (2.11.6 – 33)

(अ॒न्ना॒द्यै – जा॑यस॒ एकं॑ च) (K11) (21)

=====

2.12 जातकर्म

2.12.1 मूधन्यवघ्नानम्

अ॒श्मा॑ भ॒व पर॒शुर् भ॒व हि॒र॒ण्य॑म॒स्तृ॒तं भ॒व ।

प॒शूनां॑ त्वा हि॒ङ्का॒रेणा॑भि॒जि॒घ्रा॒म्यसौ॑ ॥ 1

अ॒श्मा॑ भ॒व - पर॒शुर् भ॒व - हि॒र॒ण्यं - अ॒स्तृ॒तं भ॒व ।

प॒शूना॑न्त्वा - हि॒ङ्का॒रेण॑ - अ॒भि॒जि॒घ्रा॒मि - अ॒सौ॑ । (2.12.1 - 1)

2.12.2 दक्षिणे कर्णे जपः

मे॒धां ते॑ दे॒वः स॒वि॒ता मे॒धां दे॒वी सर॑स्वती ।

मे॒धां ते॑ अ॒श्विनौ॑ दे॒वावा॑ध॒त्तां पु॒ष्कर॑स्रजा ॥ 2

मे॒धां ते॑ - दे॒वः - स॒वि॒ता - मे॒धां - दे॒वी - सर॑स्वती ।

मे॒धां ते॑ - अ॒श्विनौ॑ - दे॒वौ - आ॒य॒त्तां - पु॒ष्कर॑स्रजा ॥ (2.12.2 - 2)

2.12.3 प्राशनमन्त्राः

त्वयि॑ मे॒धां त्वयि॑ प्र॒जां त्वय्य॑ग्निस्तेजो॑ दधातु 3

त्वयि॑ मे॒धां त्वयि॑ प्र॒जां त्वयीन्द्र॑ इन्द्रि॒यं दधातु॑ 4

त्वयि॑ मे॒धां त्वयि॑ प्र॒जां त्वयि॑ सूर्यो॑ भ्राजो॑ दधातु ॥ 5

त्वयि॑ मे॒धां - त्वयि॑ प्र॒जां - त्वय्य॑ग्निः - तेजः॑ - दधातु॑ ।

त्वयि॑ मे॒धां - त्वयि॑ प्र॒जां - त्वयीन्द्रः॑ - इन्द्रि॒यं - दधातु॑ ।

त्वयि॑ मे॒धां – त्वयि॑ प्र॒जां – त्वयि॑ सूर्यः॑ – भ्राजः॑ – द॒धातु॑ ॥
(2.12.3 – 3 तो 5)

2.12.4 स्रापनमन्त्राः

क्षेत्रि॑यै त्वा निर्ऋ॑त्यै त्वा द्रु॒हो मुञ्चामि॑ वरुण॑स्य पाशा॑त् ॥
अना॒गसं॑ ब्रह्म॑णे त्वा करोमि॑ शिवे॒ ते द्यावा॑पृथि॒वी उ॒भे इ॒मे ॥ 6

शं ते॑ अ॒ग्निः स॒हादि॑भरस्तु॒ शं द्यावा॑पृथि॒वी स॒हौष॑धीभिः ।
शम॑न्तरि॒क्षं सह॑ वाते॒न ते॒ शं ते॒ चत॑स्रः प्र॒दिशो॑ भवन्तु ॥ 7

या दै॒वीश्च॑तस्रः प्र॒दिशो॑ वात॒पत्नी॑रभि॒ सूर्यो॑ वि॒चष्टे॑ () ।
तासां॑ त्वा ज॒रस॑ आद॒धामि॑ प्र यक्ष्म॑ एतु॒ निर्ऋ॑तिं प॒राचैः॑ ॥ 8

अमो॑चि यक्ष्मा॑द्-दु॒रिता॑दव॒त्यै द्रु॒हः पाशा॑न् निर्ऋ॑त्यै चोद॑मोचि ।
अहा॑ अव॒र्ति-मवि॑दथ्-स्यो॒नम॑प्यभूद्-भ॒द्रे सु॑कृ॒तस्य॑ लो॒के ॥ 9

सूर्य॑मृ॒तं तम॑सो ग्राह्या॒ यद्-दे॒वा अमु॑ञ्चन्-नसृ॒जन्-व्ये॑नसः ।
ए॒वम॑हमि॒मं क्षै॒त्रिया॑-ज्जामि॑श॒साद् द्रु॒हो मुञ्चामि॑ वरुण॑स्य
पाशा॑त् ॥ 10

क्षेत्रि॑यै॒ त्वा॑ - निर्ऋ॑त्यै॒ त्वा॑ - द्रु॒हो मु॑ञ्चामि - वरु॑णस्य - पाशा॑त् ।

अ॒ना॒गसं॑ - ब्र॒ह्म॒णे त्वा॑ - क॒रोमि॑ - शि॒वे ते॑ - द्या॒वापृ॑थि॒वी -

उ॒भे इ॒मे ॥ (2.12.4 - 6)

शं ते॑ अ॒ग्निः - स॒ह - अ॒द्भिर॑स्तु - शं द्या॒वापृ॑थि॒वी - स॒ह -
ओष॑धीभिः ।

शम॑न्तरि॒क्षं - स॒ह - वा॒तेन॑ ते - श॒न्ते - च॒तस्रः॑ - प्र॒दिशः॑ - भ॒वन्तु॑ ॥

(2.12.4 - 7)

या दै॒वीः - च॒तस्रः॑ - प्र॒दिशः॑ - वा॒तप॑त्नीः - अ॒भि सूर्यः॑ - वि॒चष्टे॑ ।

तासा॑न्त्वा - ज॒रसः॑ - आ॒दधा॑मि - प्र॒यक्ष्मः॑ - ए॒तु - निर्ऋ॑तिं -

प॒राचैः॑ ॥ (2.12.4 - 8)

अमो॑चि - यक्ष्मा॑त् - दुरि॑तात् - अ॒वर्त्यै॑ - द्रु॒हः - पाशा॑त् -

निर्ऋ॑त्यै - चोद॑मोचि ।

अहाः॑ - अ॒वर्ति॑ - अ॒विद॑त् - स्यो॒नं - अ॒प्यभू॑त् - भ॒द्रे - सु॒कृ॒तस्य॑ -

लो॒के ॥ (2.12.4 - 9)

सूर्य॑मृ॒तं - तम॑सः - ग्रा॒ह्याः - यत् - दे॒वाः - अमु॑ञ्चन् - असृ॑जन् -
व्ये॑नसः ।

ए॒वम॑हं - इ॒मं - क्षे॒त्रिया॑त् - जा॒मि - श॒ञ्सा॑त् - द्रु॒हः - मु॒ञ्चा॒मि -
वरु॑णस्य - पा॒शात् ॥ (2.12.4 - 10)

2.12.5 पृषदाज्य प्राशनम्

भूस्स्वा॒हा भुव॑स्स्वा॒हा सुव॑स्स्वा॒हो॒ स्वाहा॑ ॥ 11

भूः स्वा॒हा । भुवः॑ स्वा॒हा । सुवः॑ स्वा॒हा । ओ॒ स्वाहा॑ । (2.12.4 - 11)

(वि॒चष्टे॑ षट्च॑) (K12) (16)

=====

2.13 जातकर्म

2.13.1 मातुरङ्गे कुमारमादधाति

मा ते कु॒मा॒रꣳ र॒क्षो॑ व॒धी॒न्मा॑ धे॒नु॒र॒त्या॒सा॒रिणी॑ ॥

प्रि॒या ध॒न॒स्य॑ भू॒या ए॒ध॒मा॒ना स्वे॑ गृ॒हे ॥ 1

मा ते कु॒मा॒रं - र॒क्षः - व॒धी॒त् - मा धे॒नुः - अ॒त्या॒सा॒रिणी॑ ॥

प्रि॒या - ध॒न॒स्य - भू॒याः - ए॒ध॒मा॒ना - स्वे॑ गृ॒हे ॥ (2.13.1 - 1)

2.13.2 स्तनं थापयति

अ॒यं कु॒मा॒रो ज॒रां ध॑यतु दी॒र्घ॒मा॒युः ।

यस्मै॒ त्वꣳ स्त॒न प्र॑प्या॒यायु॑र्-वर्चो॒ यशो॑ ब॒लम् ॥ 2

अ॒यं कु॒मा॒रः - ज॒रां - ध॑यतु - दी॒र्घ - आ॒युः ।

यस्मै॒ त्वं - स्त॒न प्र॑प्याय - आ॒युर् वर्चः॑ - यशः॑ - ब॒लं ॥ (2.13.2 - 2)

2.13.3 पृथिव्यभिमर्शनं

यद्-भू॒मेर् हृ॒दयं॑ दि॒वि च॒न्द्र॒म॒सि श्रि॒तम् ।

तदु॒र्वि प॒श्यं माऽहं॑ पौ॒त्र॒म॒घꣳ रु॒दम् ॥ 3

यत्ते॑ सु॒सी॒मे हृ॒दयं॑ वै॒दाहं॑ तत् प्र॒जाप॑तौ ।

वे॒दाम॑ तस्य॑ ते व॒यं माऽहं॑ पौ॒त्र॒म॒घꣳ रु॒दम् ॥ 4

यद् भूमेः॑ – हृदयं॑ – दिवि॑ – चन्द्रमसि॑ – श्रितं॑ ।

तदुर्वि॑ – पश्यं॑ – माऽहं॑ – पौत्रं॑ – अघं॑ – रुदं॑ ॥ (2.13.3 – 3)

यत्ते॑ – सुसीमे॑ – हृदयं॑ वेदाहं॑ – तत् प्रजापतौ॑ ।

वेदाम॑ – तस्य॑ ते – वयं॑ – माऽहं॑ – पौत्रं॑ – अघं॑ – रुदं॑ ॥ (2.13.3 – 4)

2.13.4 कुमाराभिमर्शनं

नामयति॑ न रुदति॑ यत्र॑ वयं॑ वदामसि॑ यत्र॑ चाभिमृशामसि॑ ॥ 5

नामयति॑ – न रुदति॑ – यत्र॑ वयं॑ – वदामसि॑ – यत्र॑ च –

अभिमृशामसि॑ ॥ (2.13.4 – 5)

2.13.5 शिरस्त उदकुम्भनिधानं

आपः॑ सुप्तेषु॑ जाग्रत॑ रक्षा॑सि निरितो॑ नुदध्वम् () ॥ 6

आपः॑ – सुप्तेषु॑ – जाग्रत॑ – रक्षा॑सि – निरितः॑ – नुदध्वं॑ ॥ (2.13.5 – 6)

2.13.6 फलीकरणमिश्रसर्षपहोमः

अयं॑ कलिं॑ पतयन्त॑ श्वानमिवोद्वृद्धम्॑ ।

अजां॑ वाशितामिव॑ मरुतः॑ पर्यादध्वं॑ स्वाहा॑ ॥ 7

शण्डेरथः॑ शण्डिकेर॑ उलूखलः॑ । च्यवनो॑ नश्यतादितः॑ स्वाहा॑ ॥ 8

अयः॑ शण्डोमर्क॑ उपवीर॑ उलूखलः॑ । च्यवनो॑ नश्यतादितः॑ स्वाहा॑ ॥ 9

के॒शिनीः॑ श्व॒लोमिनीः॑ ख॒जापो॑ऽजोपकाशिनीः ।

अपे॑त नश्यतादितः॑ स्वाहा ॥ 10

मिश्र॑वाससः कौ॒बेरका॑ रक्षोराजेन॑ प्रेषिताः ।

ग्राम॑ꣳ सजानयो गच्छन्तीच्छन्तो-ऽपरि॒दाकृ॑तान्थ् स्वाहा () ॥ 11

ए॒तान्-घ्न॑तै॒तान्-गृ॑ही॒तेत्य॑यं ब्रह्मणस्पु॒त्रः ।

ता॒नग्निः॑ पर्य॑सरत्-ता॒निन्द्र॑स्तान्-बृ॒हस्प॑तिः ।

ता॒नहं॑ वैद ब्राह्मणः॑ प्रमृ॒शतः॑ कूट॒दन्तान्॑ वि॒केशान्॑

ल॑बनस्तनान्थ् स्वाहा ॥ 12

अ॒यं - क॒लिं - प॒तय॑न्तं - श्वान॑मिव - उ॒द्ध्वं ।

अ॒जां - वा॑शि॒तामि॑व - म॒रुतः॑ - पर्या॑द्ध्वं - स्वाहा ॥ (2.13.6 - 7)

शण्डे॑रथः - शण्डि॑केरः - उ॒लूख॑लः ।

च्य॑वनः - नश्यतात् - इ॒तः स्वाहा ॥ (2.13.6 - 8)

अ॒यः शण्डो॑मर्कः - उ॒पवी॑रः - उ॒लूख॑लः ।

च्य॑वनः - नश्यतात् - इ॒तः स्वाहा ॥ (2.13.6 - 9)

के॒शिनीः॑ - श्व॒लो॒मिनीः॑ - ख॒जापः॑ - अ॒जोप॑काशिनीः ।

अ॒पेत॑ - न॒श्यता॑त् - इ॒तः स्वा॑हा ॥ (2.13.6 - 10)

मि॒श्रवा॑ससः - कौ॒बेर॑काः - र॒क्षो॒राजे॑न - प्रे॒षिताः॑ ।

ग्रा॒मं॑ - स॒जा॒नयः॑ - ग॒च्छ॒न्ति॑ - इ॒च्छ॒न्तः॑ - अ॒परि॑ता - कृ॒तान् -
स्वा॑हा ॥ (2.13.6 - 11)

ए॒तान् घ॑नत - ए॒तान् - गृ॒ह्णी॒तेति॑ - अ॒यं - ब्र॒ह्म॒णस्पु॑त्रः । ता॒नग्निः॑ -
पर्य॑सरत् - ता॒निन्द्रः॑ - ता॒न् - बृ॒हस्प॑तिः ।

ता॒नहं॑ वे॒द - ब्रा॒ह्म॒णः - प्र॒मृ॒शतः॑ - कू॒टद॑न्तान् - वि॒के॒शान् -
लं॒बन॑स्त॒नान् स्वा॑हा ॥ (2.13.6 - 12)

(नि॒रितो॑ नु॒द्ध्व॑ - स्वा॒हा त्री॑णि च) (K13) (23)

=====

2.14 जातकर्म

2.14.1 फलीकरणमिश्रसर्षपहोमः

न॒क्तञ्चा॒रिण॑ उ॒रस्पे॑शा-ञ्छू॒लह॑स्तान् क॒पाल॒पान् ।

पूर्व॑ एषां पि॒तेत्यु॒च्चैश्श्रा॑व्यकर्ण॒कः ।

मा॒ता ज॒घन्या॑ सर्प॒ति ग्रा॑मे वि॒धुर॑मिच्छन्ती॒ स्वाहा॑ ॥ 1

नि॒शीथ॑चा॒रिणी॑ स्व॒सा स॒न्धिना॑ प्रेक्ष॒ते कु॑लम् ।

या स्व॒पन्तं॑ बो॒धय॑ति य॒स्यै वि॒जाता॑यां म॒नः ।

तासां॑ त्वं कृ॒ष्णव॑र्त्मने क्लो॒मान् हृ॑दयं य॒कृत् ।

अ॒ग्ने अक्षी॑णि निर्द॒ह स्वाहा॑ ॥ 2

न॒क्तञ्चा॒रिणः॑ - उ॒रस्पे॑शान् - शू॒लह॑स्तान् - क॒पाल॒पान् ।

पूर्व॑ एषां - पि॒तेति॑ - उ॒च्चैश्श्रा॑वी - अ॒कर्ण॒कः ।

मा॒ता - ज॒घन्या॑ - सर्प॒ति - ग्रा॑मे - वि॒धुरं - इ॒च्छन्ती॑ -
स्वाहा॑ ॥ (2.14.1 - 1)

नि॒शीथ॑चा॒रिणी॑ - स्व॒सा - स॒न्धिना॑ - प्रेक्ष॒ते - कु॑लं ।

या स्व॒पन्तं॑ - बो॒धय॑ति - य॒स्यै - वि॒जाता॑यां - म॒नः ।

तासां॑ त्वं - कृ॒ष्णव॑र्त्मने - क्लो॒मानं॑ - हृ॑दयं - य॒कृत् ।

अ॒ग्ने - अक्षी॑णि - निर्द॒ह स्वाहा॑ ॥ (2.14.1 - 2)

प्रवासादेत्य कार्यं

2.14.2 पु॒त्रस्या॑भि॒मन्त्र॑णं

अ॒ङ्गाद॑ङ्गा॒त् सं॒भ॒व॒सि॒ हृ॒द॒या॒द॒धि॒ जा॒य॒से ।

वे॒दो वै पु॒त्र॒ना॒मा॒ऽसि॒ स॒जी॒व श॒र॒द॒श्श॒तम् ॥ 3

अ॒ङ्गाद॑ङ्गा॒त् – सं॒भ॒व॒सि – हृ॒द॒या॒त् – अ॒धि जा॒य॒से ।

वे॒दो वै – पु॒त्र॒ना॒मा॒ऽसि – स॒जी॒व – श॒र॒दः – श॒तं ॥ (2.14.2 – 3)

2.14.3 मूर्ध॑न्यव॒ध्राणं॑

अ॒श्मा भ॒वे॒त्येषा॑ () ॥ 4 { }

Expansion for – अ॒श्मा भ॒वे॒त्येषा॑

अ॒श्मा भ॒व पर॒शुर् भ॒व हि॒र॒ण्य॒म॒स्तृ॒तं भ॒व ।

प॒शूनां॑ त्वा हि॒ङ्का॒रेणा॑भि॒जि॒घ्रा॒म्यसौ॑ ॥ 1 Ref EAK 2.12.1

अ॒श्मा भ॒व – पर॒शुर् भ॒व – हि॒र॒ण्यं – अ॒स्तृ॒तं भ॒व ।

प॒शूना॑न्त्वा – हि॒ङ्का॒रेण॑ – अ॒भि॒जि॒घ्रा॒म्यसौ॑ । (2.14.3 – 4)

2.14.4 दक्षि॑णे कर्णे जपः

अ॒ग्निरा॑युष्मा॒निति॑ पञ्च । 5 to 9 { }

Expansion for – अ॒ग्निरा॒युष्मानि॒ति पञ्च॑.

अ॒ग्निरा॒युष्मान्त्स॑ व॒नस्प॑ति॒भिरा॒युष्मान् ते॒न॒त्वा ऽऽयु॑षाऽऽयुष्मन्तं॑ करोमि ॥ 5

सोम॑ आ॒युष्मान्त्स॑ ओष॑धी॒भिरा॒युष्मान् ते॒न॒त्वाऽऽयु॑षाऽऽयुष्मन्तं॑
करोमि ॥ 6

य॒ज्ञ आ॒युष्मान्त्स॑ दक्षि॑णा॒भिरा॒युष्मान् ते॒न॒त्वा ऽऽयु॑षाऽऽयुष्मन्तं॑
करोमि ॥ 7

ब्र॒ह्मा॒युष्मत् तद् ब्रा॒ह्मणै॑रा॒युष्मत् ते॒न॒त्वा ऽऽयु॑षाऽऽयुष्मन्तं॑ करोमि ॥ 8

दे॒वा आ॒युष्मन्त॑स्ते॒ ऽमृ॑ते॒नायु॑ष्मन्त॑स्ते॒न॒त्वा ऽऽयु॑षाऽऽयुष्मन्तं॑
करोमि ॥ 9 (Ref - TS 2.3.10.3)

अ॒ग्निः – आ॒युष्मान् – सः – व॒नस्प॑ति॒भिः – आ॒युष्मान् – ते॒न॒ त्वा –
आ॒युषा – आ॒युष्मन्तं – करो॑मि ।

सोमः॑ – आ॒युष्मान् – स ओष॑धी॒भिः – आ॒युष्मान् – ते॒न॒ त्वा –
आ॒युषा – आ॒युष्मन्तं – करो॑मि ।

य॒ज्ञ – आ॒युष्मान् – स दक्षि॑णा॒भिः – आ॒युष्मान् – ते॒न॒ त्वा – आ॒युषा –
आ॒युष्मन्तं – करो॑मि ।

ब्र॒ह्म - आयु॑ष्मत् - तत् - ब्रा॒ह्म॒णैः - आयु॑ष्मत् - तेन॑ त्वा -
आयु॑षा - आयु॑ष्मन्तं - क॒रो॒मि॒ ।

दे॒वाः - आयु॑ष्मन्तः - ते - अ॒मृ॒तेन॑ - आयु॑ष्मन्तः - तेन॑ त्वा -
आयु॑षा - आयु॑ष्मन्तं - क॒रो॒मि॒ । (2.14.4 - 5 तो 9)

2.14.5 कु॒मार्या॑ अभि॒मन्त्र॑णम्

सर्व॑स्मादा॒त्मनः॑ संभू॑ताऽसि सा जी॒व श॒रद॑श्शतम् ॥ 10

सर्व॑स्मात् - आ॒त्मनः॑ - संभू॑ताऽसि - सा जी॒व - श॒रद॑श्शतं ॥
(2.14.5 - 10)

=====

2.14.6 अन्नप्राशन मन्त्राः

भूर॑पां त्वौष॑धीनां॒ र॒सं प्रा॑शयामि शि॒वास्त॒ आप॒ ओष॑धयः सन्त्वनमी॒वास्त॒
आप॒ ओष॑धयः सन्त्वसौ ॥ 11

भुवो॑ऽपां॒ 12, सुव॑रपां॒ 13,

भूर्भुव॑स्सुव॑रपां त्वौष॑धीनां॒ र॒सं प्रा॑शयामि शि॒वास्त॒ आप॒ ओष॑धयः
सन्त्वनमी॒वास्त॒ आप॒ ओष॑धयः सन्त्वसौ ॥ 14

भूः - अपान्त्वा॑ - ओष॑धीनां - र॒सं - प्रा॑शयामि - शि॒वास्ते॑ - आपः -
ओष॑धयः - सन्तु॑ - अन॑मीवास्ते॑ - आपः - ओष॑धयः - सन्तु॑ -
असौ॑ । (2.14.6 - 11)

भुवः - अपान्त्वा॑ - ओष॑धीनां - र॒सं - प्रा॑शयामि - शि॒वास्ते॑ -
आपः - ओष॑धयः - सन्तु॑ - अन॑मीवास्ते॑ - आपः - ओष॑धयः -
सन्तु॑ - असौ॑ । (2.14.6 - 12)

सुवः - अपान्त्वा॑ - ओष॑धीनां - र॒सं - प्रा॑शयामि - शि॒वास्ते॑ -
आपः - ओष॑धयः - सन्तु॑ - अन॑मीवास्ते॑ - आपः - ओष॑धयः -
सन्तु॑ - असौ॑ । (2.14.6 - 13)

भूर्भुवस्सुवः - अपान्त्वा - ओषधीनां - रसं - प्राशयामि -
शिवास्ते - आपः - ओषधयः - सन्तु - अनमीवास्ते - आपः -
ओषधयः - सन्तु - असौ । (2.14.6 - 14)

=====

2.14.7 चौळ मन्त्राः

उ॒ष्णेन॑ वा॒यवु॒दके॑नेत्येषः ॥ 15 { }

Expansion for - उ॒ष्णेन॑ वा॒यवु॒दके॑नेत्येषः

उ॒ष्णेन॑ वा॒यो - उ॒दके॑नेहि॑ - अ॒दि॒तिः - के॒शान् - व॒प॒तु ॥

(2.14.7- 15)

आ॒प उ॒न्दन्तु॑ - जी॒वसे॑ - दी॒र्घायु॑त्वाय॑ - वर्च॑से ।

ज्योक्च॑ - सूर्य॑ - दृ॒शे ॥ (2.14.7- 16)

ये॒नाव॑पत् - स॒वि॒ता - क्षु॒रेण॑ - सोम॑स्य - रा॒ज्ञः - वरु॑णस्य - वि॒द्वान् ।

तेन॑ ब्रह्मा॒णः - व॒प॒तेदं॑ - अ॒स्यायु॑ष्मान् - ज॒रद॑ष्टिः - यथा॑ऽसत् -

अ॒यं - अ॒सौ ॥ (2.14.7- 17)

येन॑ पू॒षा - बृ॒हस्प॑तेः - अ॒ग्नेः - इन्द्र॑स्य च - आ॒युषे॑ - अ॒व॒पत् ।

तेन॑ - अ॒स्यायु॑षे - व॒प - सौ॒श्लो॑क्याय॑ - स्व॒स्तये॑ ॥ (2.14.7- 18)

येन॑ भू॒यः - च॒रा॒ति - अ॒यं - ज्योक्च॑ - प॒श्या॑ति - सूर्य॑ ।

तेन॑ - अ॒स्यायु॑षे - व॒प - सौ॒श्लो॑क्याय॑ - स्व॒स्तये॑ ॥ (2.14.7- 19)

येन॑ पू॒षा - बृ॒ह॒स्प॒तेः॑ - अ॒ग्नेः॑ - इन्द्र॑स्य च - आयु॑षे - अव॑पत् ।
 तेन॑ ते - व॒पामि॑ - अ॒सौ - आयु॑षा - वर्च॑सा - यथा॒ ज्योक् -
 सु॒म॒नाः॑ - अ॒साः॑ । (2.14.7- 20)

यत् क्षु॒रेण॑ - म॒र्चय॑ता - सु॒पे॒श॒सा॑ - व॒ज्रा - व॑प॒सि - के॒शान्॑ ।
 शु॒न्धि शि॑रः - माऽस्यायुः॑ - प्रमो॑षीः । (2.14.7- 21)

उ॒प्त्वाय॑ - के॒शान् - वरु॑णस्य - रा॒ज्ञः - बृ॒ह॒स्प॒तिः॑ - स॒वि॒ता -
 सोमः॑ - अ॒ग्निः ।
 तेभ्यः॑ - नि॒धानं॑ - ब॒हु॒धा - अ॒न्ववि॑न्दन् - अ॒न्तरा॑ द्यावापृ॒थि॒वी -
 अ॒प॒स्सुवः॑ ॥ (2.14.7- 22)

(ए॒षा च॒त्वारि॑ च) (K14) (14)

जात॑र्कर्म मन्त्राः समाप्तः

=====

2.15 गृहनिर्माण प्रवेशौ

2.15.1 गृहनिर्माणप्रवेशौ

यद्-भूमैः कूरं तदितो हरामि पराचीं निर्ऋतिं निर्वाहयामि ।

इदं श्रेयोऽवसानमागन्म देवा गोमदश्चावदिदमस्तु प्र भूम ॥ 1

स्योना पृथिवि भवानृक्षरा निवेशनी ।

यच्छा नः शर्म सप्रथाः ॥ 2

इहैव तिष्ठ निमिता तिल्वला स्यादिरावती ।

मद्ध्ये तालप्यस्य तिष्ठान्मा त्वा प्रापन्नघायवः ॥ 3

आ त्वा कुमारस्तरुण आ वथ्सो जगता सह ।

आ त्वा परिस्रुतः कुंभा आ दध्नः कलशीरयन् ॥ 4

ऋतेन स्थूणावधिरोह वंशोग्रो विराजन्नपसेध शत्रून् ॥ 5

ब्रह्म च ते क्षत्रं च पूर्वे स्थूणे अभिरक्षतु () ॥ 6

यज्ञश्च दक्षिणाश्च दक्षिणे ॥ 7

इषश्चोर्जश्चापरे 8 , मित्रश्च वरुणश्चोत्तरे 9,

धर्मस्ते स्थूणा राजः 10, श्रीस्ते स्तूपः ॥ 11

उ॒दि॒ध्र॒यमा॑ण उ॒द्ध॒र पा॒प्म॒नो मा॒ यद॑वि॒द्वान् यच्च॑ वि॒द्वान्॑श्च॒कार ।
 अ॒हा यदे॑नः कृ॒तम॑स्ति पा॒पꣳ रात्र्या॑ यदे॑नः कृ॒तम॑स्ति पा॒पꣳ
 सर्व॑स्मान् मो॒द्धृ॒तो मुञ्च॑ तस्मात् ॥ 12

इ॒न्द्रस्य॑ गृ॒हा वसु॑मन्तो वरू॒थिन॑स्तानहꣳ सु॒मन॑सः प्रपद्ये ॥ 13

अ॒मृता॑हु॒तिम॑मृतायां जुहो॒म्यग्निं॑ पृ॒थिव्या॑ममृ॒तस्य॑ जि॒त्यै
 तया॑ऽनन्तं का॒मम॑हं जया॒नि प्र॒जाप॑तिर्यं प्रथ॒मो जि॒गाया॑ग्नि-
 म॒ग्नौ स्वा॑हा ॥ 14

यत् - भू॒मैः - क्रू॒रं - तदि॒तः - ह॒रामि॑ - परा॒चीं - निर्ऋ॑तिं -
 निर्वा॑हयामि ।

इ॒दं - श्रेयः॑ - अ॒वसानं॑ - आ॒गन्म॑ - दे॒वाः - गो॒मत् - अश्वा॑वत् -
 इ॒दम॑स्तु - प्र भू॒म ॥ (2.15.1 - 1)

स्यो॒ना - पृ॒थिवि॑ - भवा॑नृक्षरा - नि॒वेश॑नी ।
 यच्छा॑ नः - श॒र्म - सप्र॑थाः ॥ (2.15.1 - 2)

इ॒हैव॑ - तिष्ठ॑ - नि॒मिता॑ - ति॒ल्वला॑ - स्यात् - इ॒राव॑ती ।
 म॒दर्थे॑ - ता॒ल्प्यस्य॑ - ति॒ष्ठात् - मा त्वा॑ - प्रा॒पन् - अ॒घाय॑वः ॥ (2.15.1 - 3)

आ त्वा॑ - कु॒मा॒रः॑ - तरु॑णः - आ व॒त् सः॑ - जग॑ता - स॒ह ।

आ त्वा॑ - परि॒स्रु॒तः॑ - कु॒भा - आ द॒ध्नः॑ - कल॑शीरयन् ॥ 4

(2.15.1 - 4)

ऋ॒तेन॑ - स्थू॒णौ॑ - अ॒धि॒रो॒ह - व॒श - उ॒ग्रः॑ - वि॒राज॑न् - अ॒प॒से॒ध -
श॒त्रून् ॥ (2.15.1 - 5)

ब्र॒ह्म च॑ ते - क्ष॒त्रं च॑ - पूर्वे॑ - स्थू॒णौ॑ - अ॒भिर॑क्षतु ॥ (2.15.1 - 6)

य॒ज्ञश्च॑ - दक्षि॑णाश्च - दक्षि॑णे ॥ (2.15.1 - 7)

इ॒षश्चो॑र्जश्च - अ॒परे॑ - 8,

मि॒त्रश्च॑ - वरु॑णश्च - उत्त॑रे - 9

ध॒र्मस्ते॑ - स्थू॒णा राजः॑ - 10,

श्री॒स्ते॑ - स्तू॒पः॑ ॥ 11 (2.15.1 - 8 to 11)

उ॒द्भि॒यमा॑णः - उ॒द्धर॑ - पा॒प्मनो॑ मा - यदवि॑द्वान् - यच्च॑ वि॒द्वान् -

च॒कार॑ । अ॒हो॑ - यदे॑नः - कृ॒तम॑स्ति - पा॒पं - रा॒त्र्या॑ - यदे॑नः -

कृ॒तम॑स्ति - पा॒पं - सर्व॑स्मान् - मो॒द्धतः॑ - मु॒ञ्च -

तस्मा॑त् ॥ (2.15.1 - 12)

इन्द्रस्य - गृहाः - वसुमन्तः - वरूथिनः - तानहं - सुमनसः -
प्रपद्ये ॥ (2.15.1 - 13)

अमृताहुतिं - अमृतायां - जुहोमि - अग्निं - पृथिव्यां - अमृतस्य -
जित्यै - तयाऽनन्तं - कामं - अहं जयानि - प्रजापतिः - यं प्रथमः -
जिगाय - अग्निमग्नौ - स्वाहा ॥ (2.15.1 - 14)

अन्नपत इत्येषा ॥ 15 { }

Expansion for – अन्नपत इत्येषा

अन्नपतेऽन्नस्य नो देह्यनमीवस्य शुष्मिणः ।

प्र प्रदातारं तारिष ऊर्जं नो धेहि द्विपदे चतुष्पदे ॥ 15 (Ref - TS 4.2.3.1)

अन्नपते । अन्नस्य । नः । देहि । अनमीवस्य । शुष्मिणः ॥

प्र । प्रदातारं । तारिषः । ऊर्जं । नः । धेहि । द्विपदे । चतुष्पदे ॥

(2.15.1 - 15)

अरिष्टा अस्माकं वीराः सन्तु मा परासेचि मे धनम् ॥ 16

भूमिर्-भूमिमगान्माता मातरमप्यगात् ।

भूयास्म पुत्रैः पशुभिर्यो नो द्वेष्टि स भिद्यताम् () ॥ 17

अरि॑ष्टाः - अ॒स्माकं॑ - वी॒राः - स॒न्तु - मा॑ प॒रा॒सेचि॑ -
मे॒ धनं॑ ॥ (2.15.1 - 16)

भूमिः॑ - भूमि॑मगात् - मा॒ता - मा॒तरं॑ - अ॒प्यगा॑त् ।
भूया॑स्म - पु॒त्रैः - प॒शुभिः॑ - यो नो॒ द्वेष्टि॑ - स भि॑द्यतां ॥ (2.15.1 - 17)

वास्तो॑ष्पत इति॒ द्वे । 18 to 19 { }

Expansion for - वास्तो॑ष्पत इति॒ द्वे

वास्तो॑ष्पते॒ प्रति॑ जानी॒ह्यस्मान्त् स्वा॑वेशो॒ अन॑मीवो॒ भवानः॑ ।
यत् त्वे॑महे॒ प्रति॑ तन्नो॒ जुष॑स्व शन्न ऐ॒धि द्वि॒पदे॑ शञ्चतु॑ष्पदे ॥ 18
वास्तो॑ष्पते श॒ग्मया॑ स॒ञ्सदा॑ ते सक्षी॑महि रण्वया॑ गातु॑मत्या॑ ।
आवः॑ क्षेम॑ उत॒ योगे॑ वर॒न्नो यू॒यं पात॑ स्व॒स्तिभिः॑ सदानः॑ ॥ 19

Ref - TS 3.4.10.1

वास्तोः॑ । प॒ते । प्र॒ति । जा॒नी॒हि । अ॒स्मान् । स्वा॑वेशः । अ॒न॒मी॒वः । भ॒व ।
नः॑ ॥
यत् । त्वा । ई॒महे॑ । प्र॒ति । तत् । नः॑ । जुष॑स्व । शं । नः॑ । ए॒धि ।
द्वि॒पदे॑ । शं । चतु॑ष्पदे ॥ (2.15.1 - 18)

वा॒स्तोः॑ । प॒ते । श॒ग्मया॑ । स॒ꣳसदा॑ । ते । स॒क्षी॒महि॑ । र॒ण्वया॑ । गा॒तुम॑त्या ॥
 आ॒वः । क्षे॒मे॑ । उ॒त । यो॒गे॑ । व॒रं । नः॑ । यू॒यं । पा॒त । स्व॒स्तिभिः॑ । सदा॑ ।
 नः॑ ॥ (2.15.1 – 19)

वा॒स्तो॑ष्पते प्र॒तर॑णो न ए॒धि गो॑भिर॒श्वेभि॑रि॒न्दो ।
 अ॒जरा॑सस्ते स॒ख्ये स्या॑म पि॒तेव॑ पु॒त्रान् प्रति॑ नो जुष॒स्व ॥ 20

अ॒मी॒वहा॑ वा॒स्तो॑ष्पते वि॒श्वा रू॒पाण्या॑वि॒शन् ।
 स॒खा सु॒शेव॑ ए॒धि नः॑ ॥ 21

शि॒वꣳ शि॒वम् ॥ 22

वा॒स्तो॑ष्पते – प्र॒तर॑णो नः – ए॒धि – गो॑भिः – अ॒श्वेभिः॑ – इ॒न्दो?? ।
 अ॒जरा॑सस्ते – स॒ख्ये स्या॑म – पि॒तेव॑ – पु॒त्रान् – प्रति॑ नः – जुष॒स्व ॥
 (2.15.1 – 20)

अ॒मी॒वहा॑ – वा॒स्तो॑ष्पते – वि॒श्वा – रू॒पाणि॑ – आ॒वि॒शन् ।
 स॒खा – सु॒शेवः॑ – ए॒धि नः॑ ॥ (2.15.1 – 21)

(अ॒भि र॑क्षतु – भि॒द्यताꣳ षट्च॑) (K15) (26)

=====

2.16 स्वग्रगृहीतस्याभिमन्त्रणम्

Padam Not Available for 2.16.1, 2.16.2

2.16.1 स्वग्रगृहीतस्याभिमन्त्रणम्

कू॒र्कुरः॑ सु॒कू॒र्कुरः॑ कू॒र्कुरो॑ वा॒ल॒ब॒न्ध॒नः॑ ।

उ॒परि॑ष्टाद्-य॒देजा॑य तृ॒तीय॑स्या इ॒तो दि॒वः॑ ॥ 1

औ॒ल॒ब इ॒त्तमु॑पा॒ह्यथा॑र्जी॒ञ्छ्या॑मः श॒ब॒लः॑ ।

अ॒धो॒राम॑ उ॒लु॒ब॒लः॑ सा॒रमे॑यो ह॒ धा॒वति॑ स॒मु॒द्र-म॑व॒चाक॑शत् ॥ 2

बि॒भ्रन्नि॑ष्कं च रु॒क्मं च॑ शु॒नाम॑ग्रं सु॒बी॒रिणः॑ ।

सु॒बी॒रिण॑ सृ॒ज सृ॒ज शु॒नक॑ सृ॒जैक॑व्रा॒त्य सृ॒ज॒च्छत् ॥ 3

तथ्स॒त्यं य॑त्वेन्द्रो॑ऽब्रवी॒द्गाः॑ स्पा॒शय॑स्वेति तास्त्व॑ स्पा॒शयि॑त्वा
ऽऽग॑च्छ॒स्तं त्वा॑ ऽब्रवी॒दवि॑द॒ हा(३) इ॒त्यवि॑दं॒ हीति॑ वरं॑ वृ॒णीष्वेति॑

कु॒मा॒रमे॒वाहं॑ वरं॑ वृ॒ण इ॒त्यब्र॑वीर् वि॒गृह्य॑ बा॒हू प्ल॒वसे॑ द्या॒मव॑ चा॒कश॑त् ॥ 4

बि॒भ्रन्नि॑ष्कं च रु॒क्मं च॑ शु॒नाम॑ग्रं सु॒बी॒रिणः॑ ।

सु॒बी॒रिण॑ सृ॒ज सृ॒ज शु॒नक॑ सृ॒जैक॑व्रा॒त्य सृ॒ज॒च्छत् ॥ 5

तत्स॒त्यं य॑त्ते॒ सर॒मा मा॒ता लो॒हितः पि॒ता () ।

अमी॑ ए॒के सर॒स्यका॑ अव॒धाव॑त तृ॒तीय॑स्या इ॒तो दि॒वः ॥ 6

ते॒कश्च॑ स॒सर॒म तण्ड॑श्च॒ तूल॑श्च॒ वितूल॑श्चार्जु॒नश्च॑ लो॒हितश्च॑ ।

दु॒ला ह॒ नाम॑ वो मा॒ता म॒न्थाक॑को ह॒ वः पि॒ता ।

स॒न्तक्षा॑ ह॒न्ति च॒क्री वो॒ न सी॑सरीदत ॥ 7

छद॑पेहि॒ सी॒सर॒म सा॒रमे॑य नम॒स्ते अ॒स्तु सी॒सर ।

सम॑श्चा वृष॑णः प॒दो न सी॑सरीदत ॥ 8

छद॑पेहि॒ सी॒सर॒म सा॒रमे॑य नम॒स्ते अ॒स्तु सी॒सर ।

श्वा॒नमि॑च्छ॒वा ऽद॒न्न पु॒रुष॑ञ्छत् ॥ 9

2.16.2 शङ्खग्रहगृहीतस्याभि-मन्त्रणम्

ए॒ते ते॒ प्रति॑दृश्येते॒ समा॑नव॒सने॑ उ॒भे ।

ते अ॒ह॒ः सा॒रये॑ण॒ मुस॑ले॒ना-व॑हन्म्यु॒लूख॑ले () ॥ 10

ह॒तश्श॑ङ्खो॒ ह॒तश्श॑ङ्खपि॒ता ह॒तश्श॑ङ्खकु॒तुर्व॑कः ।

अ॒प्येषा॑ स्थ॒पति॑र् ह॒तः ॥ 11

ऋषि॑र्बोधः॑ प्र॒बोधः॑ स्व॒प्नो॑ मा॒तरि॑श्वा॒ ।

ते ते॑ प्रा॒णान्त् स्पर्षि॑ष्यन्ति॒ मा भै॑षी॒र्न म॑रिष्य॒सि ॥ 12

=====

(सर्पबलिः मन्त्राः प्रारंभः)

2.16.3 सर्पबलिः

ज॒ग्धो म॑श॒को ज॒ग्धा वि॒तृष्टि॑र्ज॒ग्धो व्य॑द्ध्वरः स्वाहा ॥ 13

ज॒ग्धो व्य॑द्ध्वरो ज॒ग्धो म॑श॒को ज॒ग्धा वि॒तृष्टिः॑ स्वाहा ॥ 14

ज॒ग्धा वि॒तृष्टि॑र्ज॒ग्धो व्य॑द्ध्वरो ज॒ग्धो म॑श॒कः स्वाहा॑ ॥ 15

ज॒ग्धो म॑श॒कः – ज॒ग्धा वि॒तृष्टिः॑ – ज॒ग्धो व्य॑द्ध्वरः – स्वाहा॑ – ॥ 13 ,

ज॒ग्धो व्य॑द्ध्वरः – ज॒ग्धो म॑श॒कः – ज॒ग्धा वि॒तृष्टिः॑ – स्वाहा॑ – ॥ 14

ज॒ग्धा वि॒तृष्टिः॑ – ज॒ग्धो व्य॑द्ध्वरः – ज॒ग्धो म॑श॒कः – स्वाहा॑ – ॥ 15

(पि॒ता-स्व॑ह॒न्म्यु॒लूख॑ले –प॒ञ्च च॑) (K16) (25)

=====

2.17 सर्पबलिः

2.17.1 सर्पबलिः

इन्द्र॑ जहि॑ द॒न्द॒शू॒कं॑ प॒क्षि॒णं॑ य॒स्स॒री॒सृ॒पः॑ ।

द॒क्ष्य॒न्तं॑ च॒ द॒श॒न्तं॑ च॒ सर्वा॑ऽस्तानिन्द्र॑ ज॒भय॑ स्वाहा॑ ॥ 1

अ॒प्सु जा॑त॒ सरे॑वृद्ध॒ दे॒वा॒ना॒म॒पि॑ ह॒स्त्य॑ ।

त्वम॑ग्न इन्द्र॑ प्रे॒षितः॑ स॒ नो॒ मा हि॑ऽसीः॒ स्वाहा॑ ॥ 2

त्रा॑णम॒सि परि॑त्राणम॒सि परि॑धिर॒सि ।

अ॒न्नेन॑ म॒नुष्या॑ऽस्त्राय॒से तृ॒णैः प॒शून् ग॒र्तेन॑ स॒र्पान् य॒ज्ञेन॑ दे॒वान्थ्-स्व॒धया॑
पि॒तृन्थ्-स्वाहा॑ ॥ 3

तथ्स॒त्यं य॑त्तेऽमा॒वा॒स्यायां॑ च॒ पौ॒र्ण॒मा॒स्यां च॒ वि॒ष॒ब॒लि॑ऽहर॑न्ति॒ सर्व॑
उ॒दर॑स॒र्पि॒णः ।

त॒त्ते प्रे॑र॒ते त्वयि॑ स॒म्वि॑श॒न्ति त्वयि॑ नः स॒तस्त्वयि॑

स॒द्भ्यो व॒र्षा॒भ्यो नः॑ परि॑देहि ॥ 4

नमो॑ अस्तु स॒र्पेभ्य॑ इति॒ तिस्रः॑ । (5-7) { }

इन्द्र॑ जहि॑ - द॒न्द॒शू॒कं॑ - प॒क्षि॒णं॑ - यः - स॒री॒सृ॒पः॑ ॥
 द॒ङ्क्ष्य॑न्तं - च॒ - द॒श॑न्तं - च॒ - स॒र्वान्॑ - तानिन्द्र॑ - ज॒भय॑ - स्वाहा॑ ॥
 (2.17.1 - 1)

अ॒प्सु जा॑त - स॒रे॒वृ॒द्ध - दे॒वानां॑ - अ॒पि - ह॒स्त्य॑ ।
 त्वं - अ॒ग्ने - इन्द्र॑ - प्रे॒षितः॑ - स॒ नः॑ - मा हि॑सीः - स्वाहा॑ ॥ (2.17.1 - 2)

त्रा॒णम॑सि - प॒रित्रा॑णम॑सि - प॒रिधि॑रसि ।
 अ॒न्नेन॑ - म॒नु॒ष्यान्॑ - त्रा॒य॒से - तृ॒णैः॑ - प॒शून् - ग॒र्तेन॑ -
 स॒र्पान् - य॒ज्ञेन॑ - दे॒वान् - स्व॒धया॑ - पि॒त॒ऋ॒न् - स्वाहा॑ ॥ (2.17.1 - 3)

तत् - स॒त्यं - य॒त्ते - अ॒मा॒वा॒स्यायां॑ - च॒ - पौ॒र्ण॒मा॒स्यां - च॒ -
 वि॒ष॒ब॒लिं - ह॒रन्ति॑ - स॒र्वे - उ॒दर॑स॒र्पिणः॑ ।
 त॒त्ते - प्रे॑रते - त्वयि॑ - सँवि॑शन्ति - त्वयि॑ - नः॑ - स॒तः - त्वयि॑ -
 स॒द्भ्यः - व॒रु॒षा॒भ्यः - नः॑ - प॒रिदे॑हि ॥ (2.17.1 - 4)

Expansion for - नमो॑ अस्तु॑ सर्पे॒भ्यः

नमो॑ अस्तु॑ सर्पे॒भ्यो ये के च॑ पृथि॒वीम॑नु ।
 ये अ॒न्तरि॑क्षे ये दि॒वि ते॒भ्यः सर्पे॒भ्यो नमः॑ ॥ 5
 येऽदो॑ रो॒चने॑ दि॒वो ये वा॒ सूर्य॑स्य र॒श्मिषु॑ ।
 येषा॑म॒प्सु स॒दः कृ॒तं ते॒भ्यः सर्पे॒भ्यो नमः॑ ॥ 6

या इ॒षवो॑ या॒तु॒धा॒ना॒नां॑ यै॒ वा व॒न॒स्प॒ती॒र्नु॑ ।
ये वा॒ऽव॒टे॒षु शेर॑ते ते॒भ्यः॑ स॒र्पे॒भ्यो नमः॑ ॥ 7 (Ref -TS 4.2.8.3)
नमः॑ । अ॒स्तु । स॒र्पे॒भ्यः॑ । ये । के । च । पृ॒थि॒वी॒म् । अनु॑ ॥
ये । अ॒न्त॒रि॒क्षे । ये । दि॒वि । ते॒भ्यः॑ । स॒र्पे॒भ्यः॑ । नमः॑ ॥ 5
ये । अ॒दः । रो॒च॒ने । दि॒वः । ये । वा । सूर्य॑स्य । रश्मि॑षु ॥
येषा॑म् । अ॒प्सु । स॒दः । कृ॒तम् । ते॒भ्यः॑ । स॒र्पे॒भ्यः॑ । नमः॑ ॥ 6
याः । इ॒षवः॑ । या॒तु॒धा॒ना॒नाम् । ये । वा । व॒न॒स्प॒ती॒न् । अनु॑ ॥
ये । वा । अ॒व॒टे॒षु । शेर॑ते । ते॒भ्यः॑ । स॒र्पे॒भ्यः॑ । नमः॑ ॥ 7

Padam not available for the below mantras , from 8 to 13

नमो॑ अ॒स्तु स॒र्पे॒भ्यो॑ ये पा॒र्था॒वा य आ॒न्त॒रि॒क्ष्या॑ ये दि॒व्या॑ ये
दि॒श्याः॑ () ।

ते॒भ्य इ॒मं ब॒लि॒र् हरि॑ष्यामि ते॒भ्य इ॒मं ब॒लि॒महा॑र्षम् ॥ 8

तक्ष॑क॒ वैशा॑लेय धृ॒तरा॑ष्ट्रैराव॒तस्ते॑ जी॒वा॒स्त्वयि॑ न॒स्स॒तस्त्वयि॑ स॒द्भ्यो॑
व॒र्षा॒भ्यो नः॑ परिदेहि ॥ 9

धृ॒तरा॑ष्ट्रैराव॒त तक्ष॑क॒स्ते वैशा॑लेयो जी॒वा॒स्त्वयि॑ न॒स्स॒तस्त्वयि॑ स॒द्भ्यो॑
व॒र्षा॒भ्यो नः॑ परिदेहि ॥ 10

अ॒हि॒ऽसा॒ति॒बल॒स्ते जी॒वा॒स्त्वयि॑ न॒स्सत॒स्त्वयि॑ स॒द्भ्यो व॒र्षा॒भ्यो नः॑
परि॑देहि ॥ 11

अ॒ति॒बला॒हि॒ऽस॒स्ते जी॒वा॒स्त्वयि॑ न॒स्सत॒स्त्वयि॑ स॒द्भ्यो व॒र्षा॒भ्यो नः॑
परि॑देहि ॥ 12

ये द॒न्द॒शू॒काः पा॒रि॒वा॒स्ता॒ऽस्त्व॒मितः॑ प॒रो ग॒व्यू॒तिं नि॒वेश॑य ।
सन्ति॑ वै नः श॒फि॒नः सन्ति॑ द॒ण्डि॒न॒स्ते वो ने॒द्धि॒न॒सान्
न्येद् यू॒यम॒स्मान् हि॒न॒सा॒त ॥ 13

स॒मी॒ची ना॒मा॒सि प्रा॒ची (14-19) { }

दि॒ग्घे॒तयो॑ ना॒म स्थे॒ति द्वा॒दश॑ प॒र्या॒याः ॥ 20-25 { }

Expansion for – समीची नामासि प्राची

स॒मी॒ची ना॒मा॒सि प्रा॒ची दि॒क्त॒स्या॒स्ते ऽग्नि॑रधि॒पति॑ र॒सितो॑ र॒क्षिता॑ यश्चाधि॒पति॑
र्यश्च॑ गो॒प्ता ता॒भ्यां न॒म॒स्तौ नो॑ मृ॒डय॑तां ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो॒ द्वेष्टि॑ तं वाँ
ज॒भे द॒धामि॑ ॥ 14

ओ॒ज॒स्विनी॑ नामा॒सि दक्षि॑णा दि॒क्तस्या॑स्त इन्द्रोऽधि॑पतिः पृ॒दाकू॑
रक्षि॑ता यश्चाधि॑पति र्यश्च गो॒प्ता ताभ्यां॑ नमस्तौ नो मृ॒डय॑तां ते यं
द्विष्मो॑ यश्च नो द्वेष्टि॑ तं वा॑ जंभे॑ दधामि ॥ 15

प्रा॒ची नामा॒सि प्र॒तीची॑ दि॒क्तस्या॑स्ते सोमोऽधि॑पति स्स्व॒जो रक्षि॑ता
यश्चाधि॑पति र्यश्च गो॒प्ता ताभ्यां॑ नमस्तौ नो मृ॒डय॑तां ते यं द्विष्मो॑ यश्च
नो द्वेष्टि॑ तं वा॑ जंभे॑ दधामि ॥ 16

अव॒स्थावा॑ नामा॒स्युदी॑ची दि॒क्तस्या॑स्ते वरु॒णोऽधि॑पति-स्तिरश्च॒राजी॑
रक्षि॑ता यश्चाधि॑पति-र्यश्च गो॒प्ता ताभ्यां॑ नमस्तौ नो मृ॒डय॑तां ते यं
द्विष्मो॑ यश्च नो द्वेष्टि॑ तं वा॑ जंभे॑ दधामि ॥ 17

अधि॑पत्नी नामा॒सि बृ॒हती॑ दि॒क्तस्या॑स्ते बृ॒हस्प॑ति-रधि॑पति शि॒श्वत्रो॑ रक्षि॑ता
यश्चाधि॑पति र्यश्च गो॒प्ता ताभ्यां॑ नमस्तौ नो मृ॒डय॑तां ते यं
द्विष्मो॑ यश्च नो द्वेष्टि॑ तं वा॑ जंभे॑ दधामि ॥ 18

वशि॑नी नामा॒सीयं॑ दि॒क्तस्या॑स्ते यमोऽधि॑पतिः कल्माष॑ ग्रीवो रक्षि॑ता
यश्चाधि॑पति र्यश्च गो॒प्ता ताभ्यां॑ नमस्तौ नो मृ॒डय॑तां ते यं द्विष्मो॑ यश्च
नो द्वेष्टि॑ तं वाँ॑ जंभे॑ दधामि ॥ 19 (Ref - TS 5.5.10.1)

समीची॑ । नाम॑ । असि॑ । प्राची॑ । दिक् । तस्याः॑ । ते ।
 अग्निः॑ । अधिपतिः॑ । असितः॑ । रक्षिता॑ । यः । च॑ । अधिपतिः॑ । यः । च॑ ।
 गोप्ता॑ । ताभ्यां॑ । नमः॑ । तौ । नः॑ । मृडयतां॑ । ते । यं । द्विष्मः॑ । यः । च॑ ।
 नः॑ । द्वेष्टि॑ । तं । वां॑ । जंभे॑ । दधामि॑ । (2.17.1 14)

ओजस्विनी॑ । नाम॑ । असि॑ । दक्षिणा॑ । दिक् । तस्याः॑ । ते । इन्द्रः॑ ।
 अधिपतिः॑ । पृदाकुः॑ । रक्षिता॑ । यः । च॑ । अधिपतिः॑ । यः । च॑ । गोप्ता॑ ।
 ताभ्यां॑ । नमः॑ । तौ । नः॑ । मृडयतां॑ । ते । यं । द्विष्मः॑ । यः । च॑ । नः॑ ।
 द्वेष्टि॑ । तं । वां॑ । जंभे॑ । दधामि॑ । (2.17.1 15)

प्राची॑ । नाम॑ । असि॑ । प्रतीची॑ । दिक् । तस्याः॑ । ते ।
 सोमः॑ । अधिपतिः॑ । स्वजः॑ । रक्षिता॑ । यः । च॑ । अधिपतिः॑ । यः । च॑ ।
 गोप्ता॑ । ताभ्यां॑ । नमः॑ । तौ । नः॑ । मृडयतां॑ । ते । यं । द्विष्मः॑ । यः । च॑ ।
 नः॑ । द्वेष्टि॑ । तं । वां॑ । जंभे॑ । दधामि॑ । (2.17.1 16)

अवस्थावा॑ । नाम॑ । असि॑ । उदीची॑ । दिक् । तस्याः॑ । ते । वरुणः॑ ।
 अधिपतिः॑ । तिरश्चराजिः॑ । रक्षिता॑ । यः । च॑ । अधिपतिः॑ । यः । च॑ ।
 गोप्ता॑ । ताभ्यां॑ । नमः॑ । तौ । नः॑ । मृडयतां॑ । ते । यं । द्विष्मः॑ । यः । च॑ ।
 नः॑ । द्वेष्टि॑ । तं । वां॑ । जंभे॑ । दधामि॑ । (2.17.1 17)

अधि॑प॒त्नी । नाम॑ । अ॒सि॒ । बृ॒ह॒ती । दिक् । तस्याः॑ । ते । बृ॒ह॒स्प॒तिः ।
 अधि॑प॒तिः । श्वि॒त्रः । र॒क्षि॒ता । यः । च । अधि॑प॒तिः । यः । च । गो॒प्ता ।
 ताभ्यां॑ । नमः॑ । तौ । नः । मृ॒ड॒य॒तां । ते । यं । द्वि॒ष्मः । यः । च । नः ।
 द्वेष्टि॑ । तं । वां । जंभे॑ । द॒धामि॑ । (2.17.1 18)

व॒शिनी॑ । नाम॑ । अ॒सि॒ । इ॒यं । दिक् । तस्याः॑ । ते । यमः॑ । अधि॑प॒तिः ।
 क॒ल्माष॑ग्रीवः । र॒क्षि॒ता । यः । च । अधि॑प॒तिः । यः । च । गो॒प्ता । ताभ्यां॑ ।
 नमः॑ । तौ । नः । मृ॒ड॒य॒तां । ते । यं । द्वि॒ष्मः । यः । च । द्वेष्टि॑ । तं । वां ।
 जंभे॑ । द॒धामि॑ । (2.17.1 19)

Expansion for – दिग्धेतयो नाम स्थेति द्वादश पर्यायाः

हे॒तयो॑ नाम॑स्थ॒ तेषां॑ ँवः॑ पु॒रो गृ॒हा अ॒ग्निर्व॑ इ॒षव॑-स्स॒लिलो॑
 वा॒त नामं॑ तेभ्यो॑ वो॒ नम॑स्ते नो॑ मृ॒डय॑त ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो॒ द्वेष्टि॑ तं वो॒
 जंभे॑ द॒धामि॑ ॥ 20

नि॒लि॒न्पा नाम॑स्थ॒ तेषां॑ ँवो॑ दक्षि॒णा गृ॒हाः पि॒तरो॑ व इ॒षव॑-स्स॒गरो॑
 वा॒त नामं॑ तेभ्यो॑ वो॒ नम॑स्ते नो॑ मृ॒डय॑त ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो॒ द्वेष्टि॑ तं वो॒
 जंभे॑ द॒धामि॑ ॥ 21

वज्रि॑णो॒ नाम॑स्थ॒ तेषां॑ ँ॒वः प॒श्चाद्-गृ॒हा स्स्व॑प्नो॒ व इ॑षवो॒ गह्व॑रो
वा॒त नामं॑ तेभ्यो॒ वो नम॑स्ते नो मृ॒डय॑त ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तं वो॑
ज॒म्भे द॑धामि ॥ 22

अव॑स्थावा॒नो नाम॑स्थ॒ तेषां॑ ँ॒व उत्त॑राद् गृ॒हा आपो॑ व इ॑षव
स्समु॒द्रो वा॒त नामं॑ तेभ्यो॒ वो नम॑स्ते नो मृ॒डय॑त ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑
नो द्वेष्टि॒ तं वो॑ ज॒म्भे द॑धामि ॥ 23

अधि॑पतयो॒ नाम॑स्थ॒ तेषां॑ ँ॒व उप॑रि गृ॒हा वर्॒षं व इ॑षवोऽव॑स्वान्.
वा॒त नामं॑ तेभ्यो॒ वो नम॑स्ते नो मृ॒डय॑त ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒
तं वो॑ ज॒म्भे द॑धामि ॥ 24

क्र॒व्या नाम॑स्थ॒ पार्थि॑वा-स्तेषां॑ ँ॒व इ॒ह गृ॒हा अन्नं॑ व इ॑षवो निमि॒षो
वा॒त नामं॑ तेभ्यो॒ वो नम॑स्ते नो मृ॒डय॑त ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तं वो॑
ज॒म्भे द॑धामि ॥ 25 (Ref - TS 5.5.10.3)

हे॒तयः॑ । ना॒म । स्थ॑ । ते॒षां॑ । वः । पु॒रः । गृ॒हाः । अ॒ग्निः । वः । इ॒षवः॑ ।
स॒लि॒लः । वा॒तना॒मं । ते॒भ्यः॑ । वः । नमः॑ । ते । नः । मृ॒डय॑त । ते । यं ।
द्वि॒ष्मः । यः । च । नः । द्वेष्टि॑ । तं । वः । जं॒भे॑ । द॒धामि॑ । (2.17.1 20)
नि॒लि॒पाः । ना॒म । स्थ॑ । ते॒षां॑ । वः । दक्षि॑णा । गृ॒हाः । पि॒तरः॑ । वः ।
इ॒षवः॑ । स॒गरः । वा॒तना॒मं । ते॒भ्यः॑ । वः । नमः॑ । ते । नः । मृ॒डय॑त । ते ।
यं । द्वि॒ष्मः । यः । च । नः । द्वेष्टि॑ । तं । वः । जं॒भे॑ । द॒धामि॑ । (2.17.1 21)

वज्रि॑णः । ना॒म । स्थ॑ । ते॒षां॑ । वः । प॒श्चात् । गृ॒हाः । स्व॒प्नः । वः ।
इ॒षवः॑ । ग॒ह्वरः॑ । वा॒तना॒मं । ते॒भ्यः॑ । वः । नमः॑ । ते । नः । मृ॒डय॑त । ते ।
यं । द्वि॒ष्मः । यः । च । नः । द्वेष्टि॑ । तं । वः । जं॒भे॑ । द॒धामि॑ । (2.17.1 22)

अव॑स्थावा॒नः । ना॒म । स्थ॑ । ते॒षां॑ । वः । उ॒त्तरा॑त् । गृ॒हाः । आ॒पः । वः ।
इ॒षवः॑ । स॒मु॒द्रः । वा॒तना॒मं । ते॒भ्यः॑ । वः । नमः॑ । ते । नः । मृ॒डय॑त । ते ।
यं । द्वि॒ष्मः । यः । च । नः । द्वेष्टि॑ । तं । वः । जं॒भे॑ । द॒धामि॑ ।
(2.17.1 23)

अधि॑पतयः । ना॒म । स्थ॑ । ते॒षां॑ । वः । उ॒परि॑ । गृ॒हाः । व॒र्षं॑ । वः ।
इ॒षवः॑ । अ॒व॒स्वान् । वा॒तना॒मं । ते॒भ्यः॑ । वः । नमः॑ । ते । नः । मृ॒डय॑त ।
ते । यं । द्वि॒ष्मः । यः । च । नः । द्वेष्टि॑ । तं । वः । जं॒भे॑ । द॒धामि॑ ।
(2.17.1 24)

क्र॒व्याः । ना॒म । स्थ । पा॒र्त्थि॒वाः । ते॒षां॑ । वः । इ॒ह । गृ॒हाः । अ॒न्नं॑ । वः ।
 इ॒ष॒वः । नि॒मि॒षः । वा॒तना॒मं । ते॒भ्यः॑ । वः । नमः॑ । ते । नः । मृ॒डय॑त । ते ।
 यं । द्वि॒ष्मः । यः । च । नः । द्वेष्टि॑ । तं । वः । जंभे॑ । द॒धामि॑ ।
 (2.17.1 25)

Padam not available for the below mantras , from 26,27

अ॒प॒श्चे॒त॒ प॒दा॒ ज॒हि॒ पू॒र्वे॒ण॒ चा॒प॒रे॒ण॒ च॒ ।
 स॒प्त॒ च॒ मा॒नु॒षी॒रि॒मा॒स्ति॒स्रश्च॑ रा॒ज॒ब॒न्ध॒वीः॑ () ॥ 26
 न॒ वै श्वे॒त॒स्या॒द्द॒ध्या॒चा॒रे ऽहि॑र् ज॒घा॒न॒ क॒ञ्च॒न॒ ।
 श्वे॒ताय॑ वै॒दर्वा॑य॒ नमो॑ नमः॑ श्वे॒ताय॑ वै॒दर्वा॑य ॥ 27
 (दि॒श्या॑ - रा॒ज॒ब॒न्ध॒वीर् - द्वे॑ च) (K17) (22)

=====

2.18 आग्रयणाद्यः

Padam not available for 2.18.1 to 7

2.18.1 आग्रयणं

परमेष्ठ॑.यसि॑ पर॒मां मा॒ ७ श्रियं॑ गमय १ ,

2.18.2 हेमन्तप्रत्यवरोहणं.

प्रत्य॑वरूढो नो हे॒मन्तः ॥ २

प्रति॑क्षत्रे प्रति॑तिष्ठामि रा॒ष्ट्रे ३ प्रत्य॑श्वेषु प्रति॑तिष्ठामि गोषु ॥ ४

प्रति॑प्रजायां प्रति॑तिष्ठामि भव्ये ॥ ५

इ॒ह धृति॑रिह वि॒धृति ६ रि॒ह रन्ति॑रिह र॒मतिः ॥ ७

स्यो॒ना पृ॑थिवि ८ { }, ब॒डित्था पर्व॑तानामिति द्वे ॥ ९ { }

Expansion for – स्यो॒ना पृ॑थिवि

स्यो॒ना पृ॑थिवि भवा॑ऽनृक्षरा निवेश॑नी ।

यच्छा॑ नः शर्म॑ सप्र॒थाः ॥ ८ (Ref - EAK 2.15.1)

स्यो॒ना – पृ॑थिवि – भवा॑नृक्षरा – निवेश॑नी ।

यच्छा॑ नः – शर्म॑ – सप्र॒थाः ॥ (2.18.1 - 8)

Expansion for – बडित्था पर्वतानामिति द्वे

बडित्था पर्वतानां खिद्रं बिभर्षि पृथिवि ।

प्र या भूमि प्रवत्वति महा जिनोषि महिनि ॥ 9 (Ref -TS 2.2.12.2)

बट् । इत्था । पर्वतानां । खिद्रं । बिभर्षि । पृथिवि ॥

प्र । या । भूमि । प्रवत्वति । महा । जिनोषि । महिनि ॥

=====

2.18.3 ईशान बलिः

Padam not available for 2.18.3. 10 to 46

आ त्वा वहन्तु हरयः सचेतसः श्वेतैरश्वैः सह केतुमद्भिः ।

वाताजिरैर् मम हव्याय शर्वो 10

पस्पृशतु मीढ्वान् मीढुषे स्वाहो 11

पस्पृशतु मीढुषी मीढुष्यै स्वाहा 12

जयन्तोपस्पृश जयन्ताय स्वाहा 13

भवाय देवाय स्वाहा 14

शर्वाय देवाय स्वाहे 15

शानाय देवाय स्वाहा 16

पशुपतये देवाय स्वाहा 17

रुद्राय देवाय स्वाहो 18

ग्राय देवाय स्वाहा 19

भीमाय देवाय स्वाहा 20

महते देवाय स्वाहा 21

भवस्य देवस्य पत्न्यै स्वाहा 22

शर्वस्य देवस्य पत्न्यै स्वाहे 23

शानस्य देवस्य पत्न्यै स्वाहा 24

पशुपतेर् देवस्य पत्न्यै स्वाहा 25

रुद्रस्य देवस्य पत्न्यै स्वाहो 26

ग्रस्य देवस्य पत्न्यै स्वाहा 27

भीमस्य देवस्य पत्न्यै स्वाहा 28

महतो देवस्य पत्न्यै स्वाहा 29

जयन्ताय स्वाहा 30

ऽनये स्विष्टकृते सुहुतहुत आहुतीनां कामानां समर्द्धयित्रे स्वाहा ॥ 31

स्वस्ति नः पूर्णमुखः परिक्रामतु 32

गृहपोपस्पृश गृहपाय स्वाहा 33

गृहप्युपस्पृश गृहप्यै स्वाहा 34

घोषिण उपस्पृशत घोषिभ्यः स्वाहा 35

श्वासिन उपस्पृशत श्वासिभ्यः स्वाहा 36

विचिन्वन्त उपस्पृशत विचिन्वद्भ्यः स्वाहा 37

प्रपुन्वन्त उपस्पृशत प्रपुन्वद्भ्यः स्वाहा 38

समश्नन्त उपस्पृशत समश्नद्भ्यः स्वाहा 39

दे॒वसे॒ना॒ उप॑स्पृ॒शत॑ दे॒वसे॒नाभ्यः॑ स्वाहा 40

या आ॒ख्या॒ता॒ याश्च॑ना॒ख्या॒ता॒ दे॒वसे॒ना॒ उप॑स्पृ॒शत॑ दे॒वसे॒नाभ्यः॑ स्वाहा 41

द्वा॒रापो॑पस्पृ॒श द्वा॒रापा॑य स्वाहा 42

द्वा॒राप्यु॑पस्पृ॒श द्वा॒राप्यै॑ स्वाहा 43

ऽन्वा॒सा॒रिण॑ उप॑स्पृ॒शता॑न्वा॒सा॒रिभ्यः॑ स्वाहा 44

निष॒ङ्गि॒न्नुप॑स्पृ॒श निष॒ङ्गि॒णे॒ स्वाहा 45

नमो॑ निष॒ङ्गि॒ण इ॒षुधि॑मते 46

क्षेत्र॑स्य॒ पति॑ना॒ वय॑मिति॒ द्वे ॥ 47 – 48{ }

Expansion for – क्षेत्र॑स्य॒ पति॑ना॒ वय॑मिति॒ द्वे

क्षेत्र॑स्य॒ पति॑ना॒ वय॑ ह॒तेने॑व जयामसि ।

गा॒मश्च॑ पोषयि॒त्वा स॑ नो॒ मृडा॑तीदृ॒शौ ॥ 47

क्षेत्र॑स्य॒ पते॑ मधु॒मन्त॑मूर्मि॒ धेनु॑रिव॒ पयो॑ अ॒स्मासु॑ धुक्ष्व ।

मधु॑श्रुतं॒ घृ॒तमि॑व॒ सु॒पू॒तमृ॑तस्य॒ नः॑ पतयो॒ मृड॑यन्तु । 48 (Ref - TS 1.1.14.2)

क्षेत्रस्य । पतिना । वयं । हितेन । इव । जयामसि ॥
गां । अश्वं । पोषयिन्तु । आ । सः । नः । मृडाति । ईदृशं ॥ (2.18.3 - 47)

क्षेत्रस्य । पते । मधुमन्तं । ऊर्मिं । धेनुः । इव । पयः । अस्मासु । धुक्ष्व ॥
मधुश्चुतं । घृतं । इव । सुपूतं । ऋतस्य । नः । पतयः ।
मृडयन्तु ॥ (2.18.3 - 48)

(परमेष्ठ्यसि परमामष्टौ) (K18) (8)

=====

2.19 मासिश्राद्धं

2.19.1 मासिश्राद्धं

यन्मे॑ मा॒ता प्र॒लु॒लो॒भ॒ च॒र॒त्य॒न॒नु॒व्र॒ता ।

तन्मे॑ रे॒तः पि॒ता वृ॒ङ्क्ता॒मा (वृ॒ङ्क्तां॒मा) ऽऽभु॒र॒न्यो ऽव॒प॒द्य॒ता-म॒मु॒ष्मै स्वाहा॑ ॥ 1

या॒स्ति॒ष्ठ॒न्ति या॒ धा॒व॒न्ति या॒ आ॒र्द्रो॒घ्नीः॑ परि॑ त॒स्थु॒षीः॑ ।

अ॒द्भिर्वि॒श्वस्य॑ भ॒र्त्रीभि॒र॒न्त॒र॒न्यं पि॒तुर्द॒धेऽमु॒ष्मै स्वाहा॑ ॥ 2

यन्मे॑ पि॒ताम॒ही प्र॒लु॒लो॒भ॒ च॒र॒त्य॒न॒नु॒व्र॒ता ।

तन्मे॑ रे॒तः पि॒ताम॒हो वृ॒ङ्कां॒ मा ऽऽभु॒र॒न्यो ऽव॒प॒द्य॒ता-म॒मु॒ष्मै स्वाहा॑ ॥ 3

अ॒न्त॒र्द॒धे प॒र्व॒तैर॒न्त॒र्म॒ह्या पृ॒थि॒व्या ।

आ॒भिर्दि॒ग्भि-र॒न॒न्ता॒भि-र॒न्त॒र॒न्यं पि॒ताम॒हाद्-द॒धेऽमु॒ष्मै स्वाहा॑ ॥ 4

यन्मे॑ प्र॒पि॒ताम॒ही प्र॒लु॒लो॒भ॒ च॒र॒त्य॒न॒नु॒व्र॒ता । तन्मे॑ रे॒तः प्र॒पि॒ताम॒हो वृ॒ङ्कां॒

मा ऽऽभु॒र॒न्यो ऽव॒प॒द्य॒ता-म॒मु॒ष्मै स्वाहा॑ () ॥ 5

अ॒न्त॒र्द॒ध ऋ॒तुभि॒र॒हो॒रात्रै॒स्स (श्च) स॒न्धि॒भिः ।

अ॒र्ध॒मा॒सैश्च॑ मा॒सैश्चा॒न्त॒र॒न्यं प्र॒पि॒ताम॒हाद्-द॒धेऽमु॒ष्मै स्वाहा॑ ॥ 6

ये चे॒ह पि॒तरो॑ ये च॒ ने॒ह या॑ऽश्च वि॒द्म या॑ऽ उ च॒ न प्र वि॒द्म ।

अग्ने॑ ता॒न् वे॒त्थ॑ यदि॒ ते जा॑तवे॒दस्त॑या प्र॒त्तऽ स्व॒धया॑ म॒दन्तु॑ स्वाहा॑ ॥ 7

स्वाहा॑ पि॒त्रे ॥ 8

पि॒त्रे स्वाहा॑ ॥ 9

स्वाहा॑ पि॒त्रे ॥ 10

पि॒त्रे स्वाहा॑ ॥ 11

स्व॒धा स्वाहा॑ ॥ 12

अ॒ग्नये॑ क॒व्यवा॑ह॒नाय॑ स्व॒धा स्वाहा॑ () ॥ 13

ए॒ष ते॑ त॒त म॑धु॒माऽ ऊ॒र्मिः॑ स॒रस्वा॑न् या॒वा न॒ग्निश्च॑ पृ॒थि॒वी

च ता॒वत्य॑स्य मा॒त्रा ता॑वती॒न्त ए॒तां मा॒त्रां द॑दामि

यथा॑ऽग्नि॒रक्षि॑तोऽनु॒पद॑स्त ए॒वं म॒ह्यं पि॒त्रेऽक्षि॑तो॒नुपद॑स्तः स्व॒धा भ॑व तां त्वऽ

स्व॒धां तै स्स॒होप॑जीव॒र्चस्ते॑ म॒हि॒मैष॑ 14,

ते॑ पि॒ताम॒ह॒ म॒धु॒मा॒ꣳ ऊ॒र्मिः॑ सर॒स्वान्॒ या॒वान्॒ वा॒युश्चा॒न्तरि॑क्षञ्च॒ ताव॑त्यस्य
मा॒त्रा ताव॑तीं त ए॒तां मा॒त्रां द॑दामि॒ यथा॑ वा॒युर॒क्षितो॑ ऽनु॒पद॑स्त ए॒वं म॒ह्यं
पि॒ताम॒हाया॒क्षितो॑ऽनु॒पद॑स्तः स्व॒धा भ॒व तां त्व॑ स्व॒धां तैस्स॒होप॑जीव
सा॒मानि॑ ते म॒हिमै॒ष १५,

ते॑ प्र॒पि॒ताम॒ह॒ म॒धु॒मा॒ꣳ ऊ॒र्मिः॑ सर॒स्वान्॒ या॒वाना॑दित्यश्च॒ द्यौश्च॑ ताव॑त्यस्य मा॒त्रा
ताव॑तीं त ए॒तां मा॒त्रां द॑दामि॒ यथा॑ऽऽदि॒त्योऽक्षि॑तोऽनु॒पद॑स्त ए॒वं म॒ह्यं
प्र॒पि॒ताम॒हाया॒क्षितो॑ऽनु॒पद॑स्तः स्व॒धा भ॒व तां त्व॑ स्व॒धां तैस्स॒होप॑जीव
यजू॑ꣳषि ते म॒हिमा॑ ॥ १६

यन्मे॑ मा॒ता – प्र॒लु॒लोभ॑ – च॒रति॑ – अ॒ननु॑व्रता ।
तन्मे॑ – रे॒तः – पि॒ता वृ॑ङ्गां – आ॒भुर॑न्यः – अ॒वप॑द्यतां – अ॒मुष्मै॑ – स्वा॒हा ॥
(2.19.1 – 1)

यास्तिष्ठ॑न्ति – या धा॑वन्ति – या आ॒र्द्रो॒घ्नीः॑ – परि॑ – त॒स्थुषीः॑ ।
अ॒द्भिः॑ – वि॒श्वस्य॑ – भ॒र्त्रीभिः॑ – अ॒न्तर॑न्यं – पि॒तुः – द॒धे –
अ॒मुष्मै॑ – स्वा॒हा ॥ (2.19.1 – 2)

यन्मे॑ पि॒ताम॑ही - प्र॒लु॒लो॒भ॑ च॒रति॑ - अ॒ननु॑व्रता ।
तन्मे॑ रे॒तः - पि॒ताम॑हो वृ॒ङ्गां - आ॒भुर॑न्यः - अ॒वप॑द्यतां - अ॒मुष्मै॑ -
स्वाहा॑ ॥ (2.19.1 - 3)

अ॒न्तर् द॑धे - पर्व॑तैः - अ॒न्तर् म॑ह्या - पृ॒थि॒व्या ।
आ॒भिः - दि॒ग्भिः - अ॒नन्ता॑भिः - अ॒न्तर॑न्यं - पि॒ताम॑हात् - द॑धे -
अ॒मुष्मै॑ - स्वाहा॑ ॥ (2.19.1 - 4)

यन्मे॑ प्र॒पि॒ताम॑ही - प्र॒लु॒लो॒भ॑ - च॒रति॑ - अ॒ननु॑व्रता ।
तन्मे॑ रे॒तः - प्र॒पि॒ताम॑हो वृ॒ङ्गां - आ॒भुर॑न्यः - अ॒वप॑द्यतां -
अ॒मुष्मै॑ - स्वाहा॑ ॥ (2.19.1 - 5)

अ॒न्तर् द॑धे - ऋ॒तुभिः॑ - अ॒हो॒रा॒त्रैश्च॑ - स॒न्धिभिः॑ ।
अ॒र्द्धमा॑सैश्च - मा॒सैश्च॑ - अ॒न्तर॑न्यं - प्र॒पि॒ताम॑हात् - द॑धे -
अ॒मुष्मै॑ - स्वाहा॑ ॥ (2.19.1 - 6)

ये चे॒ह पि॒तरः॑ - ये च॒ नेह॑ - या॒ञ्च॑ - वि॒द्म - या॒ञ् उ॑ च -
न प्र॑ वि॒द्म ।
अ॒ग्ने॑ - ता॒न् वे॒त्थ - यदि॑ ते - जा॒तवे॑दस्तया॑ - प्र॒त्तं -
स्व॒धया॑ म॒दन्तु॑ - स्वाहा॑ ॥ (2.19.1 - 7)

स्वाहा॑ – पि॒त्रे ॥ 8

पि॒त्रे – स्वाहा॑ ॥ 9

स्वाहा॑ – पि॒त्रे ॥ 10

पि॒त्रे – स्वाहा॑ ॥ 11

स्व॒धा – स्वाहा॑ ॥ 12

अ॒ग्नये॑ – क॒व्यवा॑ह॒नाय॑ – स्व॒धा स्वाहा॑ ॥ 13

ए॒ष ते॑ त॒त – म॒धुमा॑न् – ऊ॒र्मिः – सर॑स्वान् – या॒वान् – अ॒ग्निश्च॑ –
 पृ॒थि॒वी च॑ – ताव॑त्यस्य – मा॒त्रा – ताव॑तीन्ते – ए॒तां – मा॒त्रां – द॒दामि॑ –
 यथा॑ऽग्निः – अ॒क्षितः॑ – अ॒नुप॑दस्तः – ए॒वं म॒ह्यं पि॒त्रे – अ॒क्षितः॑ –
 अ॒नुप॑दस्तः – स्व॒धा भव॑ – तां त्वं – स्व॒धां – तैः – स॒होप॑जीव –
 ऋच॑स्ते॒ महि॑ मा (2.19.1 – 14)

ए॒ष ते॑ पि॒ताम॑ह – म॒धुमा॑न् – ऊ॒र्मिः – सर॑स्वान् –
 या॒वान् – वा॒युश्च॑ – अ॒न्तरि॑क्षञ्च – ताव॑त्यस्य – मा॒त्रा –
 ताव॑तीं ते – ए॒तां – मा॒त्रां – द॒दामि॑ – यथा॑ वा॒युः – अ॒क्षितः॑ –
 अ॒नुप॑दस्तः – ए॒वं म॒ह्यं पि॒ताम॑हाय – अ॒क्षितः॑ – अ॒नुप॑दस्तः –
 स्व॒धा भव॑ – तां त्वं – स्व॒धां – तैः – स॒होप॑जीव –
 सा॒मानि॑ ते महि॑मा (2.19.1 – 15)

ए॒ष ते॑ प्र॒पिता॑म॒ह - म॒धु॒मा॒न् - ऊ॒र्मिः - सर॑स्वा॒न् -
या॒वा॒न् - आ॒दि॒त्यश्च॑ - दौ॒श्च - ता॒व॒त्य॒स्य - मा॒त्रा -
ता॒व॒तीं ते॑ - ए॒तां - मा॒त्रां - द॒दामि॑ - यथा॑ऽऽदि॒त्यः - अ॒क्षितः॑ -
अ॒नु॒प॒द॒स्तः - ए॒वं म॒ह्यं पि॒ताम॒हाय॑ - अ॒क्षितः॑ - अ॒नु॒प॒द॒स्तः -
स्व॒धा भ॒व - तां॑ त्वं - स्व॒धां - तैः॑ - स॒हो॒प॒जीव॑ -
यजू॑षि॒ ते म॒हि॒मा ॥ (2.19.1 - 16)

(अ॒मु॒ष्मै स्वा॒हा - स्व॒धा स्वा॒है - क॒म् च॑) (K19) (21)

=====

2.20 मासिश्राद्धं

2.20.1 मासिश्राद्धं

पृ॒थि॒वी ते पा॒त्रं द्यौ॑र॒पि॒धानं॑ ब्र॒ह्म॒णस्त्वा॑ मु॒खे जु॒हो॒मि ब्रा॒ह्म॒णा॒नां त्वा प्रा॒णापा॒नयो॑र्-जु॒हो॒म्य॒क्षि॒तम॒सि मै॒षां क्षे॒ष्टा अ॒मु॒त्रा॒मु॒ष्मिन् लो॒के ॥ 1

पृ॒थि॒वी - ते पा॒त्रं - द्यौः - अ॒पि॒धानं॑ - ब्र॒ह्म॒णस्त्वा - मु॒खे - जु॒हो॒मि -
ब्रा॒ह्म॒णा॒नां त्वा - प्रा॒णापा॒नयोः॑ - जु॒हो॒मि - अ॒क्षि॒तम॒सि - मै॒षां -
क्षे॒ष्टाः - अ॒मु॒त्रः - अ॒मु॒ष्मिन् - लो॒के ॥ (2.20.1 -1)

मा॒र्जय॑न्तां म॒म पि॒तरो॑ 2 , मा॒र्जय॑न्तां म॒म पि॒ताम॒हा 3,
मा॒र्जय॑न्तां म॒म प्र॒पि॒ताम॒हा 4, मा॒र्जय॑न्तां म॒म मा॒तरो॑ 5,
मा॒र्जय॑न्तां म॒म पि॒ताम॒ह्यो 6, मा॒र्जय॑न्तां म॒म प्र॒पि॒ताम॒ह्यः ॥ 7

ए॒तत् ते॑ त॒तासौ॑ ये च॒ त्वाम॒न्वे 8,
तत् ते॑ पि॒ताम॒हासौ॑ ये च॒ त्वाम॒न्वे 9,
तत् ते॑ प्र॒पि॒ताम॒हासौ॑ ये च॒ त्वाम॒न्वे 10,
तत् ते॑ मा॒तर॒सौ याश्च॑ त्वा म॒न्वे 11,
तत् ते॑ पि॒ताम॒ह्यसौ॑ याश्च॑ त्वा म॒न्वे 12,
तत् ते॑ प्र॒पि॒ताम॒ह्यसौ॑ याश्च॑ त्वा म॒नु ॥ 13

मार्ज॑यन्तां॒ म॒म॒ पि॒तर॒ इत्ये॑ते ॥ 14-19

ये च॒ वोऽ॒न्न॒ ये चा॒स्मा॒स्वाश॑ऽसन्ते 20,

याश्च॒ वोऽ॒न्न॒ याश्चा॒स्मा॒स्वाश॑ऽसन्ते 21,

ये च॒ वोऽ॒न्न॒ - ये च॒ - अ॒स्मा॒सु॒ - अ॒ऽसन्ते॑, - (2.20.1 -20)

याश्च॒ वोऽ॒न्न॒ - याश्च॒ - अ॒स्मा॒सु॒ - अ॒ऽसन्ते॑, - (2.20.1 -21)

ते च॒ वह॑न्तां 22,

ताश्च॒ वह॑न्तां 23, तृ॒प्यन्तु॑ भवन्त॒ 24, स्तृ॒प्यन्तु॑ भवत्य॒ 25,

स्तृ॒प्यत॑ तृ॒प्यत॑ तृ॒प्यत॑ ॥ 26

पु॒त्रान् पौ॒त्रान॑भि॒ तर्प॑यन्तीरापो॒ मधु॑मतीरिमाः ।

स्व॒धां पि॒तृ॒भ्यो॑ अ॒मृतं॑ दुहा॒ना आपो॑ दे॒वीरु॒भया॑ऽस्तर्प॑यन्तु ॥ 27

तृ॒प्यत॑ तृ॒प्यत॑ तृ॒प्यत॑ ॥ 28

पु॒त्रान् - पौ॒त्रान् - अ॒भि - तर्प॑यन्तीः - आपः॑ - मधु॑मतीः - इ॒माः ।

स्व॒धां - पि॒तृ॒भ्यः॑ - अ॒मृतं॑ - दुहा॒नाः - आपो॑ दे॒वीः -

उ॒भया॑ऽस्तर्प॑यन्तु ॥ (2.20.1 -27)

प्रा॒णे नि॒विष्टोऽमृतं॑ जु॒होमि॑ ब्र॒ह्म॒णि म॒ आ॒त्माऽमृत॑त्वाय ॥ 29

(मासि श्राद्ध मन्त्राः समाप्तः)

=====

—

(अष्टकाद्य मन्त्राः प्रारंभः)

2.20.2 अष्टका

Padam Not Available for 2.20.2

यां जनाः॑ प्रति॒नन्द॑न्ति रात्रिं॑ धे॒नुमि॑वायतीम् () ।

सम्॑व॒त्स॒रस्य॑ या पत्नी॑ सा नो अस्तु सुमङ्ग॒ली स्वाहा॑ ॥ 30

वह॑ वपां जा॒तवे॑दः पि॒तृभ्यो॑ यत्रै॒नान् वे॒त्थ नि॑हि॒तान् परा॑के ।

मे॒दसः॑ कू॒ल्या उप॑ तान् क्षरन्तु स॒त्या ए॒ता आ॒शिषः॑ (ए॒षामा॒शिषः) सन्तु॑

का॒मैः स्वाहा॑ ॥ 31

यां जनाः॑ प्रति॒नन्द॑न्तीत्येषा ॥ 32

इ॒यमे॒व सा या प्र॑थ॒मा व्यौ॑च्छ॒दिति॑ ति॒स्रः ॥ 33 तो 35 { }

Expansion for – इ॒यमे॒व सा या प्र॑थ॒मा व्यौ॑च्छ॒दिति॑ ति॒स्रः.

इ॒यमे॒व सा या प्र॑थ॒मा व्यौ॑च्छ॒दन्तर॑स्यां चरति प्रवि॒ष्टा ।

व॒धूर्ज॑जा॒न नव॑गज्जनि॒त्री त्रय॑ ए॒नां म॒हिमा॑नः सचन्ते ॥ 33

छ॒न्दस्व॑ती उ॒षसा॑ पे॒पिशा॑ने स॒मानं यो॑निमनु सञ्चर॑न्ती ।

सूर्य॑पत्नी॒ वि च॑रतः प्र॒जान॑ती के॒तुं कृ॑ण्वाने अ॒जरे॑ भूरिरे॒तसा ॥ 34

ऋ॒तस्य॑ प॒न्था॑म॒नु॒ तिस्र॑ आ॒ऽगु॒स्त्रयो॑ घ॒र्मासो॑ अ॒नु॒ ज्योति॑षाऽऽगुः ।

प्र॒जामे॒का रक्ष॑त्यूर्ज॒मेका॑ व्र॒तमे॒का रक्ष॑ति दे॒वयू॑नां ॥ 35

(Ref - – TS 4.3.11.1)

इ॒यं । ए॒व । सा । या । प्र॒थ॒मा । व्यौ॑च्छत् । अ॒न्तः । अ॒स्यां ।

च॒र॒ति । प्र॒वि॒ष्टा ॥

व॒धूः । ज॒जान॑ । न॒वग॑त् । ज॒नि॒त्री । त्र॒यः । ए॒नां । म॒हि॒मानः॑ ।

स॒च॒न्ते ॥ (2.20.2 - 33)

छ॒न्दस्व॑ती (इति॑) । उ॒षसा॑ । पे॒पि॒शाने॑ । स॒मा॒नं । यो॒निं । अ॒न ।

सञ्च॑रन्ती ॥

सूर्य॑प॒त्नी । वि । च॒र॒तः । प्र॒जान॑ती । के॒तुं । कृ॒ण्वाने॑ ।

अ॒जरे॑ । भूरि॑रेतसा ॥ (2.20.2 - 34)

ऋ॒तस्य॑ । प॒न्थां । अ॒न । ति॒स्रः । आ । अ॒गुः । त्र॒यः । घ॒र्मासः॑ ।

अ॒न । ज्योति॑षा । आ । अ॒गुः ॥

प्र॒जां । ए॒का । रक्ष॑ति । ऊ॒र्ज । ए॒का । व्र॒तं । ए॒का ।

रक्ष॑ति । दे॒वयू॑नां ॥ (2.20.2 - 35)

एका॒ष्टकां॑ प॒श्य॒त॒ दो॒ह॒मा॒ना॒म॒न्नं॑ मा॒ꣳस॒व॒द्-घृ॒त॒व॒थ्-स्व॒धा॒व॒त् ।
तद्-ब्रा॒ह्म॒णैर॑ति॒पू॒त-म॒न॒न्त॑-म॒क्ष॒य्य॑-म॒मु॒ष्मिन्॑ लो॒के स्फी॑तिं ग॒च्छ॒तु॑
मे पि॒तृ॒भ्यः॑ स्वा॒हा ॥ 36

औ॒लू॒ख॒ला ग्रा॒वा॒णो घो॒ष॒म॒क्र॒त॒ ह॒विः कृ॒ण्व॑न्तः परि॒व॒थ्स॒री॒णम्॑ ।
एका॒ष्टका॑ सु॒प्र॒जा वी॒र॒व॒न्तो वय॑ꣳ स्या॒म प॒त॒यो र॒यी॒णां ॥ 37
एका॒ष्टका॑ त॒प॒सा त॒प्य॑मा॒ना स॒म्व॑त्स॒र॒स्य॒ प॒त्नी दु॒दु॒हे प्र॒पी॒ना () ।
तं दो॒ह॒मु॒प॒जी॒वा॒थ पि॒तरः॑ स॒ह॒स्र॑धा॒र॒म॒मु॒ष्मिन्॑ लो॒के स्वा॒हा ॥ 38
(आ॒य॒तीं - प्र॒पी॒नैकं॑ च) (K20) (21)

=====

2.21 अष्टकाद्यः

Padam Not Available for 2.21.1 to 2.21.4

2.21.1 अष्टका

उक्थ्यश्चास्यतिरात्रश्च साद्यस्त्रीः छन्दसा सह ।

अ॒पूप॒घृताहु॒ते नमस्ते अस्तु मा॒ऽसपि॒प्पले॒ स्वाहा ॥ 1

भूः पृ॒थिव्य॑ग्नि॒नर्चामुं॑ मयि॒ कामं॑ नियु॒नज्मि॒ स्वाहा ॥ 2

भुवो वा॒युना॒ऽन्तरि॑क्षेण॒ साम्ना॒ऽमुं मयि॒ कामं॑ नियु॒नज्मि॒ स्वाहा ॥ 3

स्व॒र्दिवा॑ऽऽदित्ये॒न यजु॑षा॒ऽमुं मयि॒ कामं॑ नियु॒नज्मि॒ स्वाहा ॥ 4

ज॒नद॒द्भि-रथ॑र्वाङ्गि॒रोभि-र॒मुं मयि॒ कामं॑ नियु॒नज्मि॒ स्वाहा ॥ 5

रो॒चनाया॑जि॒राया॒ग्नये॑ दे॒वजा॑तवे॒ स्वाहा ॥ 6

के॒तवे॒ मन॑वे॒ ब्रह्म॑णे दे॒वजा॑तवे॒ स्वाहा ॥ 7

स्व॒धा स्वाहा ॥ 8, ऽग्नये॑ क॒व्यवा॑हनाय॒ स्वधा॒ स्वाहा ॥ 9

2.21.2 सनिमित्वा जपः

अ॒न्नमि॑व ते दृ॒शे भू॒यासं॑ 10,

ँव॒स्त्रमि॑व ते दृ॒शे भू॒यासं॑ 11,

ँवि॒त्तमि॑व ते दृ॒शे भू॒यासं॑ 12,

मा॒शे॒व ते॒ दृ॒शे भू॒यास॑ ॥ 13,

श्र॒द्धे॒व ते॒ दृ॒शे भू॒यास॑ ॥ 14

स॒स्र॒वन्तु॑ दि॒शो म॒हीः स॒माधा॑वन्तु॒ सूनृ॑ताः () ॥ 15

स॒र्वे का॒मा अ॒भिय॑न्तु॒ मा प्रि॒या अ॒भिर॑क्षन्तु॒ मा प्रि॒याः ।

य॒शोऽसि॑ य॒शोऽहं॑ त्वयि॑ भू॒यास॑मसौ ॥ 16

2.21.3 रथादिलाभे स्वीकारः

अ॒ङ्गौ न्य॒ङ्गाव॒भित॑ इत्येषा ॥ 17 { }

Expansion for – अ॒ङ्गौ न्य॒ङ्गाव॒भित॑ इत्येषा .

अ॒ङ्गौ न्य॒ङ्गाव॒भितो॑ रथं॑ यौ॒ ध्वान्तं॑ वा॒ताग्र॑मनु॒ संच॑रन्तौ

दू॒रेहे॑ति-रिन्द्रि॒यावा॑न् प॒त॒त्री ते॒ नोऽग्न॑यः पप्रयः पारयन्तु ॥ 17

(Ref - TS 1.7.7.2)

अ॒ङ्गौ । न्य॒ङ्गौ । अ॒भितः॑ । रथं॑ । यौ । ध्वान्तं॑ । वा॒ताग्रं॑ । अ॒न ।

सञ्च॑रन्तौ ।

दू॒रेहे॑तिः । इन्द्रि॒यावा॑न् । प॒त॒त्री । ते । नः ।

अ॒ग्नयः॑ । पप्रयः॑ । पा॒रय॑न्तु ॥ (2.21.3 - 17)

अ॒ध्व॒नाम॒ध्व॒पते॒ स्व॒स्ति॒ मा॒ सं॒ पा॒रय॑ ॥ 18

अ॒यं वा॒म॒श्चि॒नौ र॒थो मा॒ दुः॒खे मा॒ सु॒खे रि॒षत् ।
अ॒रि॒ष्टः स्व॒स्ति ग॒च्छतु॑ वि॒वि॒घ्नन् पृ॒त॒नाय॑तः ॥ 19

अ॒श्वो॒ऽसि॒ ह॒यो॒ऽस्य॒त्यो॒ऽसि॒ न॒रो॒ऽस्य॒र्वा॒ऽसि॒ स॒प्ति॒र॒सि वा॒ज्य॒सि वृ॒षा॒सि नृ॒म॒णा
अ॒सि य॒यु॒र्नामा॒स्यादि॒त्यानां॑ प॒त्वाऽन्वि॑हि ॥ 20

अ॒श्वः । अ॒सि । ह॒यः । अ॒सि । अ॒त्यः । अ॒सि । न॒रः । अ॒सि । अ॒र्वा ।
अ॒सि । स॒प्तिः । अ॒सि । वा॒जी । अ॒सि । वृ॒षा । अ॒सि । नृ॒म॒नाः ।
अ॒सि । य॒युः । ना॒म । अ॒सि । आ॒दि॒त्यानां॑ । प॒त्व । अ॒न । इ॒हि ॥ (2.21.2-20)
TS 7.1.12.1

ह॒स्ति॒य॒श॒स॒म॒सि ह॒स्ति॒य॒श॒सी भू॒यासं॑ वा॒ह का॒ल॒व॒ह श्रि॒यं
मा॒ऽभि॒व॒ह । इ॒न्द्र॒स्य त्वा॒ व॒ज्रे॒णाभि॑नि॒द॒धाम्य॑सौ ॥ 21

2.21.4 सँवा॒दमे॒ध्यतः॑ क॒र्म

अ॒व॒जि॒ह्व॒क नि॒जि॒ह्व॒काव॑ त्वा॒ ह॒वि॒षा य॒जे () ।
तथ् स॒त्यं वा॒द॒हं ब्र॒वी॒म्य॒ध॒रो म॒द॒सौ व॒दाथ् स्वा॒हा ॥ 22

आ ते वाच॑मा॒स्यां॑ द॒द आ॑ म॒न॒स्या॑ हृ॒दया॑दधि ।

यत्र॑ यत्र॑ ते वा॒ङ्निहि॑ता तां त आ॑ददे ।

तथ् स॒त्यं य॑द॒हं ब्र॑वी॒म्यध॑रो म॒त्पद्य॑स्वा॒सौ ॥ 23

(सू॒नृता॑ - ह॒विषा॑ यजे - च॒त्वारि॑ च) (K21) (24)

=====

2.22विविधकर्माणि

Padam Not Available for 2.22.1 to 2.22.8

2.22.1 क्रोधापनयनार्थं कर्म

या त ए॒षा र॒रा॒त्या त॒नूर्-म॒न्योर्-मृ॒द्धस्य॑ ना॒शिनी॑ ।
तां दे॒वा ब्र॒ह्म॒चा॒रिणो॑ वि॒नय॑न्तु सु॒मे॒धसः॑ ॥ 1

यत् त ए॒तन् मु॒खेऽम॑त॒ र॒राट्मु॒दिव॑ वि॒द्ध्यति॑ ।
वि ते क्रो॒धन्न॑याम॒सि गर्भ॑मश्च॒तर्या॑ इव ॥ 2

2.22.2 असम्भवेप्सोः कर्म

अव॑ज्यामिव ध॒न्वनो॑ ह॒दो म॒न्युं त॑नोमि ते ।
इन्द्रा॑पा॒स्य प॒लि॒गम॑न्येभ्यः पु॒रुषे॑भ्योऽन्यत्र मत् ॥ 3

2.22.3 पुण्यव्यवहारसिद्ध्यर्थं कर्म

यद॑हं ध॒नेन॑ प्र॒पण॑श्च॒रामि॑ ध॒नेन॑ दे॒वा ध॒नमि॑च्छ॒मानः॑ ।
तस्मि॑न् सो॒मो रु॒चमा॑दधा॒त्वग्नि॑रिन्द्रो बृ॒हस्प॑तिश्च स्वाहा ॥ 4

2.22.4 स्नेहाविच्चेदार्थं कर्म

परि॑ त्वा गि॒रेर॑मि॒हं परि॑ भ्रा॒तुः परि॑ष्वसुः ।
परि॑ सर्वे॑भ्यो ज्ञा॒तिभ्यः॑ परि॑ षी॒तः क्वे॑ष्यसि () ॥ 5

शश्चत्॑ परि॒कुपि॑तेन॒ संक्रामे॑णाविच्छि॒दा ॥

उले॑न परि॒षीतो॑ऽसि परि॒षीतो॑ऽस्युले॑न ॥ 6

2.22.5 पलायितदासुदीनां पुनरागमनफलं कर्म.

आवर्त॑न वर्त॒येत्येषा॑ ॥ 7 { }

Expansion for - आवर्तन वर्तयेत्येषा .

आवर्त॑न वर्त॒य नि॑ निवर्त॑न वर्त॒येन्द्र॑ नर्द॒बुद॑ ।

भूम्या॑श्चत॒स्रः प्र॒दिश॑स्ताभि॒रा वर्त॑या पुनः॑ ॥ 7 (Ref -TS 3.3.10.1)

आ । व॒रोत॑न । व॒रोत॑य । नि । नि॒व॒रोत॑न । व॒रोत॑य । इन्द्र॑ । न॒रोद॑बुद ॥

भूम्याः॑ । च॒त॒स्रः । प्र॒दिशः॑ । ताभिः॑ । आ । व॒रोत॑य । पुनः॑ ॥ (2.22.5 - 7)

आवर्त॑ने निवर्त॑न आवर्त॑न निवर्त॑नाय॒ स्वाहा॑ ॥ 8

अनु॑पोऽह्म॒दनु॑ह्वयो निवर्तो॑ वो न्यवी॑वृतत् ।

ऐन्द्रः॑ परि॒क्रोशो॑ वः परि॒क्रोश॑तु सर्व॑तः ॥ 9

यदि॑ मा॒मति॑ म॒न्याद्ध्वा॑ अ॒देवा॑ दे॒वव॑त्तरम् ।

इन्द्रः॑ पा॒शेन॑ सि॒क्त्वा वो॑ म॒ह्यमि॑द्-व॒शमा॑नयाथ् स्वाहा॑ ॥ 10

2.22.6 देहे फलदिपतने प्रक्षालनं.

यदि॑ वृ॒क्षाद्-यद्य॑न्तरि॒क्षात्-फल॑मभ्यप॒तत्तदु॑ वा॒युरे॒व ।

यत्रा॑स्पृक्ष॒त्तनु॑वं यत्र॑ वा॒स आपो॑ बाध॒न्तां निर्ऋ॑तिं पराचैः () ॥ 11

ये पक्षि॑णः पत॑यन्ति बिभ्य॑तो निर्ऋ॑तैः सह ।

ते मा॑ शि॒वेन॑ शग्मे॒न तेज॑सो॒न्दन्तु॑ वर्च॑सा ॥ 12

दि॒वो नु॑ मा॒ बृह॑तो अ॒न्तरि॑क्षादपा॒ऽस्तोको॑ अभ्यप॒तच्छि॒वेन॑ ।

सम॑हमिन्द्रि॒येण॑ मन॒सा समा॑गां ब्रह्म॑णा संपृ॒ञ्चानः॑ सु॒कृता॑ कृ॒तेन॑ ॥ 13

2.22.7 आगारस्थूणाविरोहणादीषु होमः.

इ॒मं मे॑ वरु॒ण१४ { } , तत्त्वा॑ या॒मि१५ { } , त्वन्नो॑ अग्ने॒ १६ { } ,

स त्वन्नो॑ अग्ने॒ १७ { } , त्वमग्ने॑ अ॒यासि॑१८ { } , प्रजा॑पते॒ १९ { } ।

Expansion for – इ॒मं मे॑ वरु॒ण१४ , तत्त्वा॑ या॒मि१५ ,

त्वन्नो॑ अग्ने॒ १६ , स त्वन्नो॑ अग्ने॒ १७, त्वमग्ने॑ अ॒यासि॑१८

इ॒मं मे॑ वरु॒ण श्रु॒धी हव॑मद्या च मृ॒डय॑ ।

त्वा॒मव॑स्यु॒रा च॑के ॥ 12 (Ref - TS 2.1.11.6)

तत्त्वा॑ या॒मि ब्रह्म॑णा व॒न्दमा॑न-स्तदा शा॒स्ते यज॑मानो ह॒विर्भिः॑ ।

अहे॑डमा॒नो वरु॑णेह बो॒द्ध्युरु॑श॒ऽस मा॒ न आ॒युः प्रमो॑षीः ॥ 13 (Ref - TS 2.1.11.6)

त्वं नो॑ अ॒ग्ने॑ वरु॒णस्य॑ वि॒द्वान् दे॒वस्य॑ हे॒डोऽव॑ या॒सि सी॒ष्टाः ।

यजि॑ष्ठो वहि॒ तमः॑ शो॒शु॒चानो॑ वि॒श्वा द्वे॒षाऽसि॑ प्र॒मु॒मु॒ग्ध्यस्मत् ॥ 14

(Ref – TS 2.5.12.3)

स त्वं॑ नो॒ अ॒ग्नेऽव॑मो भ॒वोती॑ नेदि॒ष्ठो अ॒स्या उ॒षसो॑ व्यु॒ष्टौ ।

अ॒वय॑क्ष्व नो॒ वरु॒णः र॒रा॒णो वी॒हि मृ॒डीक॑ सु॒हवो॑ न ए॒धि ॥ 15

(Ref - TS.2.5.12.3)

त्वम॑ग्ने अ॒याऽसि॑ । अ॒या स॒न्मन॑सा हि॒तः । अ॒या सन् ह॒व्यमू॑हि॒षे ।

अ॒या नो॑ धेहि भेष॒जम् ॥ 16 (Ref - TB. 2.4.1.9)

इ॒मं मे॑ – वरु॒ण – श्रु॒धी – ह॒वं – अ॒द्याच॑ – मृ॒डय॑ ।

त्वां – अ॒वस्युः॑ – आ॒चके॑ । (2.22.7 – 14)

तत्त्वा॑यामि – ब्र॒ह्म॒णा – व॒न्द॒मानः॑ – तत् – अ॒शास्ते॑ – यज॑मानः –
ह॒विर्भिः॑ ।

अ॒हे॒ड॒मानः॑ – वरु॒ण – इ॒ह॒बो॑धि – उ॒रु॒शः॑स – मा॒नः – आ॒युः –
प्र॒मो॑षीः । (2.22.7 – 15)

त्वन्नो॑ अग्ने॑ - वरुण॑स्य - वि॒द्वान् - दे॒वस्य॑ - हे॒डः - अव॑ -

या॒सि॒सी॒ष्ठाः ।

यजि॑ष्ठः - वहि॑ तमः - शो॑शु॒चानः॑ - विश्वा॑ - द्वे॒षा॑सि - प्र॒मु॒मु॒ग्धि -
अ॒स्मत् । (2.22.7 - 16)

स॒त्वन्नः॑ - अग्ने॑ - अ॒वमः॑ - भ॒वो॒ती - ने॒दि॒ष्ठः - अ॒स्याः -

उ॒षसः॑ - व्यु॒ष्टौ ।

अव॑ यक्ष॒वनः॑ - वरु॑णं - ररा॑णः - वी॒हि मृ॒डीकं॑ - सु॒हवः॑ -

न ए॒धि । (2.22.7 - 17)

त्वम॑ग्ने - अ॒यासि॑ - अ॒या सन्न॑ - मन॑सा - हि॒तः ।

अ॒या सन्न॑ - ह॒व्यं - ऊ॒हि॒षे - अ॒यानः॑ - धे॒हि - भे॒षजं॑ । (2.22.7 - 18)

Expansion for – प्रजापते 19.

प्रजा॑पते न त्वदे॒तान्यन्यो॑ विश्वा॑ जा॒तानि॑ परि॒ ता ब॑भूव ।

यत्का॑मास्ते जुहु॒मस्तन्नो॑ अस्तु वय॑ꣳ स्या॒म प॑तयो रयी॒णाम् ॥ 19

(Ref - TS 1.8.14.2)

प्रजा॑पते । न । त्वत् । ए॒तानि॑ । अ॒न्यः । विश्वा॑ । जा॒तानि॑ । प॒रीति॑ ।

ता । ब॒भूव॑ ॥

यत्कामाः । ते । जुहुमः । तत् । नः । अस्तु । वयं । स्याम । पतयः ।
रयीणां ॥ (2.22.7 - 19)

सम्राजं च 20 { } व्याहतीर् विहताः ॥ (21-23) { }

Expansion for – सम्राजं च , व्याहतीर् विहताः.

सम्राजं च विराजं चाभिश्चीर्या च नो गृहे ।

लक्ष्मी राष्ट्रस्य या मुखे तया मा सःसृजामसि ॥ 20

शुभिके शिर आ रोह शोभयन्ती मुखं मम ।

मुखं हि मम शोभय भूयांसं च भगं कुरु ॥ 21

यामाहरज्जमदग्निः श्रद्धायै कामायान्यै ।

इमां तामपि नह्येऽहं भगेन सह वर्चसा ॥ 22

यदाञ्जनं त्रैककुदं जातं हिमवत उपरि ।

तेन वामाञ्जे तेजसे वर्चसे भगाय च ॥ 23 (Ref - EAK 2.8.1 & 2.)

स॒म्राज॑ञ्च - वि॒राज॑ञ्च - अ॒भि॒श्रीः - या च - नो गृ॒हे ।
ल॒क्ष्मी - रा॒ष्ट्रस्य॑ - या मुखे॑ - तया मा - स॒सृ॑जाम॒सि ॥ (2.22.7 - 21)

शु॒भिके॑ - शिरः॑ - आ रो॒ह - शो॒भय॑न्ती - मुखं॑ मम ।
मुखं॑ हि - मम शो॒भय - भूया॑स्सञ्च - भगं॑ कुरु ॥ (2.22.7 - 22)

या॒मा॒हरत् - ज॒मद॑ग्निः - श्र॒द्धायै॑ - का॒माया॑न्यै ।
इ॒मां - ता॒मपि॑ न॒ह्येऽहं॑ - भ॒गेन॑ - स॒ह - वर्च॑सा ॥ (2.22.7 - 23)

यदा॑ञ्जनं - त्रै॒ककु॑दं - जा॒तं - हि॒मव॑त॒ उप॑रि ।
तेन॑ वा॒माञ्जे॑ - ते॒जसे॑ - वर्च॑से - भ॒गाय॑ च ॥ (2.22.7 - 24)

2.22.8 अ॒मा॒त्याना॑मा॒भिमुख्ये॑न नि॒धने॑ परि॒धिनि॑धानम्.

इ॒मं जी॒वेभ्यः॑ परि॒धिं द॑धामि मै॒षां नु॑ गा॒दप॑रो अ॒र्द्धमे॒तम् ।
श॒तं जी॒वन्तु॑ श॒रदः॑ पु॒रूची॑स्ति॒रो मृ॒त्युं द॑धतां पर्व॒तेन॑ ॥ 24 (RV 10.4)

इ॒मं । जी॒वेभ्यः॑ । परि॒धिं । द॑धामि । मा । ए॒षां । नु॑ । गा॒त् । अ॒परः॑ । अ॒र्द्धम् ।
ए॒तं ।

श॒तं । जी॒वन्तु॑ । श॒रदः॑ । पु॒रू॒चीः । ति॒रः । मृ॒त्युं । द॒धतां॑ ।

प॒र्व॒तेन॑ ॥ (2.22.8 - 24)

(क्व॑र्व॒ष्यसि॑ – प॒राचै॑ – र॒ष्टौ च॑) (K22) (28)

== शु॒भं ==

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 22 Khandaas

(उ॒ष्णे॒न॒ प॒ञ्च॒द॒शा - यु॒र्दा॒ ए॒क॒वि॒ं॒श॒ति - रा॒ग॒न्त्रा॒ द॒श - यो॒गे॒यो॒गे
 त्र॒यो॒द॒श - सु॒श्र॒वः॑ सु॒श्र॒न॒व॒स॒म॒ष्टौ - परि॑ त्वा॒ग्नि - इ॒म॒ स्तो॒म -
 मा॒यु॒ष्य॑ मे॒का॒न्न॒वि॒ं॒श॒ति रे॒का॒न्न॒वि॒ं॒श॒तिर् - म॒यि॑ प॒र्व॒त॒पू॒रु॒ष॒ षोड॑श -
 त्र॒य्यै॑ वि॒द्या॒या अ॒ष्टा॒द॒श - धा॒ता द॒दा॒तु नो॒ र॒यि॒मे॒क॒वि॒ं॒श॒ति -
 र॒श्मा॑ भ॒व षोड॑श - मा ते॑ कु॒मा॒रं त्र॒यो॒वि॒ं॒श॒तिर् - न॒क्त॒ञ्चा॒रि॒णश्च॑तु॒र्द॒श -
 यद् भू॒मेः॑ षोड॒वि॒ं॒श॒तिः - कू॒र्कुरः॑ प॒ञ्च॒वि॒ं॒श॒ति - रि॒न्द्र ज॒हि
 द्वा॒वि॒ं॒श॒तिः - प॒र॒मे॒ष्ठ्य॑सि॒ प॒र॒मा॒म॒ष्टौ - य॒न्मे॑ मा॒ता - पृ॒थि॒वी ते
 पा॒त्र मे॒क॒वि॒ं॒श॒ति रे॒क॒वि॒ं॒श॒ति - रु॒क्थ्य॑श्च॒ त्र॒यो॒वि॒ं॒श॒तिर् - या त
 ए॒षा॒ष्टा॒वि॒ं॒श॒तिर् द्वा॒वि॒ं॒श॒तिः)

Korvai with starting Padams of 1, 11, Series of Khandaas :-

(उ॒ष्णे॒न॒ - धा॒तो॒ - क्थ्य॑श्च॒ द्वा॒वि॒ं॒श॒तिः)

First and Last Padam in EAK, 1st Prapaatakam :-

(उ॒ष्णे॒न – प॑र्व॒ते॒न)

। हरिः॑ ओम् ।

एकाग्निकाण्डे द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः

----- एकाग्निकाण्डः समाप्तः-----

===== शुभम् =====

Ekaagni Kaandam Counts - 2nd Prapaatakam

	Vaakyams
Khanda - 1	15
Khanda 2	21
Khanda 3	10
Khanda 4	14
Khanda 5	8
Khanda 6	19
Khanda 7	19
Khanda 8	19
Khanda 9	16
Khanda 10	18
Khanda 11	11
Khanda 12	16
Khanda 13	23
Khanda 14	14
Khanda 15	26
Khanda 16	25
Khanda 17	22
Khanda 18	8
Khanda 19	21
Khanda 20	21
Khanda 21	24
Khanda 22	28
Total →	398

Note: The difference actual counts

For Khanda 4 :- 13 vaakyams are shown in korvai, but in actual count it is 14.

For Khanda 13:- 23 vaakyams are shown in korvai, but in actual count it is 24.